

ג'תשס"ג שנת ה'תשפ"ב
אדר א' - ב'

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קהל קהלת צפת

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

תוכן הענינים

דעת תורה מרן הגר"פ שיינברג..... ג
בעקבות הסה"ק 'אם הבנים שמחה'... ה
קוראים כותבים..... יא
ואני לא נקראתי לבוא אל המלך..... יג
תשועתם היית לנצח..... יח
חובתנו בעת הזאת..... כג
השוק הכלכלי כיום ובמדינת התורה. כו
בית הדין הגדול - במדינה היהודית לא
המלחמה על לבו של היהודי המסורתי לו
הק' יהודה דימנטמן הי"ד..... סח
צמיחת קרן דוד לאחר תיקון הקל"קול. מ
צפת פתאום תבנה..... מד
רנ"ג ויינטרוב - פורץ הדרך לא"י..... נג
עיונים בדרכי העבודה..... נו

אגודת קדושת ציון פועלת להעמיק את תודעת המרכזיות של ארץ ישראל ביהדות, כמקום שנתנהל בו כאומה שלמה הפועלת על פי התורה.

מו"ל עמותת 'קדושת ציון'
עורך ראשי הרב יהודה אפשטיין
עורך משנה הרב פסח הלפרין
עימוד מִכּוֹן מִירָא דְכִּיָּא

כותבים הגאון רבי יואל שוורץ
הרב יהודה אפשטיין
הרב בצלאל גזז
הרב אבא שלמה גולדברג
הרב מאיר גולדמניץ
הרב מנשה בן-יוסף
הרב אליהו ברים
הרב חיים דידוביץ'
הרב שמואל יוסף שיינרמן
הרב נועם ארטמן
הרב ישעיהו הכ"ז

מדורים דעת תורה
דעת ציון
מסילת ציון
מועדי ציון
לקראת מדינת התורה
מחזה ישעיהו
מקומות בארץ
זכור ימות עולם
פנינים משולחנם של גדולי התורה

ועדת ביקורת

דוא"ר 7694342@GMAIL.COM

מחלקת הפצה 052-7128997

דוא"ר F7128997@GMAIL.COM

שאלות בכל ענין, להרשם

לקבלת הגיון חינוך בדוא"ר:

KDST.OFFICE@GMAIL.COM

079-5383396

077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ ברכיבים החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחול"ל אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות

קוראים יקרים, שלום וברכה!

משנכנס אדר מרבין בשמחה, ואמנם רק אדר א הוא שנכנס כעת, בעוד שמצוות החודש מתקיימות באדר השני, אך דומה לעיתים, כי סבבה ההנהגה העליונה את הדברים כך, שאחת לכמה שנים ניתן לנו חודש נוסף, לאפשר לנו התבוננות יתרה במהלכים האדירים שקשורים לימי הפורים, למה שקרה לפני הנס ולמה שקרה אחריו, ולמשמעות העצומה שיש לדברים על ההתרחשויות בימינו אנו. ואם בחנוכה הייתה תחושה, שאצל מרבית הציבור לא יודעים למקד את עיקר עניינו של יום, ורבים עושים את הטפל לעיקר ואת העיקר לטפל, על אחת כמה וכמה אמורים הדברים בימי הפורים, בהם לעיתים נדמה, כי יחידי סגולה כלבד עוסקים ברצינות במשמעותו של היום, ומתנהגים בהתאם.

איני מדבר אפילו על אותם ריקים ופוחזים, אשר מדמים בלבם, כי התורה הרצועה למשך יום בשנה (והם אף 'מהדרים' כדי להתחייב ביומיים, כפי דעתם) והאצילות, העדינות ושיקול הדעת שאמורים לאפיין את היהודי בכל אורחות חייו מפנים את מקומם להתבהמות גויית חולנית, אשר הפחותים שבאומות מתהדרים בה בבתי המרזח שלהם. על אלו יש לרחם, להרבות בתפילה ולקוות, כי דעתם תתרונו עליהם במשך כל השנה כולה, עד שגם בימי הפורים יבינו, כי התנהגות זו אינה חלק יעקב עמו.

אולם ישנם יהודים, שבאמת ובתמים רואים בימי הפורים הזדמנות להתעלות רוחנית, אלא שבנסיגתם למצוא משמעות רוחנית פנימית לימים אלו, הולכים סחור סחור, ואינם מגיעים אל הנקודה. וכך אנו מוצאים יהודים קוראים בדבקות את כל ספר התהילים בעיצומו של יום, עת צוו חכמים לעסוק במשתה ושמחה, בחשבם כי בכך ימצאו מזור לצרותיהם, ותתקבלנה כל בקשותיהם. כמובן, שהארגונים השונים אינם טומנים ידיהם בצלחת, ותמורת הבטחות שונות ומשונות הם מצליחים להלהיב את אותם יהודים ההויל מכספם, ואלו עושים זאת בחפץ לב. ישנם כאלו, הסבורים, כי לימוד התורה חייב חיזוק דווקא ביום זה, ולשם כך הם יוצאים ידי חובת מצוות היום במינימום ההכרחי על-פי

מִרְן רֵאשׁ הַיְשִׁיבָה הַגָּדוֹל רַבֵּי חַיִּים פִּנְחָס שׁוֹאֵלֵם בְּרַג זְצוּק"ס

יהודים שומרי תורה ומצוות, ורגיל אני לומר בזה מליצה, שכידוע שמות הרחובות אשר בחו"ל הם שמות אשר אין נודף מהם ריח של יהדות כמו סנט ג'ורג' וכדומה, ולהבדיל שמות הרחובות אשר בארץ-ישראל - מהם אפשר לקבל עליה ברוחניות, וכמו רחוב רש"י, רשב"ם, אברבנאל, מלכי ישראל, וכדומה עד אין מספר. כמו"כ יש בארץ-ישראל את המקומות הקדושים, אשר עצם הביקור שם מעלה ומרומם את האדם לדרגות קדושה, וקשר ישיר עם מאורות אומתנו, וכמובן הכותל המערבי שהוא קשר בלתי אמצעי לעברנו הקדוש ולשכינה אשר לא נסתלקה ממנו.

מיעוט הגשמיות

בארץ ישראל שאינו נמצא במידה מופלגת כמו בחו"ל, וגורם ומסייע לטהר המחשבה, ולעליה בתוכן היהודי של כל יחיד ויחיד, ובפרט לצעירים, וע"כ מצב זה קובע, שהיום דינם של בנות הוא כדין בנים וחשיבה כרואה ברכה ב'בלימודה' ויכולה לבוא ללמוד בארץ-ישראל על-אף מחאת ההורים. ■

שאלה - מבואר בשו"ע יו"ד (סי' נמ סעיף טו), דאם הבן רוצה ליסע מהוריו ללמוד תורה במקום אחר שהוא בטוח שיהיה סימן ברכה בלמודו שם, והוריו מוחים, דאין צריך לשמוע להם. איך הדין בבת הרוצה ללמוד תורה בארץ-ישראל בסמינר לבנות לשנה או שנתיים והוריה מוחים, האם היא מותרת לעזבם?

תשובה - הנה פשוט, שהדין שווה

בבת כבבן, ואף שההורים טוענים שהרמה הרוחנית במוסדות ובארץ-ישראל שווה, וע"כ עליה ללמוד בחו"ל אצלם כפי דרישתם, באמת אין הדבר כן, שאינו דומה המצב הרוחני במוסדות שבארץ-ישראל למוסדות שבארץ-ישראל, ודבר זה ידוע ובדוק אצלי מן הנסיון של הרבה שנים, ובפרט

אותם המרגישות משיכה עזה ללמוד דווקא בסמינר שבא"י, רואים אצלם עליה גדולה ביותר ברוחניות, וכמה טעמים לדבר -

א ענין קדושת ארץ-ישראל לגבי ארץ העמים, המשפיע על הקדושה הפנימית של האדם.

ב המצב בשטח, ההמצאות בקרב הרבה

[*] מתוך 'שואלים בתשובה' עמוד 9 סימן ב.

המשך דבר המערכת

לגלות התמזגו, השתלבו ונטמעו בעמים אחרים - עם ישראל התעקש על יחודו כעם ה', ובזכות כך ניצל מכליה!

מי שמבין עוד יותר לעומק, רואה את המהלך של שיבת ציון ובנין המקדש כמנוע המפעיל את כל עלילת המגילה, וביתר שאת מבינים זאת כשלומדים את הספרים הסמוכים לאסתר מבחינה כרונולוגית - דניאל, עזרא ודברי הימים.

ומי שכבר ניחן בחוש ההיסטורי שדורשת התורה מכל יהודי באומרה "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודר" - יודע שכיום אנחנו נמצאים במהלך דומה להפליא, של שיבת ישראל לארצו וביסוס יחודנו הלאומי כעם ה', תוך הכרעה ברורה, כי אכן אנו 'עם לבדד ישכון', ואין לנו חלק בגויים, בארצותיהם, בתרבותם ובסגנון חייהם.

ההלכה, וחוזרים לתלמודם, בחשבם שזהו הנסיון הגדול שיש לעמוד בו בפורים.

ישוב אנו רואים, כיצד

אבדן הזהות הלאומית שלנו כעם ה' גורם לשיבוש המושגים התורניים, ושוב מכך - כיצד השיבה אל אותם מושגים ולימוד התורה מתוך אותה הבנה - יכולים להשיב אותנו לעבודת ה' בצורה הראויה לפניו.

מי שמבין את אותם יסודות, אשר גליון זה מחנך לאורם כבר למעלה משש שנים, יודע, כי מהותו של יום היא ההודאה על נס הצלת האומה. מי שמעמיק קצת יותר מבין, שמשמעותה הפנימית של אותה הצלה התבטאה כאן בקבלת התורה מאהבה, ושוב - קבלת התורה מצד האומה כולה. במקום בו עמים אחרים שיצאו

עמוקות, אשר מי שדולה אותן זוכה לגילויים מופלאים בתורה, בעבודת הבורא והבנת החיים באופן כללי.

תקציר המאמרים

אכן, ימי הפורים מעניקים כחות והשראה לפעול בימינו אנו, כאשר לעינינו הולכת ונגלית תכניתו המופלאה של בורא עולם להביא את העולם לתכליתו באמצעות שיבת ישראל לארצו וכינון בית חיינו, שנוכה במהרה לכונון. במאמר של **כותב השורות** במדור 'דעת ציון', מתבטא הרצון ליטול חלק פעיל במהלכו של הקב"ה, וזאת על-ידי רתימת רובו הגדול של העם היושב בציון - מה שקרוי 'הציבור המסורתי' - למאבק על יהדותה של המדינה ולהבנה, כי אין עוד לפסוח על שתי הסעיפים - תורת ה' והדמוקרטיה המערבית עומדות זו כנגד זו בניגוד קוטבי, וכל אחד חייב להכריע באיזה צד של המתרס הוא נמצא. אנו סמוכים ובטוחים, כי אותו רוב בעל רגש יהודי חם ידע לבחור בה' ובתורתו, ועל-אף סכומי העתק שהשקיעה מערכת החינוך בהרס הנשמות היהודיות היקרות במשך מעל שבעים

הרב מנשה בנייוסף, כדרכו בקודש, לוקח אותנו עומק לפנינו מעומק, ומראה באופן פלאי ממש כיצד סיכב הקב"ה את הכל הן בימי מרדכי ואסתר והן בימינו אנו, באופן שנבחר במודע בו כ'היננו, וזאת לנוכח הפיתוי האדיר שעומד למולנו מבחוץ. דבריו של הרב בנייוסף, כמו תמיד, מיוסדים על אדני פז של חכמת הנסתר, בשעה שמילותיו וסגנון הרצאתו שווים לכל נפש ומפליאים בפשטותם. אף פשטי המקראות מקבלים הבנה בהירה ומאירה אחר שקוראים את הדברים הנפלאים.

הרב אבא שלמה גולדברג בסגנונו המיוחד והמלכב לוקח אותנו אל עומק הנקודה הפנימית של העבודה המוטלת עלינו בעקבות ניתוח מבריק של אותו דר'שיח בין אסתר למרדכי, שבעקבותיו הלכה אסתר אל המלך ושמה נפשה בכפה למען הצלת כלל ישראל. המאמרים של הרב גולדברג בכלל, ומאמר זה בפרט - צריכים להלמד בעיון ובחזרה שוב ושוב, שכן מוטמנים בתוכם פנינים

ואכן ראינו במאתיים השנים האחרונות, כיצד מתקיימים דברי רבותינו אודות גאולה בדרך הטבע ובשליבים. ידיעת ההיסטוריה של אותו הזמן נוסכת בלומד אמונה ובטחון - אמונה שאכן דבר ה' התקיים, ובטחון, שהיעודים הנפלאים שטרם התגשמו - עומדים להתגשם. **הרב מאיר גולדמיניץ** ממשיך במדור 'מקומות בארץ' לספר על תולדות העיר צפת, ולשם כך הוא לוקח אותנו הפעם אל מאורעות מלחמת העולם הראשונה והזמן שקדם לה, ומראה כיצד כאן בארץ ובעולם כולו התגלגלו התהליכים באופן מופלא לעבר היעוד הנעלה של קיבוץ גלויות.

אבן, אינו דומה מי שבקיא בתולדות עמנו בעת האחרונה למי שחסר לו הידע הנדרש, ועל-כן הבאנו במדור 'זכור ימות עולם' את מאמרו האחרון בסדרה של **הרב שמואל יוסף שיינרמן**, בו מסופר על תולדות חייו של החסיד הפלאי רבי נח גד ויינטרויב, אשר אהבתו לארצנו לא ידעה גבולות, ונחישותו במאבק על כל רגב מאדמתה היא נר לרגלי כל הבאים אחריו. מפאת חוסר מקום, נבצר מאתנו להביא בגליון זה את המשך הסדרה המופלאה של **הרב יצחק ברזילי** אודות עליית תלמידי הגר"א, שנעשתה מתוך תעצומות ועוז של קדושה מתוך מגמה ברורה להעמיד כאן בארצנו את מרכז מציאותה של האומה כרצון ה', ובעזר ה' נפצה על כך בגליונות הבאים.

מלבד הדגש על מרכזיותה של ארץ-ישראל בתורת ה' והבנה, כי זכינו בתקופה האחרונה להתגשמות חזון הנביאים של שיבת ישראל לארצו, חרתה אגודת 'קדושת ציון' על דגלה את השאיפה לכינון חיינו הציבוריים באופן מוחלט על בסיס תורת ה', כאשר כל מוסדות השלטון בכל הרמות יונקים את כוחם מהסמכות התורנית בלבד. דרישה זו, להקמת מדינת הלכה ללא פשרות ועיגולי פינות, מייחדת את אגודת 'קדושת ציון' בזירה הציבורית כולה, כאשר נראים הדברים, כי אין עוד גוף, שמוכן לומר את הדברים המתבקשים הללו בפה מלא וללא מורא. בשל כך, אנו רואים לעצמנו חובה להעלות על סדר היום את כל הסוגיות הנובעות מאותה הבנה,

שנות קיומה של המדינה - הניצוץ היהודי לא כבה מעולם, והוא הולך ומתעורר במיוחד כעת, כאשר אותה תכנית פלאית של בורא עולם להבאת הגאולה השלמה מתקדמת בצעדי ענק.

בחודש האחרון צוין יום השנה להרצחו של מורנו בעל האם הבנים שמחה' הגאון האדיר רבי יששכר טייכטל זצ"ל, ומי שהשתתף באירוע מלוה מלכה מיוחד שנערך לכבודו נושא עמו זכרונות מרוממים מהדברים שנאמרו. **הרב בצלאל גנז,** אשר הלהיב את השומעים בדברות קדשו באותו אירוע מרומם, ממשיך גם בגליון שלפנינו להביא פנינים מיוחדות מהגאון זצוק"ל הי"ד, כאשר הפעם הוא מתמקד באותן דרכי גאולה, אשר גם בימי בית שני חזינו בהוצאתם אל הפועל, דרכי גאולה השונות מכפי שאולי חלמנו בקטנותנו, בטרם הבשילה בנו הידיעה, ולפיה מסובב המסיבות הוא מרומם ונעלה על מחשבותיהם של בני-תמותה, ומי יאמר לו מה תעשה?! כך אנו למדים, כי הקב"ה יכול להביא גאולה גם על-ידי אנשים, שלא היינו חולמים שיהיה להם קשר לענין, וכן שהגאולה יכולה בהחלט לבוא בדרך הטבע, וכפי שהורונו רבותינו - קמעה קמעה.

העיקרון האמור, אותו הדגיש הרב טייכטל, ולפיו הקב"ה יכול להביא גאולה גם באמצעות רשעים - עיקרון זה מודגש במשל שנשא בעת מחבואו ומובא כאן במדור 'קוראים כותבים' על-ידי מיודענו בנש"ק **הרב יוסף קמנצקי**, מידידי האגודה הותיקים.

גם מאמרו של **הרב חיים דוידוביץ'** בסדרתו המופלאה על ספר ישעיהו טובב סביב נקודה זו, שהגאולה מגיעה בשליבים, וכפי שמורה לנו הגמרא המפורסמת במגילה יז:, והיעודים האמורים בנביא נאמרו כל אחד במקומו - חלקם על מצב התיקון הראשוני שמסיר את הקלקולים, ואילו חלקם האחר - בעת השלמת התיקון, כשתיקיימו היעודים המופלאים.

מיסודי שיטתו של הרב דוידוביץ' בבאור הנבואות הוא העקרון, ולפיו הפרוש האמיתי והנכון ביותר לנבואות הוא המציאות עצמה,

וישוב הארץ בחומש - אותו ישוב שעליו כתב הרב גולדמינץ לפני מספר חודשים במדורו 'מקומות בארץ', ואשר זכינו לבקר בו בטויל הקיץ האחרון של אגודת 'קדושת ציון'. חברי האגודה אף ארגנו אוטובוס לצעדה שאורגנה במלאות שבעה להרצחו של הרב דימנטמן ודווקא הלבוש החרדי זיכה אותנו לאהדה גדולה מציבור רחב שהגיע לשם בגשם השוטף. לזכרו של הרב דימנטמן כתב הרב גולדמינץ מאמר מיוחד, ובו פשט נאה בדברי אחי יוסף ליוסף, פשט שטמון בו לקח גדול.

הרב אליהו ברים מנתח במדור 'מסילת ציון' את מידת הכעס, מפרק אותה לגורמים, ומציע בפני הלומד דרך ברורה לעלות לפסגות רוחניות, בהן אכן נראות הכעס, הגאווה ושאר המידות הרעות, עליהן משחיתים בני-אדם את חייהם - כהבל וריק שאין בו ממש. אם הלל מחייב עניים, אזי הרב ברים מחייב כל אחד ואחד, שכן לאורך כל מאמריו הוא מוכיח, כי אותה מסילה שיסד רבי פנחס בן-יאיר ושרבנו הרמח"ל העמיד כיסוד מוסד בעבודת הבורא - אותה מסילה אינה בגדר 'מסלול למיטיבי לכת', אלא כל אחד מאתנו - אם רק יבין את חשיבות הענין - מסוגל לעלות בה ולהעפיל מעלה מעלה.

במדור דעת תורה הבאנו הפעם את ראש הישיבה הבלתי-נשכח **הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג**, אשר כבר לפני מעל חמישים שנה קם ועשה מעשה, עלה ארצה עם ישיבתו, והורה את הדרך לעוד אלפים ורבבות מבני יהדות ארצות הברית, אשר השאירו מאחוריהם את סיר הבשר - גם את הסיר הכשר למהדרין - ושמנו פעמיהם לעבר נחלת ה'. בדרכו המעשית והאופיינית, מסלק ראש הישיבה הגדול את המכשולים המדומים, אשר מפניהם נרתעים רבים מעליה ארצה, ומוכיח, כי מכל צד שתסתכל על זה - ארץ-ישראל היא מקומו של היהודי!

וזאת מתוך תקוה, שיושבי בית המדרש יעסקו בנושאים, ילבנו אותם, וכך יתפתח דיון פורה, שתוצאותיו פסיקת הלכה ברורה לקראת יישום כאשר ינתן בידנו הכח להקים את מדינת התורה. בגליון זה תמצאו מספר מאמרים, הנוגעים לתחומים שונים של חיינו הציבוריים, כאשר הכותבים השונים משרטטים קוים לקראת יישום העקרונות התורניים בחיי המעשה.

מורנו הגאון רבי יואל שורץ מעורר על חובתנו בעת הזאת לקחת אחריות על כלל ישראל וכבר כעת להקים גופים בלתי תלויים, אשר בכוא היום ישמשו כגופי שלטון במדינה. מדובר הן במפעלי רוח - כוללים וישיבות, בהם ילמדו את התורה מתוך מגמה ליישמה בחיי האומה, והן במפעלים גשמיים, לרבות הקמת כח בטחון שיפעל על-פי תורת ה' כנגד אויבינו.

הרב ישעיהו הלוי במאמרו המצוין מתמקד בצורת לימוד התורה ובפסיקת ההלכה, ובדברי טעם ודעת הוא מוכיח, כי ניתן כבר כיום לחדש לכל הפחות את מוסד בית הדין הגדול כפי שהיה בתקופת האמוראים שבבבל, וזאת מבלי להזדקק לחידוש הסמיכה. גם צורת לימוד התורה חייבת לחזור למה שהיה, עם מרכז ברור שממנו יוצאת תורה, הן מבחינת פסק הלכה והן מבחינת הלימוד עצמו.

הרב נועם אלטמן מבאר את צורת הכלכלה הנכונה על-פי התורה ומשווה אותה למצב בימינו, תוך שהוא מטעים את יסוד ההבדל בין תורת ה' - תורת האמת והצדק - לבין כל השיטות הכלכליות הזרות, אשר לא ערכי הצדק והמשפט עומדים לנגד עיניהם, כי אם התועלת והכדאיות.

תהליך שיבת ציון וכינון מלכות ה' מלווה לעיתים בקרבנות גם בימינו אנו, וחברנו **הרב מאיר גולדמינץ** אבד תלמיד יקר וחביב, ר' יהודה דימנטמן הי"ד, בפיגוע רצחני של בני השפחה הערלים, תוך שהוא מוסר נפשו על לימוד התורה

ומילה לסיום

אגודת 'קדושת ציון' הולכת ומתרחבת, וניתן לומר, כי בשנה האחרונה במיוחד, נוצר תהליך, אשר הופך את האגודה ל'תנועה'. 'תנועה' היא

- יריב נפתלי**
- אחד מחשובי האברכים בישיבת מיר
 - הניח מוסדות סאטמר בויליאמסבורג, שעלה לארץ לפני כמה שנים
 - תלמיד חכם מעורבי ש"ס שוטנשטיין
- פרטים בנב הגליון

בהכרת פנים חדשות של שותפים לדעה ולדרך - נוסכת כחות רבים בקרב אנשים, שעד כה חשבו, שהם לבד, או כמעט לבד, בהבנתם את מהות התקופה ואת כל צורת עבודת הבורא הרצויה לפניו.

ברצוננו להרחיב את אותה פעילות הכרחית, ולכן כל מי שמעוניין להשתתף, ואף להציע הצעות כיצד להרחיב פעילות זו - מוזמן ליצור קשר עם האגודה, וביחוד עם הרב יואל ברמן, אשר במסירות מופלאה מארגן את האירועים ומחבר את האנשים יחדיו. ניתן להתקשר אליו במספר 053-3191618, או בכתובת הדוא"ל - yberman613@gmail.com.

פורים שמח לכל הקוראים הנאמנים ולכל בית ישראל,

שלכם תמיד,
העורך

יותר ממכון להוצאת גליון חודשי, יותר מארגון להחדרת מסרים. תנועה היא מקום שבו אדם מרגיש בית, מקום בו אדם מרגיש, כי זוהי החברה בה טוב לו להיות שרוי.

מתחילת החורף, זכינו להוציא לפועל כמעט מדי מוצאי שבת אירועים של מלוה מלכה בערים שונות בארץ, ושם הכרנו מאות יהודים חמים ואיכותיים בצורה בלתי-רגילה, יהודים שעד כה ידענו רק את שמם [האירוע שתואר לעיל, אשר התקיים לרגל יום השנה לפטירת בעל האם הבנים שמחה, היה רק אחד מאותם אירועים]. פגשנו בראשי כוללים, מחברי ספרים, תלמידי חכמים משכמם ומעלה, אנשי מעשה, בעלי חסד מכל הזרמים והחוגים של ציבור היראים, וראינו בחוש כיצד אותו 'דיבוק חברים' אכן מוליד תחושה חזקה של 'ביחד', תחושה הנשארת עם האנשים הרבה לאחר שהאירוע הסתיים.

אינן כל ספק, שאותה תחושת אחדות, המלווה

איך ידידנו, קורא הגיליון

אתה כבר מכיר את קדושת ציון כחוד החנית של המהפכה התודעתית בציבור החרדים לדבר ה' למען ארץ ישראל, בצורתה הראויה - דרישת ציון על טהרת הקודש. כעת, בשליחותכם, אנו מבססים את מערך ההפצה ומתרחבים בארץ הקודש ובחו"ל, להחדיר את המסרים שאתה מזדהה איתם.

הפצה לחו"ל

לפקת הסות על הפצה מספר גליונות לחו"ל, ראה מסלולים בעמוד 57

קחו הסות על משפחה גליונות לנקודת הצוקה בארץ

55 נח לחודש

[3] באמצעות פניה ל:

053-3191618 או במייל
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

[2] באמצעות כרטיס אשראי

דרך 'נדרים פלוס'

[1] באמצעות העברה בנקאית

לחשבון עמותת קדושת ציון. בנק: 20 (מזרחי)
סניף: 459 (העיר העתיקה) חשבון: 109491

קדושת ציון פועלים בשליחותכם!

לשיתופות KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM 053-3191618

השותפים בכל המסלולים יוכלו לקבל
בע"ה את הגיליון ישירות לביתם

בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה'

ליקט: הרב בצלאל גנז

[פרק שטיי]

כשמוצא בו מדה טובה אנושית של אהבה ואחדות, שיסוד לזה הוא, שלא לקבל לה"ר. ומה שלא מסרו להצדיקים היותר גדולים כיהושע בן נון ולודוד המלך, מסרו בידו, אף שלא היה זכאי וכדאי לעצמו, וגם הדור לא היו זכאים וכדאיים, כאמור במד' הנ"ל.

והטעם לזה נראה לי הוא ככתוב ב'ספורנו' פרשת וישלח בפסוק 'פרה ורבה' (פלאשים לה יא), וז"ל: 'ולא תדאג שיכלה זרעך ביד גויים גם כשיהיה הזרע בלתי הגון, וזה בהיותי לך ש-די בלתי צריך לנושא מוכן = להכנה עצמית של המקבל ב.ג.], אעשה מה שאמרת עכ"פ גם בלתי נושא מוכן. היינו, שאינו צריך לשום סיבה, על כן יעשה מה שאמר, אף שלא יהיה לו ית' שום סיבה לזה מצד הגינותם של ישראל.

וכן כתב רבינו המהר"ל בנצח ישראל (פקים יא, לב), שכל הבטחות ויעודי ישראל שהבטיח אותנו הקב"ה ע"י נביאיו - אינם תלויים ואינם קשורים בשום תנאי ובשום עניין, **ואף אם אנו ח"ו אינן עושים רצונו, יקיים אותם בנו.** והאריך בזה נפלאות.

וכתב רבינו הרמב"ם באגרת תימן וז"ל: וכמו כן בשרנו והאמיץ אותנו יתברך שמו, שנמנע אצלו מלמאוס אותנו בכללינו. **ואע"פ שנכניסו ונעבד על מצוותיו.** שכן כתוב (יחזקאל לא לו): 'כה אמר ה' אם ימדו שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי ארץ למטה,

בפרק השני בספרו, הנקרא 'הפדות והגאולה', מתייחס רבנו לטענה המפורסמת שיצאה מפי רבים מהמתנגדים לשיבת ציון שהתרחשה במאה האחרונה, והיא שהגאולה, וחזרת עם ישראל לארצו המתלווה אליה, צריכה להתרחש בדרך ניסית, ולא יתכן שתבוא בדרך טבעית ונעימה פעולות בשר ודם, דיפלומטיה ומלחמות, וודאי כשאינו ראוים].

רבנו פותח את דבריו בתאור הנהגת ה' בימי ירבעם בן יואש מלך ישראל: **"במלכים"** (ד"ב טו-טז) כתיב: 'כי ראה ה' את עני ישראל מורה מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עוזר לישראל. ולא דבר ה' למחות את שם ישראל מתחת השמים, ויושיעם ביד ירבעם בן יואש'. ובמדרש תנחומא אמרו על פסוק זה: 'ולא

דבר ה' וגו', וכי מה טיבו של ירבעם הכא, והרי עובד עבודה זרה היה? אלא מפני שלא קבל לה"ר על עמוס. באותה שעה היה **דור עובד ע"ז, וראש הדור עובד ע"ז,** אעפ"כ האריך אשר אמרתי לאברהם יצחק ויעקב ולזרעך אתננה, תנו אותה בידו של זה שלא קבל לה"ר. אמרו: מה שלא מסר ביד יהושע בן נון וביד דוד מלך ישראל, מסרוהו בידו, שנאמר 'ויושיעם ביד ירבעם בן יואש'.

הרי כשעולה ברצון העליון ית' להושיע את ישראל בשעה שהשעה דחוקה להם מאד, מושיע אותם אפילו ביד **רשע היותר גדול כעובד ע"ז,** רק

מאותה שעה הסמוכה לבקר, ואם יעלה לגלגל חמה באותה שעה, כל הבריות נלכדין. אלא עמוד השחר עולה ומאיר לעולם תחילה, ואח"כ לגלגל חמה עולה ומאיר ואין בריה נלכדת שנאמר (משלי ד י) 'ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום'. הוא מדבר מהגאולה שיהיה בדרך הטבע, אז

צריך שיהיה קימעה קימעה כדי שלא יזיק להם. דומיא דהארת השמש עלי ארץ, דבא בהדרגת הטבע. אבל כשיהיה ע"פ נס, תהיה בפעם אחת שלא בהדרגת הטבע. ויען שהצרות באו ע"י עונותיהן, שאלמלי זכו היו בבחינת 'זכו' שעושין רצונו של מקום, לא היו בצרות גדולות, והיו יכולין לסבול האור גדול של הגאולה, והיה יכול להיות בבת אחת. אבל בעת שיהיו בבחינת 'לא זכו', אזי מוכרח להיות החבלי משיח והצרות הגדולות כמבואר באור החיים הקד' פרשת בהר (לעיל) וברש"י סנהדרין (סג. ד"ה ע"ג, ד"ה וקמ"ג), אזי אינן יכולין לסבול אור גדול הבא בבת אחת. **על כן מוכרח לבוא הישועה והגאולה קימעה קימעה, בבחינת הטבע שבא קימעה קימעה. וזה אמת וברור.**

וכן אמרו בירושלמי דיומא (פ"ג ה"ג) ובירושלמי דברכות (פ"ה ה"ה) ז"ל הירושלמי שם: ר' חייא רובה ור"ש בן חלפתא היו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה. וראו איילת השחר שבקע אורה. אמר ר' חייא רובה לר"ש בן חלפתא, בר רבי, כך היא גאולתן של ישראל. תחילה קימעה קימעה, כל מה שהיא מהלכת היא הולכת ומאיר. מאי טעמא? כי אשב בחושך ה' אור לי' (מכילתא). כך בתחילה 'מרדכי יושב בחושך המלך' ואח"כ 'ויקה המן את הלבוש' ואח"כ 'וישב מרדכי' ואח"כ 'מרדכי יצעא מלפני המלך' ואח"כ 'ליהודים הייתה אורה ושמחה'.

הרי דביארו לנו חכמינו האמיתיים במקומות הנ"ל, שלא כמו רבים מבני עמנו מדמים ועולה על ליבם, שמישיח יבוא לישראל פתאום כנהר שוטף מאפילה לאור גדול בפעם אחת. כי אם עלייתם

גם אני אמאס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאום ה'.

אך אופן הגאולה איך שיהיה, אם בנס נגלה ומפורסם או בנס מלובש בטבע - זאת תלוי במעשינו ובהתנהגותנו.

אם ננהג עצמינו בדרכי התורה לקיים מצוותיו ככל הכתוב בתורה הקדושה, אז נזכה לגאולה בריש גלי, בנס נגלה ומפורסמת למעלה מן הטבע. אבל אם נהיה ח"ו בבחינת 'אין עושין רצונו של מקום', אזי יהיה הגאולה ע"י נס המלובש בטבע ויהיה נעשה ע"י השתלשלות הטבע.

ודבר זה מ'פ' בש"ס סנהדרין צח.: 'אמר ר' אלכסנדר: ריב"ל רמי, כתיב (דניאל ז' י) 'וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה', וכתבי (זכריה ט ט) 'עני רוכב על

החמור'. זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורוכב על החמור'. ר"ל, אם זכו, אזי יבוא הגאולה בבחינת ענני שמיא שהוא נס מפורסם. לא זכו, אזי יהיה בטבע, וזהו עני ורוכב על החמור. על חומרות הטבע, ובבחינת עניות ולא בגדלות. ככתוב באוה"ח הק' בפרשת בהר (ויקרא כה ט). וכן כתב עוד בפרשת בלק (במדבר כ"ד) דמה שכתבו בזוהר דיהיה בנס מפורסם, זה דווקא אם נהיה בבחינת 'זכו', אבל ב'לא זכו' - אזי יבוא לנו בטבע.

וממילא ע"פ"ז תבין מה שאמרו חז"ל במדרש שוח"ט (פקי י"ג): "כתוב אחד (שמואל ב' כג ט) אומר 'מגדלי' וכתוב אחר (ספרי י"ג, ט) אומר 'מגדול'. אמר ר' יודן: לפי שאין הגאולה של אומה זו באה בבת אחת, אלא קמעה קמעה. ומהו 'מגדילי' שהיא מתגדלת והולכת לפני ישראל. לפי שהן עכשיו שרויין בצרות גדולות, ואם תבוא הגאולה בבת אחת, אינן יכולים לסבול ישועה גדולה שהיא באה מתוך צרות גדולות, לכן היא באה קימעה קימעה ומתגדלת והולכת. ולכן היא משולה הגאולה כשחר, שנאמר (שפיה ט ט) 'אז יבקע כשחר אורך'. ולמה נמשלה כשחר? שאין לך אפילה גדולה

לא זכו'. ואז יבוא הגאולה נס מלוכש בטבע. וכמו שהבאתי בשם ה'אור החיים' הק' בפרשת בלק שכתב בפ"י כן, דאם לא זכו יהיה בטבע. וכל מה שהבאתי בזה מרבותינו חז"ל במדרש ובזוהר ובירושלמי מוכיחים כן, דיבוא קימעא קימעא. ככל דבר הבא בטבע, בא יבוא קימעא קימעא. וכאשר בארתי הדברים לעיל בארוכה.

על כן בוודאי החיוב עלינו להתעניין בזה בכל מאמצי כוחנו כאשר אבאר בארוכה בעז"ה להלן, ואז יגמור ה' בעדינו לטובה ונזכה לגאולה שלימה בב"א.

וכעת נראה להוסיף, שאלו היה רבינו בעל 'מנחת אלעזר' בחיים אתנו, וראה את כל אשר הגיע לנו מהגזירות הנוראות ומהריגות שעשו בנו רח"ל,

גם הוא היה מודה שנועזב את ארצות הגלות ונלך לארץ ישראל שנתנו לנו מלכי ארץ, ולא נמתין עד קריאת המשיח. כי עיין ב'זית רענן' לרבינו בעל מג"א בילקוט יתרו (למ"ו ס"ג) על מה שאמר רבי נתן בפסוק 'לאהבי ולשומרי מצוותי' (שמות כ"ו) - 'אלו שהן יושבין בא"י ונותנין נפשם על כל המצוות'. וכתב רבינו המג"א על זה, וז"ל: 'אלו שהן יושבין בא"י, שבא"י היו גזירות קשות והיו יכולין לברוח לחו"ל, ואפ"ה מסרו נפשם על ישיבת א"י. משא"כ היושב בחו"ל במקום הגזירות קשות, מתיחייב בנפשו דלא אזיל למדינה אחרת'. עכ"ל רבינו בעל זית רענן.

[דרך אגב, למדנו מדברי המ"א, הלכה גדולה, שבשונה ממגורים בחו"ל שהם אסורים במקום סכנה, ומי שנשאר במקום הסכנה מתיחייב בנפשו, בא"י מצווה להשאר גם במקום סכנה ולמסור את הנפש. ב.ג.].

ומעתה, אחר כל אלו הגזירות הקשות שנעשה לנו פה בארצות הגולה, ויש לנו מקום לנוס לא"י, שנתנו לנו מלכי ארץ רשות לכנס לשם, הכי יש הו"א לומר שרבינו הנ"ל לא היה מסכים לזה? והוא לא ציווה רק לשעתו, שהיה מנוחה פה ויכלו להתמתין עד שיקרא לנו הנביא משיח ה'.

זה ברור ואמת.

תהיה מעט מעט ממדרגה למדרגה אשר למעלה הימנה. ואחר שירגלו לאותה מדרגה, יעלו למדרגה עוד למעלה ממנה, עד שיעלו ויבואו למדרגה היותר גבוהה ע"י שכבר הורגלו במדרגות העולות בסולם בית ל' מעט מעט.

ונראה ל', דמשום זה כינו בנביאים את משיח צדקנו בשם 'צמח', כדכתיב (יזכיה ג' ט) 'הנני מביא את עבדי צמח'; (ס"ו י"ט) 'איש צמח שמו ומתחתיו יצמח'; (יזכיה כ"ג ט) 'והקימותי לדוד צמח צדיק'. וכן אנו אומרים בתפילתנו 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח'. והוא על דרך שכתב הגאון בספר 'עזרת כהנים' (פ"ג למדות) בשם ה'שלטי גיבורים', דעל כן נקרא זרובבל 'צמח' בפסוק, כי מעלתו תהיה כמו צמח האדמה שמגדל מעט מעט, כן מעלתו תעלה מעט מעט עד שיתגדל מאד.

ודו"ק, כי כל מה שהקדמתי עד כה, המה הקדמות אמיתיים, נובעים ממקור מעין טהור של רבותינו בעלי הש"ס זוהר וירושלמי, וגדולי חכמינו כמהר"ל ויעב"ץ שהיו בעלי רוח"ק".

רבינו, שהיה מחסידי הגדולים של האדמו"ר בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זצ"ל, שהיה מגדולי הקנאים והמתנגדים לבנין הארץ, מסביר בשורות הבאות (בספריו עמ' 102) מדוע נטה משיטתו, ושלאוור מאורעות הזמן ברור לו שגם האדמו"ר ה'מנחת אלעזר' עצמו היה מסכים עמו.

"ומזה תשובה גלויה לכל צעקותיו של אדונינו ורבינו הגאון הק' בעל 'מנחת אלעזר' ז"ל ממונקאטש, על עניין התעסקות של ישוב ובנין הארץ, שגם אנכי הייתי מבני היכלא דיליה, וידעתי שכל טעמו היה מפני שהכל יהיה נעשה בניסים ובנפלאות, וכל העושה דבר בזה הוא כופר בגאולה שיהיה בדרך נס. כאשר כל ספריו מלאים מזה. ועל כן צעק ככרכיא על זה.

אבל כבודו במקומו מונח, הוא במדרגתו הגדולה שפט שכל העולם הוא בבחינת 'זכו' כמוהו. אבל באמת הדור האחרון הוא בעוונותינו הרבים בבחינת

קוראים כותבים

עדות מיוחדת

הרב יוסף קמניצקי

לנו מצרכים כל כמה ימים, מצרכים שהספיקו בקושי רב. מצב הרוח היה מדוכדך ביותר, וממש רעבו ללחם. יום אחד הגיע הנכרי בליווי אדם גבוה, מגולח למשעי, חבוש כובע של כפריים. הנכרי הודיע שבן לווייתו הנו יהודי שהתחזה לגוי, אבל עתה החליט

להצטרף לאחיו היהודים בבונקר. "ראיתי מיד שהכובע הכפרי לא מצליח להסתיר את הופעתו המרשימה, והיה נדמה לי שהוא מוכר לי", סיפר מר רוזנפלד. הוא המשיך - "אחרי כמה דקות תפסתי - הלא זהו הרב טייכטל הי"ד, מגדולי הרבנים בהונגריה, שהיה מפורסם כנאם בחסד עליון. נגשתי אליו עם בקשה. 'כבודו יואיל נא לדבר אל הציבור הזקוק לחיווק ועידוד', התחננתי אליו. 'אנחנו כבר לא ראינו אור יום שבועות על גבי שבועות, ומצב רוחנו מדוכדך ביותר, כאשר אנחנו רעבים כל הזמן'. הרב טייכטל נאות לדבר בפני הציבור, ופתח בוידוי אישי, שהוא חוזר בו מדעתו ומבקש סליחה על זה שהוא אמר לא לנסוע לארץ ישראל כשהיתה אפשרות לכך. הוא אמר, שיספר משל ומתוכו יובנו הדברים.

וישא משלו ויאמר:

'בעיירת טימודהאלי, כאשר נפטר שמש הקהל בתחלת האביב, היו אנשי הקהילה אובדי עצות מה לעשות. הרי צריך לתמוך בקריינא אלמנתו של השמש ולהמשיך לשלם לה כפי שבעלה היה מקבל. אולם מצד שני, הרי צריך לשכור שמש חדש

אודות הגאון בעהמח"ס אם הבנים שמחה זצוק"ל הי"ד

למערכת הגליון 'קדושת ציון' שלום וברכה!

ברצוני להודות על החומר המשובח שאתם מביאים בכל פעם בגליון הנכבד אודות הנושא החשוב של דרישת ציון על טהרת הקודש. אחד המדורים הנפלאים הוא מדורו של הרב בצלאל גנז, אשר מביא את דברי קדשו של מרן המשנה שכיר, בעל 'אם הבנים שמחה', הגאון הקדוש רבי יששכר שלמה טייכטל זצוק"ל הי"ד. ברצוני להביא בפני הקוראים עדות ששמעתי מפי אדם, ששהה עם אותו צדיק בימי הזעם הקשים.

עדות זו שמעתי מפיו של ר' מרדכי אהרן רוזנפלד ז"ל, הגבאי המסור של בית כנסת סנהדריה, כאשר העלה את זכרונותיו מהשוואה. ר' מרדכי הראה לי בביתו ספר שיצא באמצע שנות הצ' (שנות השלושים של המאה העשרים למנינם) ובו לקט מאמרים של רבני הונגריה נגד הציונות, ובו גם כמה מאמרים של הרב טייכטל. הוא אמר לי, שיש כאלו שמכחישים את העובדה שהרב טייכטל שנה את דעתו, ומערערים על הספר 'אם הבנים שמחה', שהוא לא חבר אותו, אבל - "אני יודע שהוא חזר בו. שמעתי מפיו!".

בשנת תש"ד הסתרתתי

יחד עם עוד עשרות יהודים בבונקר גדול, שהיה ממוקם מתחת לחדר השיעורים של החת"ס סופר בעיר פרשבורג. איש קשר נכרי היה מביא

תשובתו - "הנני מעיר לסליחות!" - תקף בקול גידופים - "אתה, מחלל שבת שכמותך, מעיז להעיר אותי לסליחות?!" ומיד סגר את החלונות וחזר למיטתו. בבית הבא חזר המחזה על עצמו, כשבעל הבית איננו מסכים שמשחק בקלפים [קארטען שפילער] כמו יענק'ל, יקח לו תפקיד של

הקורא לעבודת הבורא. גם בבית השלישי לא שפר גורלו של יענק'ל כשנפתח החלון ונתבה בצעקות רמות - "חוצפה שאין כדוגמתה! היתכן שאוכל חזיר [חזיר פרעסער] חושב עצמו לצדיק שמקים לסליחות?!" וכך מבית לבית לא צלח להביא שיקום אפילו אדם אחד לסליחות, כשקיתונות בוז עם כינויי גנאי - אוכל נבילות, שיכור, נואף, מחלל שבת, משחק בהימורים - מוטחים כלפיו בטענה, כיצד הוא מעז להעיר לסליחות.

הרב הישיש, שהמתין בבית הכנסת, הופתע לראות את כל המתפללים מגיעים באיחור רב, לשעה הקבועה של שחרית. כשתמה הרב - "מה זה שלא באתם לפני כן, במועד אמירת הסליחות?" נענה בבליל צעקות רמות, שיענק'ל שנדרמן המחלל שבת, המשחק בקלפים, האוכל חזיר, וכי' וכי', ברוב חוצפתו בא להעיר לסליחות, ולכן לא קם אף אחד. הרב הרגיע את הרוחות ופנה אליהם: "אתם צודקים. אמנם נכון, יענק'ל הוא בעל עבירה גדול - מומר, כופר, מחלל שבת, אוכל לא-כשר וכן הלאה. אבל, הרי סליחות חייבים לומר, ואם כן מדוע לא באתם לבית הכנסת?"

סיים הרב טייכטל הי"ד - "אמנם נכון, הציונים הם כופרים, מחללי שבת, אוכלים נבלות וטרפות וכן הלאה. אבל כשארץ ישראל קראה לנו - "התעוררו ובואו אליי, אני מחכה לכם" - למה אטמנו אוזנינו ולא שמענו בקולה?". ואם כך אמר הרב טייכטל הי"ד בזמן שהאנגלים סגרו את שערי ארץ ישראל, בזמננו על אחת וכמה צריך לשמוע בקול התור, שקורא - "עולו ואתכנשו באי"! ■

שיעשה את כל עבודות החסר להם, וכיצד יוציאו מקופת הקהל הריקה שתי משכורות? הגו פתרון לבעיה - האלמנה היא זו שתמלא את כל תפקידי בעלה המנוח. אחרי התפילה, לאחר שבת הכנסת מתרוקן, תסדר את הסידורים והחומשים, תדאג לנקיון ולכל שאר צורכי הציבור, וכך גם עבודות השמשות תתמלאנה וגם ימשיכו לתמוך באלמנה. הצינו פני קריינא את הענין והיא נתנה הסכמתה, וכך יצא הרעיון לפועל.

לקראת סוף חודש אלול,

לאחר כמה חודשים שנמשך ההסדר לשביעות רצון הצדדים, הביאו לאלמנה מקל ארוך באמרם - "זה משפט המקל וכך מעשהו - הלא כל היהודים גרים מעל החנויות שברחוב הראשי והיחידי של העיירה. במקל ארוך זה המגיע לקומה העליונה היה השמש דופק על חלונות המגורים, בעברו לאורך הרחוב,

כדי להעיר את כולם לסליחות. היות ואת כהיום הזה 'השמש' הרי לך מקל זה, שבו תעירי את האנשים במוציא שבת הקרוב, שבו מתחילים לומר סליחות". בלית ברירה קבלה על עצמה גם תפקיד זה.

הגיע יום ראשון של סליחות, ולפנות בוקר

יצאה קריינא בקור המקפיא של הסתיו האירופאי להעיר את היהודים הנמים את שנתם. היא התחילה בקצה העיירה בבית של יענק'ל שנדרמן, האפיקורס של טימודהאלי. לאחר כמה דפיקות על השמשה, פתח יענק'ל את החלון ונבהל לראות את קריינא למטה. "מה את עושה באמצע הלילה בחוץ?", צעק אליה. לאחר שהסבירה את מעשיה, הציע לה יענק'ל שהוא ימשיך במשימה להעיר את העיירה לסליחות, ובינתיים תעלה היא לביתו ותכין לעצמה כוס תה לחמם את עצמותיה הקפואות. קריינא הסכימה בחפץ לב והעבירה את המקל ליענק'ל שיצא לדרך. הראשון שהתעורר מקול דפיקותיו, בפתחו את חלונות ביתו לראות מי למטה, נזעק לעומת יענק'ל: "מה רוצונך?" על

ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום

הרב אבא שלמה גולדברג

בא, מילא 'שנה ראשונה' אתה לא משתכר, תכין איזה שטיקל תייערה לסעודה אצל השווער, כי באמת זה צ"ע גדול מאד, מה שורש המחלוקת בין מרדכי לאסתר - האם צריך להחליף בגדים, או לא, ולא נפשט הלכה כמי, רגע, וזה עוד לפני ההמשך הכלתי נתפס, בו מרדכי מאשים

את אסתר בכך שהיא פשוט מתכננת להמלט בית המלך מכל היהודים! 'ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?' (אסתר 7 יג-ד).

וכל לב עומד תמה על היהודי הצדיק, הכיצד פוגע הוא, האיך מעליב את בתו, בתו היתמי דיתמי האומללה, וכי מה כבר אמרה שמצדיק חשד נורא כזה - 'להמלט בית המלך מכל היהודים'?

וכי כך עונים את המועקות לאמר "את ובית אביך תאבדו" - ואסתר הצדקת, שתיקה כהרודא? תמחה, תזעק, וכי יש חשד שצדקת כזו אכן רצתה להמלט בית המלך מכל היהודים, היתכן?

היא דווקא הסבירה ממש ממש ברור ולעניין - א. כולם יודעים שאי אפשר להיכנס לחצר הפנימית. ב. 'ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום'.

אחד התפקידים היותר משמעותיים בחייו של מדרוך חתנים בן ימינו, הוא להימנע ככל האפשר ממה שנקרא 'להלחץ'. אולם גם אחר כל כוונותי הטובות, חלש לבבי כאשר נתן בי העלם עיניים חומות מבועותות, סך הכל בן טובים, פאותיו סדורות לו תלתלים, 'מבחירי הישיבה', שואל כעניין משיב כהלכה - "ומה, היא תתערב לי בצבע של הגרביים"? אין זאת אלא, כי זכות אבותי עמדה לי להחליץ מן המשבר, לבשתי חיוך הנדמה כבטוח, הישרתי אליו מבט רועד, ואמרתי:

"**חביבי**, ערב פורים היום, מה נראה לך, זרש קיבלת? ה'שפיץ' של הישיבה? אתה, אסתר המלכה יש לך, כך היא דרכן של נשות ישראל צדקניות מקדמת דנא, אסתר רואה את מרדכי עם בגדים לא מתאימים, מיד - 'ותשלח... להסיר שקו' (אסתר 7 ד) [ולא קבל, אתה עדיין לא צריך לדעת מותק, הרהרת]. רק זרש בזרשעותה - האדון מגיע הביתה, בגדים מסריחים, והאדונית מפטפטת, עד הפדיחות בחצר גינת, הלו,

בלבוסטע, בגדים להחלפה, בת ישראל אמיתית זו כזאת שהבעקישע של בעלה הרי זה היבגדי כהונה' של הבית מקדש הפרטי שלהם, וחסידים הראשונים היו אומרים "מסיפורי דברים של הנשים יכולים לידע מעמד השכינה איך היא אוחות כעת, וזה שכתוב אצל מרדכי שהיה מתהלך לפני חצר הנשים לדעת את שלום אסתר"

המפתח של הדרמה יושב על המילים -
"ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום". 'לא נקראתי' זו מציאות אמפירית, מכאן - הכל זה פרשנות. שתי דרכים לפניך - או שאני ואחשוורוש זה כבר לא... אני כבר לא שווה יותר מדאי... או אדרבה, ונהפוך הוא, יש כאן מהלך מחושב להעלות את המניות שלי, שיתגעגע קצת (ע"פ מהר"ל). ואסתר? היא הולכת על הענוה! אוי ואבוי, מרדכי מזדעק, עכשיו ללכת על הענוה, עכשיו זה לא הזמן, ענוה עכשיו זה ממש שיודר חוזר של שאול! אסתר, בעת הזאת את חייבת להבין שרבש"ע סידר לכתב במשבצת של 'מושיען של ישראל', שלא לכתב "הגעת למלכות", את בתפקיד ראשי כאן, מי שסידר לך את התפקיד בטח ידע שאת יתמי ידיתמי התקועה אצל הערל המטורף הזה, אז תביני שהכל מכוון להצלחת המשימה! הלא אם קטנה את בעיניך - הלא ראש שבטי ישראל את, ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, מה לך אסתר המלכה? כל מה שאת פה זה הרי רק היכי תמצוי לכך שתצליחי, אז מוכרח שזה חלק מארגו הכלים שלך, השם לא שלם, המשימה שלנו מימי סבא שאול לא הושלמה.

הרבה יותר מכך - 'המלך' זה מלך מלכי המלכים. אסתר טוענת - אני לא יכולה להיכנס אל המלך! הוא לא קרא לי. ומרדכי הצדיק תוקף את המחשבה הזו, ובכל הכח. הוא טוען בעוז, שלא להבין שאת עכשיו בשליחות מיוחדת ממנו - רק זה מה שיכול לאפשר לך נמיכות רוח כזאת - 'אני כבר לא רצויה, וגם ממ"ה לא קרא לי'. לכן אסתר, לכן, אל תיראי, ראש שבטי ישראל את, ענוה לא במקומה זה בכלל לא ענוה, תראי לאיפה זה מוביל, זה מוביל ליאל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים, לא ולא, את לא תחרישי, לעת כזאת הגעת למלכות!

נחזור לחתן שלנו. לא, לא החתן המתוק מתחילת המאמר, אתו אין מה לדבר, למרות כל האזהרות של המדריך, השתכר הבחור על סעודת פורים הראשונה אצל השווער. ככה זה הצעירים של היום, מרגישים שהם יודעים לכתב. תגיד, לא 'בל תשחית' על הכסף שההורים שלמו למדריך? לא, לא הוא, החתן זה אנחנו.

ובכלל, אתה מרדכי, אמרת שיש דרך אחרת להציל את היהודים, רוח והצלה יעמוד ממקום אחר. אז בשביל מה אתה שולח אותי להסתכן? ולמה אני צריכה ללכלך את הגאולה המרוממת של פורים עם הערל המזוהם הזה, מה, לא עדיף שהגאולה תגיע מאותו 'מקום אחר' קסום ונעלה?

תשמע מה אומר על זה בעל ה'נתיבות' (ר"י לוינבוים נספרו על מג"א נסח האלפין הקדוש, וכע"ז נמהר"ל זמלני"ס ובנמל"ו ועוד מכתוביו נ"ע) - עם ישראל ינצל! בורא עולם נשבע, זה מה שיהיה!

השאלה של מרדכי היא כך: אסתר, השאלה היא לא מה יהיה עם ישראל, השאלה היא מה יהיה אתך! מה יהיה אתנו? בית אביך זה אני מרדכי דודך, האב המאמץ שלך, אז מה יהיה אתנו, מה עם סבא שלנו שאול המלך, הוא כבר מחכה לחיקון שלו, הסיטואציה הזו לא יכלה ליפול עלינו במקרה, זה הרי אחד לאחד הניסיון של סבא שאול, אשר התמנה למלוכה והועמד בניסיון של ענוה שלא במקומה, רגשות של 'מי אני' ו'מה אני ספון?' לא, זה לא הזמן, לעת כזאת נדרש מכם להשכיל כי 'אם קטן אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה, וימשחך ה' למלך על ישראל', 'ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות'. אם את תשתקי עכשיו, החרש תחרישי בעת הזאת, אנחנו אלו שנפסיד! עם ישראל - הוא יסתדר, יש סיבה שאנחנו כאן, זאת ההזדמנות שלנו, זה החיוב שלנו.

עכשיו בא נתחיל את הסיפור מהתחלה.

אסתר הצדקת - לא מדובר באיזו תמימ'לה, היא אחת משבע נביאות! אין צד שהיא חשבה שהיא נפלה אצל אחשוורוש בטעות, לא קביל, ברור שהבינה גם הבינה שהיא בבית המלך, כי יש עכשיו מצב נורא של עם ישראל. אך מכאן מתפצלות הדעות. מרדכי סובר - הכל פה מתזומן, שתצילי את העם שלך. מה בדיוק סברה אסתר - אין לנו תיעוד מהמגילה, אבל מתוך הדברים נראה שסברה, שהקב"ה השאיר לעם ישראל המשכיות דרך היחידים אשר ינצלו בכחינת 'והיה המחנה הנשאר לפלטה'.

תתענגו בפלטרין של מלך? להמלט בית המלך מכל היהודים? ומי יודע?

ואנו דור קיבוץ גליות שומע כבר צלצול עקבי משיח, ועומדים ושואלים, מה יש לנו לעשות, מפני מה נתערב, מה יתן לסייע לגאולת ה' בידי אדם? לא עדיף כי תבוא הגאולה מאותו מקום אחר קסום, טמיר ומרומם?

בשביל מה נטנף את הגאולה בנסים טבעיים? במעשי ידי אדם?

והרי יתמי דיתמי אנו, וכבר אלפיים שנה לא נקראתי לבוא אל המלך?

וכל עבדי המלך ובכל מדינות המלך יודעים, כולם כולם אומרים שאי אפשר.

ומה אתה מסכן אותנו, אם הגאולה יכולה לבוא ממקום אחר?

אוי מסכן, אתה לא מבין שזה בדיוק הפוך - הרי לא יתכן שתתם הגעת לבית המלכות, במקרה, אתה יודע יש אהים בישראל - **כי האדם נברא על זה שיוציא אל הפועל מה שאפשר לו להוציא אל הפועל**" (מהר"ל כ"ג).

אז איך יכול להיות שדווקא היתמי דיתמי שלא נקרא למלך כבר כ"כ הרבה זמן - הוא חוזר לנחלת ה'?

איך אתה לא מבין, שבדיוק ההפך! דווקא, דווקא אחרי כזה געגוע - נראה לך שהמלך לא יקבל אותך אם לא תהיה מספיק חד? **"והיא לא ידעה, אדרבא, כי ה' יתברך עשה זה שלא היתה נקראת, בשביל כי פנים חדשות הביבות ביותר**

ברוך ה' זכינו להיות חרדים לדבר ה', זה לא פשוט. דור כל כך קשה, אלף פעמים הודו לה', חסד ה', זכינו להיות בבית המלך, סתם 'המלך' - מלך מלכי המלכים. הנה לא חסך גואל מישראל, ומתגנבת ללב מחשבת פיגול, הנה יש קיום לישראל, והיה המחנה הנשאר לפלטה.

אוי ואבוי, אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים, זוהי האחריות שלנו, זה מוטל עלינו, וכי סתם אנו זכינו להכנס בית המלך?

אבל מה אנחנו, הרי יתמי דיתמי, איך אפשר, ובכלל... זהירות, סכנה! אל תדמי, מי יודע עם לעת כזאת הגענו למלכות? עם ישראל? אל תדאג, מקום אחר, אבל מה יהיה אתנו, האחריות היא עלינו, ראש שבטי ישראל אנו.

הלא ידעת, אשר נבא רבי ישראל מאיר הכהן הגדול על יהודי ארץ הקדש - "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש" (שמיני 6) - ומי לא יודע כי נתקיימה הנבואה, עד שחרטה אוד מוצל מאש על אוהל הקדושים לעד בתוך בני ישראל.

ואנו דרי ארץ הקדש, הארץ אשר עיני ה' בה היושבים בית המלכות, מביטים אל אחינו המתלכלכים בטינופת מדור גויי הארץ, ובלבנו חמלה, אולם מה בכוחנו לעשות?

הן ודאי הביאנו חבל נחלתו, להשאיר לישראל שם ושארית, אבל מה אנו ומה חיינו, וכי מושיעי ישראל אנו?

ומי המרדכי שיפרוט על ערלת לבבנו, הלחינם באתם חצר המלכות? המבלי סיבה

לא, לא עליך תלוי כל עם ישראל, רווח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר, אבל אתך מה יהיה, איפה אתה תהיה!*

ובמגלות הגאולה, כאשר רות מגיעה לבועז, ומציעים הדבר לפלוני אלמוני - "והנה הגאל עבר

ממה שהוא חביב את אשר תמיד עמו, לכך לא היתה נקראת" (מסר"ל).

אם אתה מאמין שאתה כאן עם סיבה, יש מסוכב לעולם - תבין שכל החסרונות, הם הם ארגז הכלים שלך!

ונפלאות... ומבלעדיו אין אלוהים, שהוא בגו עלמין, זה הוא כשהעולם כמו שהוקבע בה לא על ידי נסים...

לבן עבור שקבלו את התורה מאהבת הנס, לכן זכו לבית שני... והנה עבור שהטבעים נתקנו ונודככו - לכן היה דרוש השני הסכים לבנין בית שני עבור שהטבעים נודככו. והיה הבנין בית שני נס בתוך הטבעים שלא עכב מלך אומות העולם לבנותו, ואדרבה - סייע לבנותו כדרך הנס דמדרכי ואסתר... וכן בית שני הוא ה' אחרונה, עולם המעשה, עולם הטבע שנתקנה אז... כי כבר ביארנו... 'הן גאלתי אתכם אחרית כראשית' (מסך נוסף סקדוסה). ושם הקשינו אדרבה - מי נתלה במו. והגאולה אחרונה תהיה ביתר שאת ויתר עז מגאולה ראשונה. ונראה כוונת הפסוק, דהנה דע, שכל העולמות נבראו בשביל ישראל שנקראו ראשית... וכשמאיר ראשית המחשבה שממנה נבראו כל העולמות... אנו מנצחין כל האומות והמה מסורים בדינו... שהארץ [הטבע] בעצמו לוחם את מלחמתנו, שהרי לא נבראו כולם אלא בשביל ישראל אף על פי שהארץ היא מדרגה תחתונה... אף על פי כן לוחמת את מלחמותינו... ואמנם אם אינו מאיר חס ושולם בסוף המדרגות ראשית המחשבה מה שהעולמות נבראו בשביל ישראל, אזי חס ושולם הישראל בגלות, אבל אם סוף המדרגות מאירים כמו ראשית המחשבה... אזי ישראל במדרגה עליונה ומנצחין כל המלחמות ונגאלין מידם וזה 'הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית'. ולכן בימי מרדכי ואסתר נעשה נס בתוך הטבעים, אשר הוא סוף המדרגות...

עתה נבאר למה שאמרו חכמינו ז"ל כל המועדים במילים חוץ מימי פורים... כי בימות המשיח יתקנו כל הטבעים... והנה כל המועדים המה זכר לציאת מצרים... שראו בשינוי הטבעים חידוש העולם אותות ומופתים המורה על חידוש העולם... והנה לעתיד לבוא לימות המשיח אשר כל הטבעים יהיו מוכרחים שיעשו כרצון עמו בית ישראל ואפילו על פי הטבעים לא יוכל לעשות נגד רצון לשום אחד מבית ישראל, ולכן המועדים במילים, כי המה מורים על ציאת מצרים אשר היה אז נסים ונפלאות בשינוי טבעים. והנה לימות המשיח לא יצרכו לשינוי טבעים, לכן כל המועדים במילים... אכן הארה דפורים שהוא מורה

[*] ויש כאן עומק לפנינו מן עומק, כי בעצם, נקודת החידוש של הגאולה של פורים היא הגאולה דרך טבע, ומה שנלווה לזה הוא ההשתדלות בידי אדם של אסתר, ובדבר הזה דמו חז"ל את נסי גאולה אחרונה אל נסי פורים - "כך היא גאולתן של ישראל" (ירושלמי ברכות פ' א; יומא ג' ויער מקומות), ואנו מביאים כאן מעט מועיר מדברי הקדו"ל, מלוקט מתוך הקדושות על פורים, והדברים מאירים עיניים. וז"ל:

"למה היה זה הנס של מרדכי ואסתר חביב עליהם מכל הנסים שנעשו להם לישראל, והלא ביציאת מצרים ראו קריעת ים סוף ועשר מכות וכל הנסים והנפלאות... קשה למה בימי מרדכי ואסתר ראו כל אפסי ארץ את יסועת אהינו, והלא היה נסים יותר מימי מרדכי ואסתר כגון קריעת ים סוף וציאת מצרים... כי יש שני מיני נסים. אחד, נסים נגלים. ואחד, נסים נסתרים. נסים נגלים, הוא קריעת ים סוף וציאת מצרים אשר נגלה לעין כל נסים ונפלאות שנשתנה הטבעים. ויש נסים נסתרים, כמו בימי מרדכי ואסתר שלא היה שינוי הטבעים, רק הנס היה בתוך הטבעים...

דרך משל הוא למלך אשר בא ברוב חייליו ומנצח את המלחמה - אין כל כך פלא כמו שהמלך בא לפעמים ביער יחיד בלא כלי מלחמתו וחילותיו אינם עמו והוא מנצח בגבורתו לבדו. וגם דומה למלך כשבאין לפלטרין שלו ורואין גדולתו והאידך משרתיו ועבדיו עושין רצונו ומפחדין ממנו ובושין מפניו, ואין כל כך חידוש כמו שהמלך ביער יחיד ואינו לבוש בלבושי מלכות וחיליו אינם עמו ומפחדים ומתביישין ממנו - זה נפלא גדול. כן הדבר הזה - כשהקדוש ברוך הוא משנה הטבעים ונראה מלכותו אשר הוא עושה משמי שמים וכל צבאם, אינו כל כך פלא, כי מי שבראם יכול לשנותם, אבל אם עושה נסים בטבעים ומלכותו בהסתתר, ואף על פי כן עושה פלאים כמו בימי מרדכי ואסתר - הוא פלא גדול. ולכן גדלה הנס כל כך בעיני ישראל עד שקבלו את התורה... אמנם כאשר ה' יתברך עושה נסים ונפלאות בתוך הטבעיים ומראה לעין כל בדברים הטבעיים חבתו לעמו בית ישראל... עכשיו יתגלה מלכותו והנהגותיו אפילו בתוך הטבע...

וזוהו שאמר 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדיו אין אלוהים' (שש"ס מ"ג)... שהוא ראשון ואחרון נתגלה על ידי נסים

אז שתדע שרשב"ע כבר ממש ממש מתגעגע אליך, ונהפוך הוא - כבר שלושים יום הוא מתגעגע אליך, אל תירא ואל תחת, רויץ קדימה, הלוא אם קטן אתה בעיניך, ראש שבטי ישראל אתה, כי אין זולתך לגאול, ואנכי אחריך כי גואל אתה - ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות? וימשתך ה' למלך על ישראל, אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך והיה קודש, ובהר ציון תהיה פליטה.

ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום!
"וכבר אמרנו כי הוא להפך!"

כי לכך לא נקראת שלשים יום, שכל שלא ראה את אחד שלשים יום הוא אהוב עליו ביותר,

ומפני כך בודאי יושיט לה שרביט הזהב" (מס"ל).

אשר דבר בעז ויאמר סורה שבה פה פלני אלמני... ואני אמרתי אגלה אונך לאמר קנה נגד הישבים ונגד זקני עמי אם תגאל גאל ואם לא יגאל הגידה לי ואדעה כי אין זולתך לגאול ואנכי אחריך ויאמר אנכי אגאל... ויאמר הגאל לא אוכל לגאול לי פן אשחית את נחלתי גאל לך אתה את גאלתי כי לא אוכל לגאל" (ד"ס ד 6-1).

ואנו דור קיבוץ גלויות שומע כבר צלצול עקבי משיח, ועומדים ושואלים, מה יש לנו לעשות, מפני מה נתערב, מה יתן לסייע לגאולת ה' בידי אדם? לא עדיף כי תבוא הגאולה מאותו מקום אחר קסום, טמיר ומרומם?

בשביל מה נטנף את הגאולה בנסים טבעיים? כמעשי ידי אדם?

והרי יתמי דיתמי אנו, וכבר אלפיים שנה לא נקראתי לבוא אל המלך?

כמה מובן הראש שלו, למה לו להסתבר, ועוד להציל את המשפחה מפדיחות, ובוודאי אחרי שבעז מת כליל החתונה, בוודאי שמחה מלאה את לבו על הנס אשר בחלקו.

אבל אתה, אתה המאמין בחיי העולמים - התרצה להיות פלוני אלמוני, או בעז?!

חתן יקר, אם גם אתה נתקף בתחושות של קטנות, יתמי דיתמי, מה אנו מה חיינו, ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום, ובמקום שזה יחזק אותך

בעבודה טהורה של רבש"ע - זה מחליש אותך, ובכלל כל עבדי המלך, וכולם, ואתה גם מפחד להשחית נחלתך, וזה מסוכן, ושהמשיח יעשה,

והצפיה לנסים גלויים מבלי השתדלות, לא נובעת מרוב אמונה, אלא מעונה שלא במקומה, שלא מאמינה בכוחה שקבלה מאת הש"ת, ולכן גער בה, וממילא מיד שקבלה דבריו, צוותה על התפילה - "צומו עלי" (ספר ד 7 טו). ואפשר להוציא מכך חידוש עצום, שגם לגבי גאולת עולם, החלק של התפילה הוא רק על החלק של דרך הטבע, שעל זה ניתנה התפילה, ועל זה מתחננים בכל הדורות כל ישראל קדושים, ולכן סדר הגאולה שקודם צמיחת א"י ואו קיבוץ גלויות וכו' מה שמבטא גאולה דרך טבע - כי זה בתהליך, נלמד דווקא מסדר עיקר התפילה - תפילת שמו"ע, וביחוד נלמד דבר זה במסכת מגילה (ג) ! כי הלימוד של זה הוא מפורים, ובעצם זה כנגד הכפירה של עמלק, שהולך בדרך מקרה - 'אשר קר' - באים פורים וגאולה אחרונה ללמדך, שגם במבע 'מבלעדי אין אהים'.

שהטבעים נתקנו, שהיה נס בתוך הטבעים, הוא דוגמא לימות המשיח, שאז הטבעים יתוקנו, ולכן לעתיד לבוא ימי הפורים לא נבטלים."

וא"כ אפש"ל, דאסתר בתחילה כוונה שיהיו נסים גלויים, שנאמר "אם החרש תחרישי" כמו בקר"ם שנאמר "ואתם תחרישין", ומרדכי ס"ל שאין זה הזמן לך, כי אם החרש תחרישי בעת הזאת, והיינו שיש עת שבה דווקא יש להחריש, ולפי זה יובן נפלא המח' על השק ואפר, שאסתר ס"ל שאין לזה מקום, וכמו שבקר"ם נאמר למשה - 'מה תצעק אלי, לפי שאין להתפלל על נסים גלויים, כדאי' בברכות (ד) - "היתה אשתו מעוברת, ואמר, יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפילת שוא", כי העולם נברא שתפילה היא מועלת בטבע, ואכמ"ל, ומרדכי ס"ל שאין זה הזמן,

תשועתם היית לנצח

הרב מנשה בן-יוסף

והנה, גם כשישראל פונים אל ה' מתוך הכרח, ה' נענה להם ומושיעם, אבל כשהם פונים אליו שלא מתוך הכרח אלא מתוך אהבה ורצון - אז הוא נענה להם יותר ויותר, בשמחה ובהארת פנים, והוא משפיע עליהם באהבתו רוב ברכה וטובה.

המקדש שייך הוא לאותה דרגת קשר של הארת פנים, הבאה כשפניתם של ישראל לאביהם שבשמים היא פניה של אהבה, שלא מתוך הכרח. ועל כן המקדש שייך, רק לזמן בו יש לישראל שלטון וכח, שאז פניתם אל ה' באה מתוך אהבה ורצון. אבל כשנגדעה קרן ישראל ואבדו הם את כוחם, ושבה פניתם לה' להיות פניה של הכרח - בקשר כזה אין מקום למקדש, וזהו הטעם הפנימי לכך שאין מקדש כשאין ישראל שולטים בארץ.

סדר ימות עולם לאור זה

כל ימות השופטים, כשעוד לא היה לישראל מלך, ועוד לא משלו בעוצמה ובגאון בארץ, לא נבנה המקדש, מפני שאז היו ישראל תלויים בה' בהכרח, שלא היה להם מושיע בלתי, ובכל עת צרה שהיתה להם, היו עומדים ומצפים שתנוח רוח ה' על איזה שופט ויושיעם. ורק כשנכונה הממלכה ביד ישראל ע"י שאול ודוד ואח"כ ע"י שלמה, שמשל ברוב פאר והדר, אז בתוקף שלטונם של ישראל, נבנה המקדש. זאת, משום שרק כשישראל הם מצאיות בנויה לעצמה, וכביכול אינם מוכרחים ללכת אחרי ה' - אז פניתם לה' היא בעלת משמעות עמוקה ועצומה, המורה על חיבור ואהבה, ולזה המקדש שייך.

אמנם בכח העצמי הזה שיש לישראל, יש סכנה גדולה, פן אכן יבטחו בכוח זה ולא יפנו אל ה'. ואכן כך היה, ובחלוף הימים וברבות השנים, בטחו ישראל בכחם ויעזבו את ה'. ובמצב כזה

הקדמה: הדברים האמורים במאמר שלפניכם, מיוסדים על דברי האר"י הקדוש, לפי קטנות הבנתו ומיעוט דעתו, ואין כאן כוונה לעמוד על טופם של דברים, ולבארם על אמיתתם, אלא לנגוע נגיעה כלשהי בגבהם של דברים. וכולי האי ואולי!^[*]

עומק השייכות בין המקדש לרוממות קרן ישראל

יש להתבונן בנקודה פנימית בעניין בנין המקדש וחורבנו, שהנה באופן מעשי, בנין המקדש וחורבנו תלוי היה בשלטונם של ישראל בארץ, שכאשר שלטו ישראל היה המקדש בנוי, וכשמשלו זרים בארץ - החריבוהו.

ולבאורה ההקשר הוא טכני, שבשלוט ישראל בארץ, הם מגשימים בה את רצונם, שהוא בנין המקדש, וכשאויביהם שולטים בארץ, אין הם מניחים להם להשלים את רצונם, שבכללו בנין המקדש.

אבל באמת יש כאן נקודת עומק, והיא, שיש שני מצבי קשר בין ישראל לאביהם שבשמים. יש מצב בו ישראל הם חסרי כוח, ומשענם היחיד בעת הזאת הוא ה' אלהים. במצב כזה, פניתם אל ה' היא פניה של הכרח, שכן אין להם כוח אחר להשען עליו מלבדו. לעומת זאת, יש מצב, בו ישראל הם בעלי כוח, בנויים ברוב עוז ועוצמה, הם כביכול בעלי כח עצמי, ואינם מוכרחים לפנות אל ה', ובעת ההיא - פניתם אל ה' היא פניה מאהבה ומרצון.

[*] מי שסבור שתהיה לו תועלת מראית הקבלת דברי האר"י בשפתו לבאור המוצע, יוכל לפנות לדוא"ל של אנודת קדושת ציון kdst.office@gmail.com - ויקבל את הדברים.

יהיו מוכרחים ללכת אחרי ה', כדי שפניתם לה' תהיה פניה שלא מתוך הכרח, אלא מתוך בחירה.

וכך אנו מוצאים, כי כל ימי גלות בבל היו ישראל מושפלים ונדכאים תחת בבל, ולא היה להם כל כח, ובמלון מלכות פרס, רמה קרנם של ישראל, והם מקבלים רשות לשוב לארצם לבנות את מקדשם. אנו מוצאים את עזרא מקבל סמכויות אדירות מארתחששתא, ואת נחמיה שר המשקים למלך, ופחה ביהודה. מרדכי יושב בשושן הבירה, מקום מושב השרים, ואח"כ יושב בשער המלך, עד שנעשה למשנה למלך אחשוורוש, וכפי שאמרנו חז"ל, היהודים אף מוזמנים למשתה אחשוורוש, בתתו להם כבוד כשאר אורחי ממלכתו.

בח זה ניתן לישראל, כדי שכביכול יהיה להם כח להשען עליו מלבד על ה' אלהים, ועתה בידם הבחירה איך להשתמש בכח זה – האם להשתמש בו כדי לבנות את עצמם בקדושה, לשוב לארצם ולבנות את מקדשם, כמו שעשו זרובבל ויהושע בן יהוצדק, עזרא נחמיה ומרדכי, או לבטוח בכח זה, ולעזוב את ה', להתערות במשפחת העמים הפרסית, ולהנות מסעודתו של אותו רשע.

במקביל אנו מוצאים, כי כל ימי מלכות בבל היו אותות ומופתים לישראל, בהם נגלה ה' עליהם. כך נושעו חנניה, מישאל ועזריה בכבשן האש, ודניאל בגוב האריות, והמלכים כולם מנבוכדנצר ועד דריוש הראשון שלחו כתבים בכל מלכותם, לרומם את שם ה' אלהי ישראל.

לעומת זאת, משנת אחת לכורש מלך פרס, היא השנה בה נפקדו ישראל ונתנה להם הרשות לשוב לארצם ולמקדשם, אין אנו מוצאים עוד אותות ומופתים, נסתמו ארובות השמים ויכלא הגשם מן השמים, ואותותינו לא ראינו.

נוצר הכרח לרוצץ את כוחם של ישראל, לבל יהיה להם למבטח, ושוב ישובו ויפנו אל ה'. ואז ארעה הגלות, בה נשבר קרנם של ישראל, ואבד כוחם, ובעונותם ושפלותם בגלות, שבו הם אל ה' להישען עליו, שהרי משען אחר לא היה להם.

אך כאמור, קשר זה, הבא מתוך הכרח, איננו הקשר השלם והרצוי, ואילו דרגת בית המקדש שייכת רק לדרגת הקשר השלם, של פניה שלא מתוך הכרח. ועל-כן, כדי להכין את בנין בית המקדש, נדרשת נתינת כח חדש לישראל, כח שיוכלו להשען עליו, ולא יוכרחו לפנות אל ה', ואז כשהם בעלי כוח עצמי, ואעפ"כ הם פונים אל ה' – אז יזכו לבנין המקדש ולהארת פניו ית'.

והנה בזמן זה של נתינת הכח החדש לישראל, הכח שמעמיד אותם כבנין נפרד ממנו ית', מסתיר אז ה' את פניו מעולמו, יותר ממה שהוא מסתיר את פניו בזמן הגלות. וזאת, מאחר שכל גילוי פנים מצידו, המראה אותו לישראל כצורם ומושיעם, מותיר על כנו את הקשר הבא מתוך הכרח, הקשר שאנו קשורים בו לה', מפני שהוא צורנו, ואין לנו מושיע זולתו, ורק בהסתיר פני השגחתו, יש יכולת בישראל להבנות בנין שהוא כביכול נפרד ממנו ית', וכל זאת כהכנה לבנין המקדש ולתיקון השלם.

הופעת הסדר האמור בגאולת מגלות בבל

כל זה הוא הרקע לסיפור נס פורים והישועה מגורת המן.

נס פורים ארע, כידוע, בעבור שבעים שנה של גלות בבל, לקראת בנין הבית השני. כאמור לעיל, כהכנה לבנין המקדש, ניתן לישראל כח שלא היה להם בכל שנות גלותם, כח שגורם לכך שהם לא

וכאן בא לעולם מעשה מגילת אסתר. ה' סבב בתחבולותיו את גזרת המן על ישראל נגזירה שהיה לה מקום, רק בהסתר הפנים שבאותו הזמן של קודם הגאולה, שבזמן כזה סבר המן כי יוכל להשמיד את ישראל. והגזירה הביאה את ישראל הלומי יין התרעלה להתפכח מיינם, להביך כי פרס אינה תקוותם, ולהזכירם, כי מבטחם האמיתי הוא ה' אלהיהם. ישראל צמו וזעקו אל אלהיהם, ונדדה שנת המלך, ויקץ כישן ה', כגיבור מתרונן מייך, והושיע את עמו את ישראל, ככל הכתוב על הספר אשר שלח מרדכי היהודי.

והנה סוף סיפור המגילה, הוא ככל סיפורי המקרא, כי בעת צרה זועקים בני ישראל אל ה', שבים אליו וה' מושיעם. אולם המיוחד בסיפור המגילה על פני כל סיפורי המקרא הוא, כי בישועה מן הגזירה ראו ישראל, כי היא כבר הוכנה, עוד בטרם שבו הם אל ה'. עוד בהיותם שקועים בחטא, כבר הוכנה אסתר לעמוד בבית אחשוורוש, ומרדכי נכתב בספר דברי הימים לפני המלך.

דבר זה למד את ישראל מה שלא ידעו עד כה. עד עתה סברו, שהסתר הפנים שהיו נתונים בו, היה בחטאם, וכאשר לא רצה בהם ה', הסתיר את פניו מהם, והיו לאכול. אבל עתה נודע להם, שהסתר הפנים היה הכנה לבנינם בקדושה, וגזרת המן והישועה ממנה היו כולן תחבולות מסובכות מאתו יתברך, להקיצם מתרדמתם, ולהשיבם אל הקודש ואל המקדש.

אז קבלו בני ישראל על עצמם לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם, ומשם ואילך הלכו ישראל ונתקנו. לאחר שנים בודדות שבו לבנות את המקדש. אח"כ עלה עזרא ותקן מה שתקן, ושוב עלה נחמיה ובנה את חומות ירושלים הפרוצות, וכשנשלמה חומת ירושלים, בכ"ה באלול, והבנין החיצוני של כנסת ישראל נשלם, מיד לאחר מכן, בראש השנה

וכל זאת הוא מפני שכשישראל הולכים ונבנים בבנין עצמי, הסתר הפנים מתגבר, כדי לתת מקום לבנין העצמי של ישראל להבנות, באופן כביכול בלתי תלוי בה', שרק כך תהיה הפניה שיפנו ישראל אל ה' פניה מתוך בחירה ואהבה, ולא מתוך הכרח.

אמנם סכנה עצומה יש בו באותו זמן. אותו הזמן בו ניתן להם לישראל כח אחר מלבד ה' לסמוך עליו, ובמקביל השגחת ה' נעלמה מעיניהם - זמן סכנה נוראה הוא, שמא אכן יסורו ישראל מאחרי ה' בהשענם על הכח החדש שקבלו, ולא ישכילו להשתמש בכח הזה שקבלו לפנות אל ה', לשוב אל ארצם ולבנות את מקדשם.

חישש זה אכן התממש. מעטים היו אלו שעלו לארץ לבנות את המקדש עם זרובבל ויהושע בן יהוצדק, כל הקהל כאחד ארבע ריבוא. רוב ישראל נשארו בבבל, העדיפו את השלווה והרוגע שבבבל על פני בנין המקדש, וההנאה מסעודתו של אותו רשע ערבה להם, יותר מלהיות סמוכים על שולחן אביהם שבשמים. ונמצא הכוח שניתן להם לישראל, סר מענינו, ולא בא אל תכליתו להביא לפנית ישראל אל ה' מאהבה^[*].

[*] בגמ' (מגילה יב) אמרו תלמידיו של רשב"י, שישאל שבאותו הדור נתחייבו כליה על שנהנו מסעודתו של אותו רשע, והקשה עליהם רשב"י - א"כ שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו. אמנם בהרבה מדרשים מכואר כדברי התלמידים. ונראה ליישב דרך זו, שההנאה מסעודתו של הרשע, היא רק סימן לחטא הכללי, שלא עלו ישראל לארץ לבנות את המקדש, והעדיפו להשאיר בארצות הגויים ולהנות ממנועמיהם, וחטא זה שייך בכל הארצות, אלא שהוא התגלה בצורה חריפה בשושן הבירה.

וסמך לזה, שעיקר החטא היה שלא עלו לארץ, ממה שאמר המן - 'ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים' (ספ"ט ג טו). וזה היה הנימוק, שבנינו הסכים אחשוורוש לגזרה, כי דרך ה' לסבב את העונש דרך החטא עצמו [כמו שמוצינו בשנאת חנם בחורבן בית שני, וכיו"ב]. ואם הגזרה נגזרה משום שהיו מפורדים ומפורדים בכל העמים - משמע, שזה היה גם החטא.

שמא תאמר, א"כ, איך נושעו קודם ששבו בתשובה לעלות לארץ. וי"ל, שכיון שעשו תשובה על ההנאה מסעודת הרשע, וצמו שלשה ימים לכפר עליה [כרמז

בתיבות 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן' (טו טז), הרוממות לתיבות 'עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה' (טו טז), כבר נגאלו מיסוד ושורש החטא, שכן כבר הבינו, כי מקומם אינו בפרס ומשאתאותריה, והעליה לארץ תבוא ממילא לאחמ"ב, וכפי שאכן היה.

במקביל, באותו הזמן, נסתר ה' הסתר גדול ונורא, בתתו מקום להכחשת כל גילויי אהי בעולם, אם לגילויי האהי המתגלה במעשה בראשית, ע"י תיאוריות שונות ומשונות, ואם לגילויי האהי המתגלה בתורת משה, ע"י הכפירה במקרא שנתחדשה באותה עת, מה שלא עלה על לב כל אומה ולשון מימות עולם, עד שנקראה המאה ה-19 למנינם בשם 'המאה ללא אהים'.

וכל זה הוכן מאתו יתברך, כדי לתת לה מקום לכנסת ישראל לבנות את עצמה בנין נפרד, והתכלית המכוונת בכל זה היא שיבנו ישראל את עצמם בכח ועוצמה כממלכה מפוארת בארצם. וכשהם בנויים כבנין עצמי בלתי תלוי בה, ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם, ישובו ויבקשו את בנין המקדש, מתוך בחירה ואהבה ורצון.

היו שהשתמשו בכחם זה כדי לבנות את בנינה של כנסת ישראל בארצה בקדושה, כתלמידי הגר"א, שהשתמשו בזכויותיהם כאזרחים אירופאים לבנינה של ירושלים, וכשהר הצדיק משה מונטיפיורי, ועוד, אבל רובו הגדול של העם היהודי השתמש בשוויון הזכויות שקבל כדי להנות מסעודתו של העולם המערבי על כל כפירתו וטומאתו, ויטוש ישראל עושהו.

ובמקביל, בזמן זה של הסתר הפנים האמור, כשההשגחה סרה מעל ישראל, ניתן כוח לנין עמלק,

הסמוך, באו כל ישראל לשמוע את התורה מפיו עזרא, ונתחזקו לשוב בתשובה שלמה, עד שבכ"ד תשרי בשנה ההיא, כרתו אמנה מחודשת לשמור את התורה, והיא קבלת התורה מאהבה, שבאה בעקבות נס פורים, כמ"ש הרמב"ן בשבת (פס.).

וכך אנו מוצאים, כי כל ימי גלות בבל היו ישראל מושפלים ונדכאים תחת בבל, ולא היה להם כל כח, ובמלך מלכות פרס, רמה קרנם של ישראל, והם מקבלים רשות לשוב לארצם לבנות את מקדשם. אנו מוצאים את עזרא מקבל סמכויות אדירות מארתחששתא, ואת נחמיה שר המשקים למלך, ופחה ביהודה. מרדכי יושב בשושן הבירה, מקום מושב השרים, ואח"כ יושב בשער המלך, עד שנעשה למשנה למלך אחשוורוש, וכפי שאמרו חז"ל, היהודים אף מוזמנים למשתה אחשוורוש, בתתו להם כבוד כשאר אזרחי ממלכתו

עתה בידם הבחירה איך להשתמש בכח זה - האם להשתמש בו כדי לבנות את עצמם בקדושה, לשוב לארצם ולבנות את מקדשם, כמו שעשו זרובבל ויהושע בן יהוצדק, עזרא נחמיה ומרדכי, או לבטוח בכח זה, ולעזוב את ה', להתערות במשפחת העמים הפרסית, ולהנות מסעודתו של אותו רשע

הופעת הסדר האמור בגאולה האחרונה

כשאנו מתבוננים על כל הקורות אותנו בעת האחרונה, אנו רואים כיצד סדר זה חוזר על עצמו באופן מדויק, עד שאי אפשר שלא להתפעל מגילוי רוח הקודש של רבנו האר"י, איך ראה את כל סדרי הגלות והגאולה בבהירות, ושרטט את צורת הגאולה, בצורה בה היא מתממשת לנגד עינינו במדויק.

ישראל בגלותם היו נתונים לבז ולמשיה, מושפלים ומעונים, ולא היה להם כל כח להשען עליו ולבטוח בו. לא היה לנו על מי להשען, אלא על אבינו שבשמים. יתכן והיתה לו ליהודי האפשרות להשתמד, ובכך היה נגאל מצרותיו, אך ליהודי כיהודי לא היתה כל אפשרות להטיב את מצבו, ורק ה' אלהיו היה משענו ומבטחו.

והנה באה העת החדשה, ורוח חדשה עברה על אומות העולם, ועלה על לבם לתת שוויון זכויות ליהודים. ומשניתן שוויון הזכויות ליהודים, נעשו שרים ונכבדי ארץ, ושוב לא היו עוד שפלים בגויים. במצב כזה יש לישראל כח, ככיכול יש להם משען אחר מלבד ה' אלהיהם.

שבכללות יש הסתר פנים גדול ונורא, הרי שבענין בנינה של כנסת ישראל יש גילוי נפלא. וכח הרע מגיע הוא עד לענין בנינה של כנסת ישראל בארצה, אך בבנינה של כנסת ישראל אינו יכול ליגע, וכאשר היה כי הרשע ימ"ש כבש את כל הארצות, ובעמדו בשערי ארץ הקודש, בה החל כבר להתרקם בנינה המחודש של כנסת ישראל - ניגף, ולא עצר כח לבוא בשעריה^[*].

כך גם היה בימי המן, שמפלתו לא התגלגלה מגזרתו על ישראל, אלא מרצונו להרוג את מרדכי, שמרדכי - הוא היה מבנינה של כנסת ישראל בארצה [כמבואר בספר עזרא], ואף בזמן הסתר הפנים הזה, על עניני בנינה של כנסת ישראל בארצה יש השגחה מיוחדת, ועל כן, כיון שבא ליגע במי שענינו הוא בנינה של כנסת ישראל - שם היתה מפלתו.

ולמדנו מזה, כי הרוצה לצאת מכלל הסתר הפנים, ולהיות מושגח גם בזמן הסתר הפנים שלפני הגאולה, יקשר את עצמו לבנינה של כנסת ישראל בארצה - לבנינה הגשמי, וק"ו לבנינה הרוחני - שלענין זה ענינו ולבו של ה' בעת הזאת, ושם שולט הגילוי, גם בזמן הסתר הפנים.

ואנו תפילה לה' אלהינו, ה' חסדך לעולם, מעשה ידיך אל תרף. ותקוותינו, כי במהרה נראה איך הובילו כל המסיבות המתהפכות בעולם, לבנינה של כנסת ישראל באופן שלם וקדוש. ויתקיים בנו מקרא שכתוב - "אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם, ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים" (סוף ג ט).

בן בנו של המן הרשע, לעשות כמעשה אביו, ועלה בידו מה שלא עלתה ביד אביו, להשמיד להרוג ולאבד, מנער ועד זקן טף ונשים, בצורה הנוראה ביותר, שהייתה מאז היה ישראל לגוי.

אבל מן הצד השני באותו זמן ממש, הפכה ההשגחה העליונה מסיבות גדולות בעולם, לבנות את בנינה של כנסת ישראל בארצה, ונתעורר ענין הלאומיות בעולם בכללות, וממנו נתעורר אף בלב הרחוקים מקדושת ישראל הרצון להיות לעם, ונסתבבו הדברים באופן מפליא, עד ששבו בני ישראל אל אדמתם, כדבר ה' בפי נביאיו, והקימו בה מדינה מפוארה.

וגם השואה הנוראה, נעשתה לאבן בנין בבנינה של כנסת ישראל בארצם, וגם היא הועילה לפקוח את עיני העוורים האחרונים, ולהביך כי אין להם לישראל מנוח בגויים, ורק בארצם יהיו להם חיים.

וכאשר סבבה ההשגחה העליונה פלאות רבות לבנינה הגשמי של כנסת ישראל, כך סבבה פלאות ופלאי פלאות, להעמיד את קדושתה של כנסת ישראל בארצה. אם עד ששבו ישראל לארצם היו יראי ה' הולכים ודלים, רוב צעירי ישראל הפנו עורף לאמונת אבותיהם, ורבים כבר ספדו להם ליראים, וסברו, שעוד מעט וכבר לא יהיו שומרי תורה בישראל, הרי שמאז ששבו ישראל לארצם והוקמה המדינה, נתהפכה המגמה, וכח יראי ה' הולך וחזק מאוד.

גילוי ההשגחה לבנין כנסת ישראל אף בזמן הסתר

והנה כל זה נעשה בזמן הסתר פנים נורא, זמן בו נתן ה' מקום לכל הכפירה להתפשט בעולם, זמן בו נתן ה' מקום לנין עמלק להכות בישראל מכה שלא היתה כמותה מעולם, והשאלה נשאלת - מהי ההנהגה כיום, האם של הסתר פנים או של גילוי, איך הפנים נסתרות מצד אחד ומתגלות מן הצד האחר?

והתשובה היא, כי אם אמנם ההשגחה בזמן הזה נסתרת מאוד, וה' נתן מקום כביכול לרע לשלוט ככל אשר יחפוץ, אך כל זה הוא למטרת בנינה המחודש של כנסת ישראל בארצה, בכח ובגבורה, בקדושה ובטהרה. ועל-כך, למרות

[*] וראה דברים נוראים בענין זה מהגאון ר' יהונתן אייבשיץ, (תפילות יסודות פרשת נביאים), ח"ל: "הו ענין חבלו של משיח שיהיה סמוך לגאולה, עד שרבים מחכמי ישראל אמרו ייחי ולא אחמיניה, והמעם, כי השכינה עמנו בגלות אם על הבנים רובשה לשמרונו. ולעת הגאולה לא תשוב השכינה אתנו בפעם אחת, רק השכינה תשוב מקודם לא", ולא נשוב אנחנו לשם, כי צריך הרבה דברים קודם לקיבוץ גלויות, ואי אפשר אם לא השכינה במקומה. וא"כ כשאנו בגולה, וה' אין בקרבנו, יהיה עלינו צרות מצוקות, כי אין כאן מגין". וזה, כאמור, שלפני הגאולה, ההשגחה תשוב להיות על ארץ ישראל ועניניה, ויושבי ח"ל היו נתונים בהסתר גמור, בהיות ענינו ולבו של ה' על הארץ ועניניה.

חובתנו בעת הזאת

הגאון רבי יואל שוורץ שליט"א

ולא להסתמך על שולחנם של החילונים, וכמו שכבר אמר הרבי מצאנו כאשר הלך להקים את בית החולים בעירו - "עד עכשיו החילונים בנו ואנו היינו תלויים בהם, מכאן עלינו לבנות, והם יהיו תלויים בנו!". ואכן, השפעת בית החולים גדולה על כל תושבי העיר, גם על הרחוקים.

אומר שלמה המלך - "כי

הנה הסתיו עבר הגשם חלף הלך לו. הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו" (שיר השירים ג יב-ג).

המדרש (מקו"י) מיקון ו

מ"ט מיקונים נמלון) מסביר, כי ה'סתיו' הוא המלכויות ששעבדו אותנו, וה'גשם' הם הערבי-רב שהגיע זמנם לחלוף. והנה בימינו שולט הערבי-רב בארץ [ערב] גם מלשון 'ערכים' שבשלטון, ו'רב' רפורמי שהוא שר בממשלה. הגיע הזמן להשתחרר גם מהם, ככתוב בהמשך - "עת הזמיר הגיע" [גימ' 'חרדים'], ואז "קול התור" - אותיות 'תורה' - נשמע בארצנו. הרי לנו רמז, שהחרדים לדבר ה' ישימיעו את קול התורה בארץ.

על נס הנצחון בחנוכה כתב הרמב"ם בהלכות חנוכה (פרק ג הלכה ב) - "חזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה". שנים אלו כללו בתוכן גם את ינאי הצדוקי שהרג את חכמי ישראל ואת הוררוס העבד הרשע וצאצאיו שהושפעו ממנו. למדנו מכך, שמלכות כזאת - למרות טובאמתה - שם של 'גלות' אין לה, אלא שתפקידנו להפוך את הארץ הקדושה,

בעזרת ה' נבאר, כי הצרות החדשות ששלטון הערבי-רב גזור נגד שומרי התורה, ובמיוחד נגד החרדים - יש להם לכאורה סיבה מיוחדת, מלבד הסיבה הרגילה שהיא כפרת עוונות, והיא כדי לשנות כיוון בעשייה הכללית, לא לסמוך על שולחנה של הממשלה, אלא להיות עצמאיים.

כך נכשיר את הקרקע לביאת המשיח בהקמת מדינה של תורה, שתשפיע גם על הרחוקים להצטרף אליה בעזרת ה'.

היסורים בעם ישראל נובעים תמיד מאהבת ה', ככתוב - "יק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם" (עמוס ג ב). בפרט ישנה מעלה ביסורי צדיקים - יסורים של אהבה - אשר ענינם לעורר להוציא לפועל כוחות רדומים.

כך גם נראה, שהמלחמה של הממשלה נגד היהדות - עיקר מטרתה הוא להוציא כוחות גנוזים שבתוכנו, לבצע

את המהפכות הנדרשות, ובהן הקמת מדינה של תורה כהכנה למדינת המשיח! בגולה היה לנו שבת-גוי, לא רק לחילולי שבת אלא בכך ששרותי הממלכה, כמו משטרה, צבא והנהגת ציבור, היו משל האומה שבקרבה התגוררנו, ואילו בארץ כעת, מחמת העוונות, במקום ששרותי הממלכה יהיו יהודים - נהיה לנו יהודי-גוי, רח"ל.

ועתה נראה, שכל המלחמה נגדנו - מטרתה לעורר אותנו לפעול להקמת מדינה של יהדות

נראה, שהמלחמה של הממשלה נגד היהדות - עיקר מטרתה הוא להוציא כוחות גנוזים שבתוכנו, לבצע את המהפכות הנדרשות, ובהן הקמת מדינה של תורה כהכנה למדינת המשיח!

כמו שמפא"י, להבדיל, הכינה בתקופת טרום המדינה 'מדינה שברדף', ולכן שלטה שנים רבות בארץ, גם אנו צריכים ויכולים להקים מפעלים שונים, שיוכלו להוות את השלד של המדינה היהודית שברדף

מורידין ולא מעלין, שאינו נוהג כשהעולם פרוץ, ויש לקרבן בעבותות אהבה (ח"פ י"ד סי' 3 ס"ק כח). כוונת הדברים, שיש לשכנע מעט מעט, ועוד יש לתפוס כל עמדה פנויה במערכת המדינה והחברה, וגם להקים מוסדות אלטרנטיביים, על-מנת שכאשר הדבר יתאפשר – הם ימלאו את הצורך.

ג. עלינו ללמוד מאחרים, ככתוב "מכל מלמדי השכלתי" (מילים ק"ט ט). כמו שמפא"י, להבדיל, הכינה בתקופת טרום המדינה 'מדינה שבדרך', ולכן שלטה שנים רבות בארץ, גם אנו צריכים ויכולים להקים מפעלים שונים, שיוכלו להוות את השלד של המדינה היהודית שבדרך.

דברים הנחוצים לצורך הקמת מדינת התורה

[א] להקים בתי מדרש ללמוד את ההלכות הנחוצות למלכות, וכן מוסדות ללימוד הנהגת מדינה, כמו שבמשפחת הנשיאות של רבן גמליאל היו לומדים חכמה יונית לצורך זה.

[ב] להקים מרכזי תורה בכל מקום בארץ מתוך מטרה להשפיע על התושבים מתוך דוגמה אישית ודרכי קירוב בדרכי נועם, כמו הארגונים 'לב לאחים', 'ערכים', 'אילת השחר' והדומים להם.

שתהיה ראויה למלכות המשיח, ובכך נבנה את הגאולה השלמה שתבוא, כי אז נהיה ראויים לה.

אחד הנציגים החרדים בכנסת הודיע ברבים, כי איננו מעוניינים במדינת הלכה. למרות שכוונתנו כנראה הייתה שאין בדעתנו לכוף לשמור את מצוות ה' על כל אדם נגד רצונו – בכל זאת ישנה סכנה נוראית, שיהיו שיבינו מזה, חלילה, שאין מקום במציאות הנוכחית למדינה של תורה. לכן חובה עלינו לבאר כיצד הדבר אפשרי, ואיך לפעול בכיוון זה.

לפני תכניות לקידום מדינה של תורה, נבאר כמה הנחות יסוד –

א. התורה היא נצחית, והיא אמורה בכל תקופה. לכן צריך להקים מדינה של תורה. כבר רצו להביך את החזון איש בשאלה – "מה תעשו אם יתנו לכם את המדינה?" התשובה הייתה מילה אחת – "ניקח!!!". הוא אמר זאת, אף שכאלפיים שנה לא היינו צריכים לפסוק בענייני מלכות ובשאלות הכבדות ביותר שנובעות ממנה. וכששאלתי את אחד מפוסקי הדור כיצד יש לנהוג על פי התורה כמו במקרה של החטופים לאנטבה, אמר לי – "שמחתי שלא שאלו אותי, כי תשובות על כאלו שאלות – צריך סנהדרין לענות". אבל מדבריו הבנת, כי אילו היה נשאל, לא היה יכול להתחמק, כי באמת קיימא לן, ש"יפתח בדורו כשמואל בדורו", ולכן כאשר יבואו השאלות לפני פוסקי הדור – הם יצטרכו לענות, ויענו, ואין לדיין אלא מה שענינו רואות לנכון.

ב. אין הכוונה לכוף את הציבור, למרות שבעצם כל יהודי שכופים אותו לעשות את דבר ה' – רצונו האמתי הוא לקיים זאת, כמו שביאר הרמב"ם, שהכפייה רק מסירה את המעצור של הרצון הפנימי של היהודי (הלכות גיוסין פרק 3 הלכה כ; ראה גם הלכות מעשה הקרבנות פרק יד הלכה טו). אבל כבר אמרו רבותינו, כי כשם שמצווה לומר דבר הנשמע – כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע (ראה יצמות טז). וכבר כתב החזון איש על הדין של

קמפיין "תעמוז" מתקנת "תשפ"ב כל ההתעוררות – בזכותך!

קבל את גליון 'קדושת ציון' המודפס בדיוור ישיד לבית! היה שותף במפעל 'קדושת ציון' באחד מהמסלולים השונים (נקודת הפצה בארץ – 55 ₪ לחודש, או הפצת 10/25/50/100 גליונות גם בחו"ל ב-340 ₪ / 170 ₪ / 85 ₪ / 34 ₪ לחודש), ותוכל לקבל בקביעות את הגליון המודפס ישירות לביתך. לפרטים ולמסירת כתובת לקבלת הגליון: KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM או בטלפון 053-3191618.

לשותפות עשיו: דרך 'נדרים פלוס' – "אגודת קדושת ציון" להעברה בנקאית: 'קדושת ציון' – בנק מורחי (20 סניף 459 מספר חשבון 109491

מצוות, המתמחים בענינים רבים, הנוגעים לקיום מדינה.

[ז] הדבר שנראה כחשוב ביותר, הוא הקמת ארגוני 'שומרים'. בדיוק כפי שישנו ארגון 'הצלה', שפועל בכל מקום במקביל למד"א, ודבר זה גורם לכך שגם אלו שעדיין רחוקים מעוניינים גם הם בפעילות חסד זו - כל

שכן עכשיו, כאשר התחושה היא כי המשטרה אינה ממלאת את תפקידה להגן על יהודים - בכחנו להקים ארגוני שמירה [על פי החוק, כמובן], אשר יעניקו תחושת בטחון ליהודים^[**]. אחת המעלות הגדולות של רעיון זה, הוא שאפשר להתחיל במעט ובמקומות מסוימים. ישנם יהודים רבים וטובים שיהיו שמחים להצטרף לזה, כמו שראינו בעת מבצע 'שומרי החומות'. הגיע הזמן למימוש חזונו הגדול של מורנו הגדול הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל, בעל ה'לב

העברי', להקים את 'שומריאל' - שמירה עליפי התורה, "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כז ז).

אז נזכה שיקים בנו - "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג י).

[]** הערת המערכת - אין צורך לומר, כי אין בדברים כל קשר לנסיגות הנוכחים לשלב את הציבור החרדי במערך הגיוס, שכל תכליתו לחלץ ולשלב את צעירי הצאן שלנו בסחי ובמיאום של התרבות השלטת בצבא. יש לעמוד על המשמר כנגד כל נסיון ליצור מתווה כזה או אחר שמטרתו הפיכת הציבור החרדי לחלק מההוויה הכללית במדינה, כעוד שהדברים האמורים כאן תכליתם הפוכה - ליצור מציאות של צבא יהודי אמיתי המתנהל על-פי תורה, שכל הבא בשעריו רק יתחוק בשמירת התורה והמצוות ויגביר עוז ותעצמות למיגור האויב ולקידוש שמו יתברך בעולם.

[ג] הקמת מפעלים הנחוצים לכלל התושבים, שעל-ידי כך יקל יותר לקרב רחוקים. ראייה לדבר - אורי לופוליאנסקי, שהיה ראש עיריית ירושלים, נבחר גם בעזרת קולות חילונים, כי הוא יסד את מפעל החסד 'יד שרה', המשרת את כולם.

[ד] אחדות - מסתבר, שאם נצליח להפנים דבר זה בכל שכבות הציבור התורני, זה ימעיט מאד את המחלוקות הפנימיות, כי עניין כל כך חשוב - בכוחו לאחד את הכוחות הפזורים בקבוצות השונות בחברה התורנית. העדר האחדות גורם לדאגה לאנשי שלומנו, ולא לכלל כולו.

הדבר כולל איחוד כוחות - לדוגמה, חיבור כל עורכי-הדין שומרי התורה להחדרת ההלכה היהודית בכל מקום שאפשר, במיוחד במקום שאין פסיקה נוכרית, כי החוק הישראלי מחייב לקבל במקרה כזה את ההלכה. וכן איחוד בתי הדין הפרטיים, שיהיו אלטרנטיבה לערכאות המדינה.

[ה] הערים החרדיות מהוות כעין דוגמה להנהגה ממלכתית תורנית, כי עיריה היא מעין שלטון פנימי עצמאי בחלקו. יש להחזיר לראשי הערים הללו את הרעיון, ולפיו הם יכולים לשמש כבואה למדינת התורה, ועל כן יכוונו את העיר לקראת זה^[*].

[ו] לגיים את יהודי העולם למטרה זו. בחו"ל ישנם יהודים רבים שומרי

[*] הערת המערכת - כחלוץ בתחום זה ניתן לציין את הרב אליהו גפני, ראש מועצת עמנואל ומדידי אגודת 'קדושת ציון', אשר דבר על הנושא הזה בכינוס הוירטואלי שערכה האגודה בחנוכה התשפ"א בצל הקורונה בנושא מדינת הלכה. דבריו הובאו בגליון שבט התשפ"א.

מבנה השוק הכלכלי כיום ובמדינת התורה

הרב נועם אלטמן

(הלך ראשון)

פיקוח על המחירים בשוק

"לא יהיה לך - מלמד שמעמידין אגרדמין למדות, ואין מעמידין אגרדמין לשערים. דבי נשיאה אוקימו אגרדמין בין למדות בין לשערים... כי הא דאמר רמי בר חמא א"ר יצחק: מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים, מפני הרמאין" (נבא נבאלא פט.).

נחלקו בגמרא האם מעמידים אגרדמין - פקחים, רק למידות, או גם לשערים. להלכה נפסק בכל הראשונים, שיש צורך להעמיד פקחים גם על השערים - מחירי השוק, וזאת עקב 'הרמאין'. בדברי הראשונים מצינו כמה הסברים לאותה 'רמאות' שמצריכה העמדת פקחים -

"מפני הרמאין - שממתינין עד שימכור אותו המוכר בזול ואח"כ מוכרין ביוקר, ל"א מפני הרמאין המוכרים ביוקר, ואומרים שהוסיפו במדה או שנתן חטין יפות למעלה ורעות למטה, או כל מיני רמאות" (יד רמ"ה טז).

"מפני הרמאין - שמתוך שהוא מראה שהוא מוכר בזול, נמצא מרגיל את בני אדם לבוא אצלו, והוא מרמה אותן במדה או במשקל או בעירוב פירות רעות ביפות יותר ממה שהוא פוחת להן מן הדמים" (יד רמ"ה טז).

הראשונים מבארים, שכדי לעזור לצרכנים, שלא יגרמו להם לשלם ביוקר בעבור סחורה קטנה או לא איכותית, יש צורך במינוי פיקוח על השערים בשוק. ננסה לתרגם את דברי הראשונים למציאות הכלכלית של ימינו.

כוחם הגדול של המוכרים בקביעת היצע המחירים והכמות בשוק, יכול להובילם לנצל את כוחם לרעה ולייקר את מוצריהם ללא סיבה מוצדקת, או להוריד את טיב או כמות המוצר ובכך למקסם את רווחיהם. היה ניתן לחשוב שזכותם של המוכרים לעשות כרצונם, ומי שלא רוצה - שלא יקנה. אך אין

מקובל, שהעולם המודרני חלוק בנושא התפיסה הכלכלית האידיאלית. משני צדי המתרס עומדות הגישה הקפיטליסטית והגישה הסוציאליסטית. בנושא שלנו, מבנה השוק הכלכלי, אנו פוגשים עמדות אלו, במצדדי השוק החופשי הרואים את השוק בו פועלים אך ורק מוכרים וקונים הנאבקים ביניהם עד שיגיעו לנקודת האיזון, ומנגד עומדים מצדדי השוק המשוקלל, בו השלטון מתערב באיזון כוחות השוק.

אנו היהודים, איננו חיים לא מפי קרל מרקס ולא מפי אדם סמית', אנו משועבדים לתורה הקדושה, וכפי שנמסרה לידינו מפי רבותינו בעלי התלמוד. ועל-כן כבואנו לקיים את הציווי הא'הי של "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" [שמות יט ג], מוטל עלינו לעיין בסוגיה, לפתוח את מקורות היהדות ולראות מהי ההדרכה התורנית לצורת מבנה השוק הכלכלי האידיאלי.

ביתר פרוט - העולם המודרני מחפש את מבנה השוק היותר יעיל, ומכאן המחלוקת המציאותית בין הגישות השונות, אך אנו היהודים - איננו מחפשים את מבנה השוק היעיל והזול, אלא את מבנה השוק הכלכלי שרשב"ע רוצה שנצעד לאורו. ניתן אף לומר, שהתורה אינה באה ליצור את המערכת הכלכלית היעילה ביותר, אלא את המערכת הכלכלית הנכונה והמאוזנת ביותר מצד כל השותפים בשוק מבחינה כלכלית וערכית גם יחד.

השאלה העיקרית העומדת בפנינו היא רמת התערבות השלטון בשוק, מה שנקרא בלע"ז 'רגולציה'. מבואר בגמרא, שישנה התערבות חיצונית בשוק, ולקמן נראה את הסיבות שהביאו את חז"ל לקבוע מערכת פיקוח ואכיפה על מבנה השוק הכלכלי.

בשיעור גדול מההורדה במחיר - הרי שיש בכך רמאות, כדברי הי"ד רמה, וכן כשיבואן גדול מעכב את הסחורה ואינו מזרים אותה לשוק, כדי שיפחת היצע המוצרים בשוק ומחיר המוצר יעלה, ורק אז הוא מזרים את הסחורה לשוק - הרי שיש בכך רמאות כדברי הרשב"ם, וישנן עוד דוגמאות רבות.

לפי ההלכה, מינוי פקחי שוק יגרום שיעלו על תרגילי מסחר אלו, ולפקחים תהיה יכולת לאכוף ולהעניש מי שיפעל לרעת הצרכנים, שלא כמו בחוק הישראלי, לפיו רק אם הוגשה תלונה למועצה לצרכנות או לבית המשפט, פנו נציגי החוק לחנות או לחברה, ואלה כמובן נמלטו כולם מאשמה בתרואנה שנעשתה טעות.

פיקוח על מוצרי יסוד

גמרא נוספת מצאנו שעוסקת בהתערבות בשוק החופשי, והיא דברי חז"ל שעוסקים בהגבלות על המסחר במוצרי חיי נפש, ובעברית המדוברים כיום - מוצרי יסוד. המדינה המודרנית, על-אף נאורותה והתקדמותה, אינה יודעת כיצד להתמודד עם סוג מוצרים זה, והראיה לכך היא המוצר חמאה. מוצר זה מוגדר כמוצר בפיקוח ממשלתי, בו המדינה קובעת את המחיר המירבי בו ניתן יהיה למכור מוצר זה. במקרים רבים [בעיקר בתקופות החגים] מוצר זה אוזל מהמדפים, ובתקופת הקורונה כמעט ולא היה ניתן להשיג מוצר זה ברחבי הארץ. זאת, מכיוון שלחברות החלב יותר משתלם לכלית לייצר שמנת מאשר חמאה. מה היה הפתרון של המדינה? לייבא מוצר זה מחו"ל ולמכור אותו במחיר הגבוה, עליו היא מפקחת. כעת, המדינה לא סבסדה את עלות החמאה, פשוט מכיוון שבחור"ל מחיר החמאה יותר זול ממחיר המקסימום שקבעה המדינה. האם לא יותר יעיל פשוט לפתוח את יבוא מוצרי החלב מחו"ל?! מלבד זאת, חמאה

זו דעת רבותינו. הערך של טובת הציבור חשוב עד כדי הגבלה ואכיפה של פעולות המוכרים.

מדברי הראשונים יש ללמוד לשוק הכלכלה המודרני, שרבים מהתרגילים השיווקיים שעושים חברות המזון, הרשתות הגדולות והיבואנים אינם אלא רמאות, ואין להם היתר הלכתי! כדי לאכוף זאת, יש למנות אנשים שיפקחו על השוק, וידאגו למנוע מהמוכרים לנצל את כוחם לרעה.

כך, לדוגמא, תרגיל מסחרי ידוע הוא מכירה של מוצר באותו מחיר ובאותו גודל אריזה כפי שהיה נהוג עד כה, אך במשקל שונה. הצרכן כמעט ואינו שם לב להבדל במשקל עקב הנראות הזוהה, אך למעשה הוא משלם מחיר יקר יותר, לעיתים אף בעשרות אחוזים נגון הקטנת חטיף השוקולד 'קליק' בעשרה גרם ל-65 גרם במקום 75 גרם, כלומר עליה במחיר של קצת יותר מ-13%, או הקטנת הכמות בדגני הבוקר מ-750 גרם ל-686 גרם וכו'. הצרכן הרגיל אינו שם לב שיש כאן שינוי בכמות, ביחוד כאשר האריזה החיצונית נשאר באותו גודל וישנה חברה, שהקטינה את בקבוקי השמן המרובעים לבקבוקים עגולים, בהם ישנו שטח פנים נמוך יותר, ולכן ניתן היה לשים בבקבוק 100 מ"ל פחות, וכמעט לא ניתן להרגיש בדבר. מעשים אלו הם ממש דברי השו"ע:

"אין מפרכסין לא אדם ולא בהמה ולא כלים, כגון לצבוע זקן עבד העומד למכור כדי שיראה כבחור, ולהשקות הבהמה מי סובין שמנפחין וזוקפין שערותיה כדי שתראה שמינה. וכן אין מקרדין ולא מקרצפין אותה כדי לזקוף שערותיה, ולצבוע כלים ישנים כדי שיראו כחדשים. ואין נופחין בקרבים כדי שיראו שמנים ורחבים, ואין שורין הבשר במים כדי שיראה לבן ושמן" [שו"ע חו"מ רכח סעיף ט].

יוצא לפי דברי הראשונים, שכאשר בא מוכר ומוזיל את מחיר המוצר, אך את הכמות הפחית

איסור יצוא ופתיחת יבוא

"תדע, דכל סחורה שבעולם אדם יכול להוליך אותה ממקום למקום **לבד האוכלין והשמן** וכל **דבר שחיינו בו באותו מקום,** דכל שאר דברים יכול להוליך אותם ממקום למקום **חוץ מאלו הדברים כל שיש בהן חיי נפש ואין האדם רשאי להוציאן ממקום למקום,** אבל אם הניח באותו מקום שרוצה להוציאן כשעור כל הצורך וכשעור כל הספק שיספיק להם. כדגרו' אין מוציאין פירות מא"י לסוריא דברים שיש בהן חיי נפש. כגון יינות שמנים וסלתות" [ספר המקח והממכר לרב האי גאון שער נח].

למרות שכל סחורה - ניתן לסחור בה, וכן לשנע אותה ממקום למקום כדי להשיג תמורתה מחיר גבוה, ישנם מוצרים יוצאי דופן, אותם אסרו חז"ל לייצא לחו"ל. על-אף שיש כאן פגיעה ביצרן, שכעת יוכל להרוויח פחות - טובת הציבור קודמת. **היסוד** שיש ללמוד מדברי חז"ל כאן בתרגום אקטואלי לימינו, הוא שהשיקול העיקרי העומד לנגד עינינו הוא מחיר שוק נמוך ככל הניתן, ועל-כן יש להסיק, כי לא רק איסור יצוא יוביל להעלאת ההיצע והורדת המחיר, אלא אף פתיחת היבוא [ביטול מכסות היבוא והמס על היבוא]. מסתבר, שעקב עלויות הייצור הגבוהות בארץ [שנובעות בעיקר מכה עבודה יקר יותר מאשר במדינות עולם שלישי], היצרנים בארץ לא יוכלו לעמוד בתחרות ויאצו להפלט מהשוק. על-אף אובדן זה, התורה מעדיפה את טובת כלל הציבור - כשבעה מיליון אנשים - שיוכל לרכוש את מוצרי היסוד במחיר נמוך יותר מבעבר, מאשר מאות אחוזי רווח של מיעוט יצרנים. כמו שחז"ל ידעו, שתקנה על איסור היצוא 'תפגע' במוכרים שירוויחו פחות לטובת הציבור שירוויח יותר, כך גם לכאורה מסתבר לומר לגבי פתיחת היבוא.

איסור תיווך

"אין משתכרין - לקנות יין ושמן וסלתות מבעה"ב למכור בשוק **אלא בעה"ב עצמו** **ימכור לצריכין** כמו שימכור לחנוני" (רשב"ט טז).

אלא השפעה דומיננטית, שתשפיע על השוק כולו. ומאחר וחז"ל שקרו על טובת הציבור, נראה כי אכן חל איסור על הרשתות הגדולות לשחק עם המלאים כדי לייקר מחיריהם.

היא בכלל מוצר מותרות. כבר עשרות שנים, שאין הציבור הישראלי מתיחס לחמאה כאל מוצר יסוד.

לגופם של דברים, בחז"ל ישנן ארבע הגבלות על דברים שיש בהם חיי נפש - מוצרי היסוד. שלוש מתוכן הובאו יחדיו בגמרא -

אין אוצרין פירות דברים שיש בהן חיי נפש, כגון יינות שמנין וסלתות, אבל תבלין כמון ופלפלין - מותר; במה דברים אמורים - בלוקח מן השוק, אבל במכניס משלו מותר... ת"ר: **אין מוציאין פירות מא"י** דברים שיש בהן חיי נפש, כגון יינות שמנים וסלתות; ר' יהודה בן בתירא מתיר ביין, מפני שממעט את התפילה... ת"ר: **אין משתכרים בארץ ישראל בדברים שיש בהן חיי נפש,** כגון יינות, שמנים וסלתות" (בבא מצלא טז).

מגמרא זו, ניתן לראות עד כמה היה חשוב לחז"ל לדאוג, שמוצרי חיי נפש - אותם מוצרים בסיסיים שחיי הנפש עצמם תלויים בהם [לאפוקי מוצרי מותרות] - ימכרו לצרכנים במחיר נמוך ככל הניתן, וזאת על-ידי שלוש תקנות אלו [לקמן נראה תקנה נוספת], שצריכות להביא את המוכרים לדרוש מחיר נמוך עבור מוצרים אלו. שלוש התקנות הן - איסור אגירת מלאים, איסור יצוא, איסור תיווך [היצרן צריך בעצמו למכור ישירות לצרכן], ונבאר אותן אחת לאחת -

איסור אגירת מלאים

"אסור לאדם לאצור פירותיו על דעת שיתיקרו וימכור ביוקר, והעושה כן הרי הוא כמפקיע את השער ר"ל שמיקרו כדי ליקר מה שבידו" (מא"י טז). **כאשר** היצרן, היבואן או המוכר אוגרים את המלאים הקיימים אצלם, או שהם מרוקנים את המדפים כדי להקטין את היצע המוצרים, מה שיגרום לעלית המחיר, ורק אז הם יביאו לשוק את המלאים שלהם, שכעת ימכרו במחיר יקר יותר מאשר היו מוכרים בעבר - יש בכך איסור הלכתי!*

[*] איברא, שבגמרא כתוב שאיסור האגירה חל רק על הלוקח מן השוק, ולא על החקלאי שמייצר, אך לענ"ד חילוק זה מתקיים בשוק ובו מוכרים קמנים רבים, ולא בשוק ארצי, בו רוב הסחורה במשק שייכת לקניינים בודדים, מה שגורם לכך שכאשר מי מהם אוגר את סחורתו, השפעתו על השוק אינה זניחה כמו חקלאי בודד בתקופת חז"ל [מהסיפור של שמואל בגמרא שם רואים, שהשפעתו על המשק זניחה],

הגבלת הרווח לשותות

תקנה נוספת מובאת בחז"ל לגבי הגבלת אחוזי הרווח שמותר למוכר לקבל -

"אמר שמואל: אין מוסיפין על המדות יותר משתות, ולא על המטבע יתר משתות והמשתכר אל ישתכר יותר משתות" (בבא מציעא 5).

"ושאלת הא דאמר שמואל המשתכר אל ישתכר יתר על שתות? בלא ספק שלא נאמר המשתכר אל ישתכר יתר על שתות אלא על דברים שיש בהן חיי נפש, והן הדברים שאין אוצרין אותן" (משניות הגאונים ק 1).

שמואל תקן, שאחוז הרווח אותו יכול המוכר [או המתווך באמצע] לקבל עבור המוצר, הוא שתות בלבד (17% בערך). יש לדייק, שכאשר המתווך או רשות השיווק מחשבות את מחיר המוצר בו הוא ימכר הלאה, בסיס החישוב לתוספת רווח שתות, אינו המחיר בו הם קנו את המוצר, אלא הם יכולים להוסיף לו את העלויות הנלוות שלו כמו: הוצאות שינוע, פרסום, שכר לעובדים וכו', ועל-גביו מוסיפים 17%, וזהו מחיר המוצר העדכני. ומעבר לסכמה הפשוטה שבדבר, כך גם מסבירים הראשונים בנוגע לגמרא (בבא מציעא 5א), שמחשבת כמה מותר להרוויח על מכירת יין -

"איכא טירחיה ודמי ברוזייתא - שמעינן מינה דהא דאמר שמואל המשתכר אל ישתכר יותר משתות, היינו כשמוכר סחורתו בבת אחת בלי טורח, אבל חנוני המוכר על יד על יד, שמין לו טרחו וכל הוצאותיו, ויתר עליהם משתכר שתות" (רא"ש בבא מציעא פקא ג אות טו).

לסיכום הגבלות חז"ל על מוצרי היסוד, נראה לומר שכל הטריקים המסחריים שיוכלו לפגוע במחיר של מוצרי הנפש יהיו אסורים, והעושה אותם הרי הוא כגוזל את הרבים, וחז"ל השוו את אוצר הפירות שיגרום להפקעת שערים, לאיסור

תקנו חז"ל, שכדי שמוצרי היסוד ימכרו במחיר נמוך ככל הניתן, יש לבטל את התיווך במוצרים אלה [נהחת יסוד פשוטה היא, שכל החלפת ידים בדרך גזירת קופון ומיקרת את מחירו הסופי של המוצר]. משמעות הדברים, שהיצרן הוא זה שצריך למכור את הסחורה לצרכן, ללא תיווך ביניים של התגר והחנווני. אמנם יש לזכור, שחז"ל, בהגיעם להתערב בשוק הכלכלה החופשי, ניסו לתקן מחיר זול ככל הניתן עבור מוצרי חיי הנפש. כאשר מבנה השוק הכלכלי פועל בצורה אחרת מבימיהם, ותקנה זו תביא לפגיעה ביכולת המכירה של המוצר - יש ללמוד את העקרון שהניע את חז"ל, ולתרגמו למבנה שוק הכלכלה המודרני.

על כן, עקב מבנה שוק הכלכלה המודרני, בו ישנו ניתוק גמור בין היצרן לצרכן [ישנם מעט שווקים בדוגמת 'מהקלאי לצרכן', אך הם מהווים אחוז זניח מסך הצריכה במשק], אין אפשרות ליצרן למכור את סחורתו ישירות לצרכן, שלא כמו בעבר, אז היצרן היה לוקח את מרכולתו ומוכרה בכפר או לכל היותר בשוק העיר הסמוכה. כיום, מאחר והיצרנים הם יצרנים ארציים, ולעיתים אף עולמיים - אין היצרן יכול לבוא במגע עם הצרכן שלא על-ידי מספר מתווכים.

המציאות מוכיחה, כי ישנן חברות, המתמחות ביבוא ואספקת מוצרים לרשתות השיווק ולחנויות. חברות אלו מיעלות את כלכלת השוק, לצד העובדה שהן גוזרות קופון רווח, מה שכביכול מוביל לייקור מחיר השוק עבור הצרכנים. אך בפועל, כדי לשמור על מחיר זול עבור הצרכנים, יש להתיר את התיווך הנצרך [4].

[*] לכאורה יש להביא סמך לכך מדברי המאירי, שכתב שבמציאות בה יש שמן רב, אין איסור תיווך - "ואם היה שם מהם הרבה יותר מכדי צורך הארץ - עושין מהם סחורה" (מאירי 50).

הגולמי שהם קנו, כאשר הם מוכרים את המוצר הלאה. יוצא, שהמדינה מרוויחה 17% מע"מ על כל החלפת ידים של המוצר בכל שלב בשרשרת האספקה. המוכר מזדכה על 17% המע"מ שהוא שלם מסכום המע"מ אותו הוא מקבל בטרם העברתו למדינה, ואילו הצרכן, שנמצא בסוף שרשרת האספקה, משלם את המחיר המלא, ואינו מזדכה כלל, מה שמוביל לייקור מחירי הסחורה בעשרות אחוזים^[*].

על כן, יש להחריג את מוצרי היסוד משלומי המע"מ, כלומר חוק חיוב תשלום המע"מ יוחל רק על מוצרי המותרות בשוק, ולא על מוצרי היסוד. מהלך זה יוזיל את מחירי מוצרי היסוד בעשרות אחוזים. נראה, כי מהלך זה תואם למטרת חז"ל בתקנותיהם להוזלת מוצרי חיי נפש. ■

[*] מאחר והדברים מעט מסובכים, נביא דוגמא לתוספת הסבר:

יצרן א' הכין מוצר גולמי ומוכרו ב-100 ₪ למתווך ב' + 17% מע"מ. כלומר, יצרן א' קיבל על המכירה 117 ₪, מתוכם 17 ₪ עליו להעביר למדינה.

מתווך ב' שקנה את המוצר ב-117 ₪, מוכרו למוכר ג' ב-200 ₪ + 17% מע"מ. כלומר, מתווך ב' קיבל על המכירה 234 ₪, מתוכם עליו להעביר למדינה רק 17 ₪, שהרי את סכום המע"מ שהוא שילם - 17 ₪ ליצרן א' הוא מקזז.

מוכר ג' שקנה את המוצר ב-234 ₪, מוכרו לצרכן הסופי ב-300 ₪ + 17% מע"מ. כלומר, מוכר ג' קיבל על המכירה 351 ₪, מתוכם עליו להעביר למדינה רק 17 ₪, שהרי את סכום המע"מ שהוא שילם - 34 ₪ למתווך ב' הוא מקזז.

לסיכומו של דבר, הצרכן הרגיל ספג את מלוא עלות המיסים 51 ₪, בעוד כל אחד אחר בשרשרת האספקה הזדכה על המע"מ שהוא שילם, ואת המע"מ שהעביר למדינה הוא השיט על הקונה ממנו.

הרי שכל מוצר שהצרכן קונה מתיקר ב-17% בכל החלפת ידיים על חשבונו הסופי בלבד!

יש ללמוד מכך כמה חכמה היא טביעת עין של חז"ל בתקנתם לצמצם את התיווך, שהרי הצרכן מפסיד פעמיים, ראשית את אחוזי הרווח עצמו של המתווך, בנוסף לאחוזי מס שהוא צריך לשלם למדינה על כל החלפת ידיים, שעלותה נופלת עליו בלבד.

הלוואה בריבית או לרמאות במשקולות המדידה, שהם איסורי דאורייתא -

"תנו רבנן: אוצרי פירות, ומלוי ברבית, ומקטיני איפה, ומפקיעי שערים - עליהן הכתוב אומר: לאמר מתי יעבר החדש ונשפיה שְׁכָר והשֶׁבֶת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולענות מאזני מרמה" (בבא בתרא טז).

על-אף ההגדרות, אותן תקנו חז"ל לשמירה על מחיר זול למוצרי חיי נפש, אם וכאשר ישנו מוצר, בו כמות ההיצע שלו גדולה בהרבה מכמות הביקוש הנצרכת בשוק, נראה שאין צורך בתקנות חיצוניות, אלא כוחות השוק עצמם יתאזנו למחיר נמוך עקב ההיצע הגדול, כמעשהו של רבב"ע -

"אמרו עליו על ר' אלעזר בן עזריה, שהיה משתכר ביין ושמן... בשמן - באתריה דר' אלעזר בן עזריה **שיכח מישחא**" (בבא בתרא טז).

רבב"ע היה משתכר בשמן, כלומר הוא עשה תיווך בשמן, שהוא מוצר חיי נפש, מכיון שכמות השמן הייתה גדולה מאוד. הרי שעקב כמותו הגדולה של השמן, מעשהו של רבב"ע לא ייקר את מחיר השמן, וכך הסביר רבנו גרשום - "שיכח משחא טפי - ואף על גב דמשתכר, לא מפקע השער כלום" (בבא גרשום טז).

לענין ד, אם נלך לאור מטרותם של חז"ל, ישנה תקנה נוספת שנוצרה להכניס לשוק כיום. תקנה זו תוזיל את המחירים בעשרות אחוזים. המדינה מטילה מס ערך מוסף [מע"מ] על כלל מוצרי השוק. מס זה יש לראותו כמס אוניברסלי [נייטרלי], כלומר מס שזהה בשיעורו לכלל אוכלוסיות המשק, בלי קשר למצבם הסוציו-אקונומי. משמעות הדבר, שאזרחים עשירים ועניים משלמים אותו אחוז מע"מ על המוצרים והשירותים אותם הם רוכשים במשק, מה שמוביל את העניים לשלם יותר אחוזי מס, שהרי כולם משלמים אותה כמות מס, אך הכנסת העשירים גבוהה משל העניים, ולכן אחוזי המס שמשלמים העשירים ביחס להכנסתם נמוך מאחוזי המס שמשלמים העניים ביחס להכנסתם.

בנוסף, המוכר או המתווך יכולים להזדכות על אחוזי המע"מ אותו הם שילמו, עבור המוצר

בית הדין הגדול - מערכת החוקה, המשפט והחינוך במדינה היהודית

הרב ישעיהו הלוי

רבות דובר בגליונות שעברו על אודות השאיפה הנעלית לקומם מדינה יהודית בא"י. מקום מרכזי ועיקרי במדינה זו תופס בית הדין הגדול, אשר הוא לבדו מוסד החקיקה והמשפט של המדינה, וכפי שנבאר, עליו מושתתת גם כן מערכת החינוך.

לדעתי העניה, קודם שמדברים ופועלים למען 'מדינה יהודית', יש לדבר ולפעול למען חידוש והקמת מערכת המשפט היהודית, יען כי מדינה יהודית תלויה בבית הדין הגדול, אך בית הדין הגדול - בידו להתקיים אף ללא מדינה, ולפיכך הקמת בית הדין הגדול קודמת בזמנה להקמת המדינה המתנהלת על-פיו. וכמ"ש - "ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעצין כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה" (ישעיהו 6 טו).

ובכן, מזמן מרע"ה עד זמן המשנה היתה מסירת התושבע"פ בדרך של שינון הלכות, הלכות קצרות ומתומצצות [כלומר משניות] במה ששייך לכל תחומי החיים. כבר מרע"ה שנון לאהרן ולבניו ואחריהם לכל העדה אלפי אלפי הלכות קצרות, בדיוק כפי שהיה בזמן חז"ל. כך קרה כבר אז, שמדי פעם נשתכחו אלפי הלכות שהיה צריך להחזירן (כפי ממונה טו-טז). ובאופן הזה נשנו עשרות מסכתות באותו נושא. וכל זה חוץ מטעמי וסברות המשנה [כלומר תלמוד, או 'גמרא' בארמית] ומוצא ההלכות מדרשות הפסוקים [כלומר מדרש], שאלו היו נמסרים בנפרד ונלמדו אחרי ידיעת עיקרי ההלכות.

מאגר המידע שהיה נמסר מדור לדור היה עצום בהיקפים שקשה לנו לתפוס. ברור הוא, שסייעתא דשמיא פלאית ורוח חכמה ובינה עליונים ליוו את חכמי ישראל לדורותיהם בכדי שיוכלו לאצור בקרבם את הכמות האדירה של ההלכות, אותן למדו מרבותיהם. אך מה שמר על אותנטיות ההלכות, שלא תשתכחנה ולא תשתבשנה במהלך הדורות, הוא קיבוץ החכמים

זאת ועוד, כי חידוש בית הדין הגדול אינו אמצעי ונדבך לבד בדרך למטרה של הקמת המדינה היהודית, אלא מטרה גדולה היא בפני עצמה, והיא היסוד עליו מושתתת מלכות ה' בעמו, אף אם לא בארצו, וכמו שאנו מבקשים בתפלה - "השיבה שופטינו כבראשונה וכו' ומלוך עלינו אתה ה' לבדך". וכמ"ש: "ויהי [הקב"ה] בישרון מלך בהתאסף ראשי עם" (דברים לג ט).

ולא עוד, אלא שכפי שנבאר, קלה היא המלאכה, ובידינו הדבר כבר עתה, אם רק יזכו יראי ה' להכיר ולהסכים בחשיבות הענין, ובודאי, שאם נזכה לכך - כבר עשינו צעד גדול בדרך למדינה יהודית.

אקדים ואומר, שאינני מדבר כלל על חידוש הסמיכה, אשר נידון בזמן מן הב"י. אפילו נימא שאין בידינו למנות סמוכים כדעת מהרלב"ח ז"ל, מ"מ נראה, שבהחלט יש בידינו להשיב את מוסד

ישראל. הוצרך הדבר לשאול - שואלין מבית דין שבעירין, אם שמעו - אמרו להן, ואם לאו - באין לזה שסמוך לעירין, אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו - באין לזה שעל פתח הר הבית, אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו - באין לזה שעל פתח העזרה, ואומר 'כך דרשתי, וכך דרשו חבירי', 'כך למדתי וכך למדו חבירי', אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו - אלו ואלו באין ללשכת הגזית, ששם יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות ובימים טובים יושבין בחיל. נשאלה שאלה בפניהם, אם שמעו - אמרו להם, ואם לאו עומדין למנין. רבו המטמאים - טמאוי, רבו המטהרין - טהרוי. הרי שבכל בתי הדין אין משיבים מראיות ולא עומדים למנין, אלא אם 'שמעו', דהיינו שקבלו הלכה בזה, ורק בבית הדין הגדול - שם נכתבות ה'תשובות', ואותן תשובות נפסקות כהלכות ומלמדים אותן לכל ישראל.

ועוד זאת נמסר לחכמי הסנהדרין, לגזור גזרות ולתקן תקנות לבצר חומות הדת ולהעמידה על תלה. והיה אם הסכימו עליהם כל החכמים, או שעמדו למנין ורבו הגוזרים והמתקנים, חובה על כל ישראל לקיים דבריהם, ולפי דעת הרמב"ם על זה נאמר "על פי התורה אשר יורוך... לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ומשמאל" (דברים י"ז טו). ואף גזרות ותקנות אלו נשנו כהלכות פסוקות בכלל שאר התושבע"פ.

אחר שהבהרנו את תפקידם של חכמי בית הדין הגדול כ'עמודי ההוראה', נבאר כיצד "מהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל", וכלשון הרמב"ם ריש פ"א מהל' ממרים.

כבר הזכרנו לשון הברייתא דלעיל: "שבִּלְשַׁכַּת הַגְּזִית יוֹשְׁבֵי תַמְיֵיד שֶׁל שַׁחַר עַד תַּמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים, וּבִשְׁבָתוֹת וּבִיָּמֵים טוֹבִים יוֹשְׁבֵי בַחִיל". אין בידי ידיעה איך היה סדר יומם, ואם היה איזה סדר קבוע - מתי הנשיא דורש ומתי החכמים יושבים ושונים לעצמם ולתלמידיהם. אך ודאי הוא, שלפני החכמים היושבים שם היו יושבים תלמידים רבים לקבל וללמוד מהם [8]. ובאם נדון מהמאוחר אל המקודם נראה,

זה אצל זה ושינונם יחד זה עם זה, כך שאם תשכח דין או הלכה - יבוא האחד ויעיד 'כך שמעתי'. וזה עניינה של מסכת עדיות.

אך האם ניתן ללמד לכל ישראל הלכה על פי עדות של חכם אחד? שמא טועה הוא או משבשתא היא בידו? כאן אנו זקוקים בהכרח לבית דין הגדול, שהם גדולי החכמים שקבלו את התורה מדורות עברו, שידונו בדבר, אם יש סיוע לעדות ונראים דבריו - יקבלו ממנו וכך תקבע הלכה, ובאם תמצא לו סתירה - ידחו דבריו.

כמו"כ במקרה של עדיות סותרות. אם נחלקו החכמים שבכל ב"ד וב"ד בישראל, חלקם אומרים 'כך שמענו' וחלקם אומרים 'כך שמענו', הולכים ועושים מעשה ע"פ הרוב. אך בכדי לקבוע הלכה לכל ישראל, זקוקים למנינם ורובם של חכמי הסנהדרין, וכנ"ל.

הוא הדין כשתמצאנה שמועות סותרות. מקרים אלו בהכרח שידונו בהם החכמים אם לדחות אחת מן השמועות לדונה כ'משבשתא' או כדעת יחיד שכבר נדחתה, או לקיים את שתי השמועות באופן של 'הכא במאי עסקינן', וכמו שמצינו בגמ'. אלא שכל זמן המשנה היו נשנות מסקנות החכמים כהלכה פסוקה, ובזמן הגמרא, אחר שנחתמה המשנה, היו גורסים את המשא ומתן בנפרד.

יתר על כן בשאלות המיוחדות, שלא שמעו החכמים הלכה מפורשת בהן. כאן, בזמן שב"ד הגדול היה קיים, לא הייתה רשות לשום חכם לכתוב 'תשובה' ולהכריע הלכה לפי הנראה בעיניו. אם אין הלכה מקובלת, יש רק מקום אחד לפנות אליו, והוא בית הדין הגדול. ומקרא מפורש הוא: "כי יפלא ממך דבר למשפט... וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה'" (דברים י"ז טו). ואם נפשך לומר, שרק במקרה ובו אין לדיין ממה ללמוד ולהשיב, אז נחשב הדבר ל'כי יפלא', כלך לך אצל הברייתא במס' סנהדרין פח; שם שנו: "ב"ד של ע"א יושבין בלשכת הגזית, ושני בתי דינין של עשרים ושלשה, אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה, ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה יושבין בכל עיירות

האפשר באותו הסדר שהיה נהוג בלשכת הגזית, עד דורו של רבנו הקדוש.

משראדה רבי שמתכחות ההלכות ומתרכות המחלוקות, עשה סדר משנה שידעוה הכל, וכלל בה עיקר כל תורה שבעל פה, ורמז בה רוב פרטי הדינים המסתעפים בה דרך דקדוק וסידור הלשון הפלא ופלא, כפי אשר סיעו לו בזה מן השמים.

כיון שנחתמה המשנה, נעשה עיקר תפקידם של הנשיאים בא"י וראשי הישיבות בבבל לפרש טעמי המשנה ודקדוקיה כפי שקבלו מן הקודמים אליהם וכפי שדנו בראיותיהם, וכן להורות בדינים שאינם מפורשים בה, בין משמועות שקבלו ושנו אותן בכרייתות ובין ממה שהיו דנים בעצמם. וחכמים אלו הם הנקראים 'אמוראים' [כלומר מפרשים].

וכיצד היו מפרשים את המשנה בבבל [ד] ? שני חודשים בשנה היו נקראים 'ירחי כלה' - אלול ואדר - ובהם היו מתקבצים כל החכמים וכל התלמידים אצל ראש הישיבה, שהיה יושב בראש ולפניו עשר שורות של שבעה שבעה מגדולי חכמי

שבשבתות וימים טובים היה הנשיא דורש ברבים לכל אלפי חכמי ישראל ותלמידיהם והכהנים והלויים שהיו מתקבצים שם, ומודיע להם הלכות מקובלות והלכות המתחדשות, הלכות חג בחג ופרקי הלכות שונות מדי שבת [ב].

באופן זה, ובהצטרף עמו רוח הקודש והקדושה השורה במקדש, היה מתקיים במלואו המקרא "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (ישעי' 54). ועל בית הדין הזה נאמר "לא תסור מן דבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים 19), וזקן הממרה פיהם חייב מיתה (סו"ט).

אולם אף בגלות הסנהדרין עשר גלויות וכאשר תכפו על הישוב ועל החכמים שמדות וצרות, לא בטלה הסנהדרין מכל וכל, והשתדלו החכמים לקיים את מערכת

ב"ד הגדול כצורתה, הן בכיורו הלכות והן בגזרת גזרות וקביעת תקנות [ג]. ואף שכבר רבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן [מפני השמדות] ורבו מחלוקות בישראל [סנהדרין שם], ופעמים רבות לא היה ביד ב"ד להכריע מחלוקות אלו בראיות, אלא היו שונים "בית שמאי אומרים כך ובית הלל אומרים כך", מ"מ היו יושבים בחנויות וביבנה ובאושא ובבית שערים ונוהגים במדת

[א] כאגרת רב שרירא גאון מפרש מ"ש בגמ', כי כיום שהתמנה ראב"ע נשיא התרבו מאות 'ספסלים' בביהמ"ד, דהיינו מאות חכמים השונים לתלמידים, שהרי כידוע בזמנם רק הרב היה יושב, ואילו התלמידים היו עומדים לפניו.

[ב] דרשות בסגנון זה הן הנקראות בגמ' 'פירקא'.

[ג] הנלע"ד לכאורה אחר העיון בדברי הרמב"ם בהקדמתו למשנה תורה ועוד, שעל גזרות הנעשות אחר שגלו ב"ד מלשכת הגזית לא חל הלאו של 'לא תסור'. אבל ודאי הוא, שמעולם לא במל הדין לעשות משמרת למשמרת ולתקן בדקי הדת בגזרות ותקנות, ועל כן כל מורה הוראה במקומו - אם הוא רואה דברים הצריכים חיווק, יש לו לגזור ולתקן כפי הצורך הנראה בעיניו, וחייבים בזה הכל מעיקר הדין של 'שמרתם את משמרת' [וזה נכון גם היום]. מסיבה זו, הגזרות של בתי הדין שנגזרו אחר שנגלתה סנהדרין - גם הן דין תורה והלכה פסוקה, ונידונו אף הן בין חכמי המשנה והש"ס, ואם הסכימו בהן ונפסקו במשנה ובגמרא, הרי הכל מחויבים בהן ואין לחלוק עליהן, וכשאר דיני התורה שגזרום ומוכרעים ע"פ רוב החכמים.

[ד] סדר עולם וזמא מהדר' וגשל עמ' 77 על ישיבת הגאונים, וממנה אתה למד לישיבת האמוראים. עיי"ש היטב.

והטעם שהיו משמרים את סדר הישיבות, אף על פי שכבר ודאי לא נתקיים בישיבות בכל מצוות התורה להעמיד בית דין הגדול, הוא משני טעמים, וכנזכר. האחד, הוא כדי שלא ישגו בגרסתם, שכיון שלמדו בקיבוץ רב, אילו יטעה האחד יתקנהו חבריו. והטעם השני הוא כדי שלא תצא הלכה אלא ממקום אחד^[1], ולא ירבו מחלוקות בישראל, כמו שאנו רואים בעינינו היום כאלף ושבע מאות שנה אחר שנחתם התלמוד, שנעשית התורה תורות תורות, ונתקיים בנו מה שאמרו שבת קל"ט. - "ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד". ואם ברוב שמועות הש"ס נחלקו בפרושן כמה דעות בין הראשונים, עתה נחלקו האחרונים בדעות הראשונים והאחרונים מהם בדעתם. ולא לבד שקשה הדבר לישראל לדעת מה לעשות, ושכל רב מורה כפי דרכו והבנתו, אלא שנעשית עיקר התורה מרובה מאוד בענפים וסעיפים ואין כל אדם יכול להבין כראוי בד"ת מפני רוחב כל שמועה ושמועה. הגע עצמך, אילו היו מתקבצים רש"י והרמב"ם ור"ת והרמב"ן בישיבה אחת, הלא היו משיבים זה על זה, וקרוב הדבר שפעמים רבות היו מסכימים לדעה אחת, או שמא היו מסכימים שאר החכמים לנטות אחר דעה אחת, כי היא היותר מתישבת אצלם, והיו פוסקים הלכה כדברי אחד מהם. ואפילו לא היה כן, הלא היו מזדקקים דבריהם, שלא ימצאו בתשובותיהם אלא הטענות החזקות והעיקריות, ואותן לבד היו משננים תלמידיהם לתלמידיהם בלא אריכות וכפילות יתר.

ישראל, וכמו שהיו יושבים הסנהדרין שבא"י^[2]. וראש הישיבה היה שונה את המסכתא ושמועות שקבלו בה, ומוסיף עליהן כפי דעתו, ושואל ומשיב כפי חכמתו. וגדולי החכמים היושבים לפניו משיבים עליו ודנים עמו. וכל ישראל שעמם שומעים וגורסים מה ששמעו.

ובכל חודש שנתקבצו בו היו נוטלים מסכת אחת לעטרה ככלה ולקשטה בביאור ותוספת, והיא הנקראת "מסכתא דכלה"^[3]. וגדולי החכמים היושבים ראשונה בב"ד זה היו נקראים 'רישי כלה'^[4]. והם היו שבים ודורשים כל אחד במקומו בשבתות וימים טובים באותה מסכת, כדי שידעוה הכל בשמועותיה על בוריה ותתברר לפנייהם כשמלה.

כאן אנו מגיעים לעיקר החידוש שבדברינו. והוא, שגם אחר זמנם של רבינא ורב אשי, שהיו סוף הוראה, וכבר קבצו וגרסו לתלמידיהם את כל שמועות התלמוד שלמדו בישיבות שקדמום מזמן רב ושמואל עד ימיהם, ולא הותירו דבר מפרוש המשנה והברייתות שראוי לקבעו בגרסת התלמוד כעיקר תורה שבעל פה, מכל מקום לא זוו הגאונים מלשמר את סדר ישיבת האמוראים^[5] - הן בלימוד הש"ס בירחי הכלה ובהעמדת רישי כלה, והן בסדר הוראת התשובות בשאלות המתחדשות - שהיו הגאונים ראשי הישיבות מקבצים את שאלות הגולה הנשלחות מפי כתבם, ובזמן ירחי כלה היו קוראים את השאלות בפני כל החכמים והתלמידים, ושם היו משיבים ומשם היו שולחים, וכמו שנמצא רבות כתשובות הגאונים, כי הדברים נכתבו 'בהסכמת הישיבה' או 'בהסכמת שתי ישיבות'.

[ה] אלא שבלשכת הגזית היו יושבים כחצי גורן עגולה. ומשבאו רכותינו לכרם כיבנה היו יושבים שורות שורות ככרם, ולפיכך נקראת כרם (רש"י יבמות מז, כמוצטט מט.).

[ו] ראה רש"י שבת קיד. שפרש באופן אחר, אך בתוס' שם פרש קרוב לדברינו, ובספר העתים לר"י אלברגלוני סי' קסח וכדברי ר' נתן הבבלי שבסדר עולם זוטא הנ"ל מפורש כדברינו. ובהכי ניחא טפי מ"ש בגמ' שם "כל ששואלים אותו בתלמודו ויודע, ואפילו במסכתא דכלה", כי היא מסכת נמש ממסכתות הש"ס שהכל יודעים ולומדים אותה וכדלהלן, וכעין מ"ש התוס' שם.

[ז] סדר עולם זוטא שם.

[ח] אלא שאחר רבינא לא התאפשר שתהיה הישיבה ישיבה אחת, וחזרו להיות שתי ישיבות - בסורא ובפומבדיתא - כמו שהיה כמושך חלק מזמן הגמרא.

[ט] ואע"פ שכבר היו שתי ישיבות בבבל וישיבה אחת בא"י, מכל מקום הבו דלא להוסיף עלייהו.

כפי שנתבאר, באם יעשה כל זה בהסכמה כוללת של חכמי ישראל, ומבית דין זה תצא הוראה לכל ישראל – הרי דינו של מושב בית דין זה כדין בית דינים של רבינא ורב אשי לכל דבר ועניין, שדינים גופי תורה, ומחויבים כל ישראל לנהוג על פיו, וכופין על זה בכל דרך של כפייה. ועל כן יהיה אותו הלימוד הנמסר מהם, עיקר תלמודם של ישראל – אותו ילמדו, ישנונו ויגרסו תלמידי הישיבות, הכוללים, וכל המון העם הבאים לשמוע שיעורי הלכה מפוקחים ומנוהלים ע"י ביה"ד, עד שידעום הכל גדול וקטן, מי שדעתו רחבה ומי שדעתו קצרה.

העמדת מערכת בית הדין הגדול בצורה זו היא היא העמדת מלכות ה' בעמו. שהרי "אֱהִים נִצַּב בְּעֵדַת אֲ" (תהילים פ"ב), ועדה זו היא 'כל עדת ישראל'. ואופן זה דווקא הוא הראוי והמתקן להתפשטות רצון ה' ותורתו בציבוריות היהודית, והוא המייחד את ישראל ביחוד אמתו וקשרו של קיימא להיות לעם אחד.

אף בהווסד אומתנו במדבר סיני, טרם נחלו ישראל נחלה ועוד לא נוסד מוסד המלוכה, אסף מרע"ה שבעים זקנים לשאת במשא העם, והם ויהושע בראשם נחלו את ישראל במשפט' ונתקיים בישראל "וה' אֱהִיכֶם מִלְכְּכֶם", כדבר שמואל לזקני העם (שמואל ב' 6 י"ג). באופן זה שרתה שכינה בישראל והלכה עמם להוריש את ארץ ישראל להכין בה בית מלכות לה' אֱהִי יִשְׂרָאֵל, ורק לאחר ירושה, ישיבה ומנוחה – או אז הוכן בחסד כסא לדוד משיח ה', ואז הוחל לבנות בית ארזים לבית מקדשו.

ובאתערותא דלתתא – במאמץ, בצפיה ובתקוה – לאסוף את ראשי העם ויהי הקב"ה בישרון מלך, יתער אתערותא דלעילא לקיים דברו ביד מלאכי – "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" (מלאכי ג' א'), תשבי יפרק קושיות ואבעיות, יחכימנו חכמה נפלאה בתורה ויורנו למשפט וצדקה, לפני בוא יום ה' הגדול והנורא כב"א. ■

צורת הוראה זו של "בית הדין והישיבה הכללית", בה היו מתקבצים כל חכמי העיר או המחוז לעסוק יחד בתורה, ומשם היתה יוצאת ההוראה לתלמידים ולשוואלים – היתה מקובלת בערים גדולות רבות מגליות ישראל, מעין דמעין הישיבות הגדולות שבבל. כמו כן היו נפוצות אסיפות רבנים של מדינות סמוכות מדי תקופה בכדי לדון בגזרות ותקנות הנחוצות לקהילות, ובכדי לברר שאלות הלכתיות חשובות.

ברם עם קיבוץ הגליות, הצליח מעשה שטן ה"י. ואדרבה, כהיום כמעט ולא ניתן למצוא דיון פורה בין גדולי חכמי ישראל, לא בגזרות ותקנות, וכ"ש לא בברורי ההלכות. ולא נדבר מצורת הלימוד המשותף שכבר אבד זכרה ונשתקעה לגמרי. אדרבה, כבר מיום שבו נערים נכנסים לישיבה קטנה, נעשה עיקר תאווהם 'ללמוד לבד' ולא בשיתוף, לכך מכינים אותם בישיבה קטנה, כך הם עושים בישיבה גדולה, וכל המצליח בכלל – בונה במה לעצמו.

ואולם, בעידן הגלובליזציה שבו אנו נמצאים, כלל אינו מן הנמנע שיתקבצו מדי איזה זמן כל רבני הערים והשכונות, רבני הקהילות וראשי הישיבות ובתי הדין למיניהם מכל רחבי העולם, ישימו להם ראש וישבו לוועידה אמיתית ופורה [המשודרת במעגל סגור להיבנות התלמידים ועמך בית ישראל], שבה: א. ילמד הש"ס עם עיקרי שיטות הראשונים כפי הבנתם של גדולי החכמים. ב. יקבעו פסקי הלכה מוסכמים^[1]. ג. יעמידו גדרי הדת ותיקונה הנחוצים לפי הצורך והשעה. ד. ימנו חכמים גדולים [רישי כלה] ראויים למסור את דעתם ולהורות וללמד בשמם. ה. ימנו שלוחי כ"ד מטעמם, מדעתם ומרצונם, וכמצווה בתורה "שופטים ושוטרים תתן לך". ו. ימנו חכמים שיפקחו על קיום הדין בפועל, הן במה שנוגע לדיני הפרט והן במה שנוגע לדיני הכלל, כיצד הוא מתבצע ע"י שלוחי בית הדין.

[1] בין הפסקים המוסכמים ממש אחר מ"ו ובין הרברים המוסכמים שאין בידינו הכרעה בהם.

המלחמה על לבו של היהודי המסורתי

הרב יהודה אפשטיין

כיהודים מאמינים, האמונים על כך שה' בסופו של דבר מסבב את הכל לטובה, וסומה עלינו למצוא את נקודת האור בתוך החושך הזה. ואם נתבונן היטב, כמדומני שנקודת אור זו, אינה סתם נקודה, אלא היא באמת פתח לצאת ממנו אל אור גדול, שלא יכולנו להגיע אליו בלי הירידה לחושך, בו אנו נמצאים. אנסה להסביר.

דווקא העובדה שממשלה זו נלחמת בערכים התורניים בצורה כה גלויה, ולצד זאת היא גם עוקרת את התפיסות הציוניות הבסיסיות ביותר - עובדה זו מקוממת לא רק את יראי ה', אלא את רוב רובו של העם היושב בציון, וכיחוד את הציבור המכונה 'מסורתי'. ציבור זה - כל עוד הליכוד היה בשלטון, הרגיש שהמדינה הולכת בדרך נכונה, שיש על מי לסמוך, שהמדינה היא אכן מדינה יהודית, ושנתניהו כבר ידע כיצד להלחם בערבים. היה קשה מאד להסביר להם, שהיהדות של נתניהו זה לא היהדות של ה', שמדינה יהודית באמת חייבת להתנהל על-פי חוקי התורה, ושמדיניות חוץ במדינה יהודית, סובבת על הציר של בטחון בה' ונאמנות לדברו, ולא על כישוריו הדיפלומטיים - המרשימים, יש לומר - של נתניהו. מעטים מאד הבינו זאת אף בקרב הציבור החרדי, וממילא קשה לצפות שיבין זאת העם שבשדרות.

הממשלה הנוכחית עשתה אתנו חסד גדול בתחום הזה, של ההסברה. היום כל יהודי עם קצת רגש יהודי, אפילו עם רגש לאומי, מבין שהממשלה היא אויבת של היהדות ושל העם היושב בציון. ואותם יהודים - המהווים את המון העם - יקבעו בסופו של דבר את גורל האומה.

על-כן מחובתנו לכרות ברית עם אותם יהודים, אשר מבחינה אידיאולוגית אינם כה

כפי שחששנו בעת הקמת ממשלת בנט-מרץ-עבאס, ההיסטוריה חוזרת על עצמה, וכל אימת שהשמאל מצליח להניח את ידיו על השלטון בעזרת תחבולות שונות ובניגוד משווע לרצון העם, הוא מבין שימיו בשלטון ספורים, ולכן עושה הכל על-מנת להרוס ולקעקע את אושיות המדינה היהודית ככל הניתן, כדי שאחר שהעם יאמר את דברו ויחזור הימין לשלטון - יקח שנים רבות רק כדי לתקן את הנזקים שהם עשו, אם בכלל. ראינו את זה בעת הסכמי אוסלו האומללים, שעד היום - קרוב לשלושים שנה אחר חתימתם - עדיין אנו סובלים יום-יום מתוצאותיהם, ראינו זאת בחוק כבוד האדם וחירותו, אשר העניק לבג"ץ את היכולת לשלוט בפועל בכל מה שקורה כאן, אף שחוק זה נחקק במחטף, וראינו זאת לאחר מכן בעת ממשלת ברק, שניסה לצאת במכירת חיסול של כל המדינה כולה, ורק טפשותו של ערפאת הצילה אותנו כשסרב לחתום אתו על הסכם, ועל הדרך הוא גם ניסה ליצור 'מהפכה חילונית', אלא שהדבר לא צלח בידו. ראינו זאת גם בעת שלטון 'קדימה' זכרונה לשמצה, כשאולמרט ניסה אף הוא לחלק את ירושלים, ורק נפילתו מנעה ממנו להמשיך ולדרדר אותנו אל התהום.

אנו רואים, אם כן, שאין כל חדש תחת השמש, וכיפתו המיניאטורית והחלולה של בנט לא תכסה על ערוותו בהיותו ראש ממשלת השמאל הקיצוני, אשר ההיבט עוז להיות הראשון שממשלתו כוללת את אויביה המוצהרים של ישראל מהתנועה האיסלמית. וכך, אנו ניצבים מול ממשלה שביד אחת מעניקה לאויב הערבי את אדמת ארצנו על מגש של כסף, וביד השניה - עושה הכל כדי להרוס כל זיק של תורה ויהדות שהיה במוסדות הממלכתיים, כאשר איום מוחשי מוטל על מערכות הגיור והכשרות, ועוד ידם נטויה.

שימו לב מיהן הקבוצות שמרכיבות את הקואליציה הנוכחית - קבוצה אחת דומיננטית במיוחד היא של אנשי השמאל הקיצוני ההזוי והבוגדני [ניאיר גולן, סגן הרמטכ"ל לשעבר, יושב בהיותו סגן-שר בממשלה עם נציגי הברואים, ומדריך אותם כיצד להאבק ולהשיג את מטרותם]. קבוצה נוספת היא של נציגי הרדידות התל-

אביבית [הנה פנינה מיאיר לפיד, שבהיותו עיתונאי הביע תמימה על כך שרוב אזרחי ישראל צמים ביום הכיפורים, וכך כתב - "בעוד השבת כתובה בתורה, חנוכה ופורים נבניאים, וליל הסדר היא תקנת חז"ל, הרי יום כיפור הוא מנהג שהתחדש בימי האנוסים והאינקוויזיציה ואין לו שום רמז במקורות, ודווקא אותו מקיימים רוב האזרחים!"] שימו לב - האיש הזה אמור להיות ראש ממשלה...]

מי עוד יש שם? גויים רוסים אנטישמים, ובתוכם כמה שאולי במקרה הם יהודים, עוד כמה שונאי-תנ"הו

פתולוגים, אנשי התנועה האיסלמית, שמהווים נציגים אותנטיים של האויב הערבי, וכמובן - אותם ניאורקונסרבטיבים שמשמשים על-התאנה דתי-כביכול לאותה קואליציה של שנאה ליהדות ולעם היהודי. יצירתה של אותה קואליציה מחייבת יצירה של קואליציה הפוכה, ולשם כך חייבים לכרות את אותה אמנה, שתחבר יחדיו את כל היהודים, שרואים ביהדותם ערך, ומבכרים את הזהות היהודית על-פני הערכים הדמוקרטיים המערביים, אליהם נשבעו אמונים הצד השני.

אסור לנו להפקיר את היהודי המסורתי. זה חוב שלנו כלפיו מדין ערבות, מדין אהבת ישראל, וזה גם הכרחי על-מנת לגבור על קואליצית הערב-רב העומדת למולנו. עלינו להפשיל שרולים, ולמנות מקרב אנשינו תלמידי חכמים בעלי חוש ריח ציבורי, שיאתרו את האנשים הנכונים בקרב אותו ציבור מסורתי, ויגיעו אתם להבנות, שמכחם נצא למאבק משותף על עתיד האומה. ■

רחוקים מאתנו. לנפתלי בנט ולמתן כהנא יש אולי כיפה על הראש, אבל תחת אותה כיפה נמצאת אידיאולוגיה מערבית-ליברלית אנטי-יהודית, ובשמה הם מסלפים את היהדות, עד שלא ניתן להגיע אתם לשום מכנה משותף רעיוני ונפלא גדול על אנשים יראי ה' בקרב הציונות הדתית שבמשך

שנים ראו בהם בני-ברית, עד שמעשיהם האחרונים הביאו אותם להתפכח מהאשליה]. היהודים המסורתיים, לעומתם, ובמיוחד בני עדות המזרח שבהם, מאמינים באותה תורה שאנחנו מאמינים בה. אין להם פילוסופיות זרות, אין להם 'רבנים' של צה"ר, הם באים לבית הכנסת ביחד עם האברכים הרציניים ביותר, מכבדים את לומדי התורה ומשתדלים להתחזק בשמירת המצוות, גם אם לעיתים הם לא מצליחים לדקדק בכל ההלכות. אלו

הם יהודים טובים ואהובים לכל דבר וענין, והם בעלי-ברית טבעיים לציבור היראים, בניגוד לניאורקונסרבטיבים של 'מינה'. אם נצליח לכרות ברית עם אותם המוני יהודים מסורתיים, נוכל לרתום אותם לרעיונות של מדינת התורה, של הקמת מלכות ישראל בכל רחבי ארצנו תוך סילוק האויב וכינון בית חיינו, וכך נזכה שרעיונות אלו יזכו לעוצמה הציבורית הנדרשת כדי להוציא אותם אל הפועל.

לא מדובר במהלך פשוט. נדרשת עבודה חשיבה מרובה. אבל זוהי הזדמנות, שאסור לאבד. בעבר העליתי במסגרת זו את הרעיון של כריתת אמנה כפי שהיה בימי שיבת ציון בימי בית שני - אמנה שתקבע את הרף המינימלי להשתייכות לאומה המוגדרת כעם ה'. חוששני, שעם הקמת הממשלה הנוכחית, נכרתה אמנה הפוכה - אמנה של כל משנאי ה', מתוך מטרה ליצור עם חדש - עם ישראלי חילוני לא-יהודי, שמה שמחבר אותו הוא תעודת הזהות הישראלית והמלחמה ביהדות.

פֶּשַׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ - לְעִלּוֹי נִשְׁמַת תִּלְמִידֵי הַקֹּדֶשׁ יְהוּדָה דִּימְנַטְמַן הַיִּיד הֶרֶב מֵאִיר גּוֹלְדְמִינֶץ

כלומר, בגמרא ובמדרש נכתב, שיעקב אבינו לא באמת צווה לומר את הדברים הבאים ליוסף, אלא אחי יוסף אמרו את הדברים מדעתם בשם יעקב אבינו. הם שינו מפני השלום.

על כל פנים, הדברים הוצגו בפני יוסף בשם יעקב אבינו, כאילו יעקב בעצמו אמר אותם.

ומה נאמר לו:

"כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּה, שָׂא נָא פֶּשַׁע אֲחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְּמִלוֹךְ, וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ."

המילים הרבות מבטאות את עומק ההכרה בחטא.

"אָנָּה, שָׂא נָא, פֶּשַׁע אֲחִיךָ, וְחַטָּאתָם, כִּי רָעָה גְּמִלוֹךְ". ביטויים רבים, המביעים את גודל הכנות החטא, ואת עומק המאמץ הנדרש כדי לסלוח.

אלא שצריך ביאור, מה הם מוסיפים במילים - **"וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ"**. מי הם **"עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ"**, שגם עבורם מבקשים האחים סליחה?

המפרשים כולם מסבירים, שאין כאן אנשים נוספים מלבד אחי יוסף, והביטוי **"עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ"**, יש בו עוד נתינת טעם לבקשה, וכדברי רש"י - **"שא נא לפשע עבדי אלהי אביך - אם אביך מת, אלהיו קיים, והם עבדיו"**.

ונראה לי לפרש פירוש נוסף, ויסלחו לי גדולי הדורות שאני מסביר את הפסוק באופן שעולה לי כעת מתוך תחושתי הקשה.

לפני כן, ננסה שוב להתבונן בהבדלים בין הבקשה עבור האחים, לבין הבקשה עבור האחרים המכונים **"עבדי אלהי אביך"**.

יהודה דימנטמן נרצח בליל שישי של פרשת ויחי, התשפ"ב.

הפרשה שלו תהיה תמיד פרשת ויחי, ולכן אני כותב דברים לזכרו מתוך פרשה זו.

וכפי שנאמר על יעקב אבינו - **"יעקב אבינו לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"**. כי זרעו ממשיכים את דרכו, כל עוד עם ישראל קיים בעולם, הרי שפעולותיו של יעקב אבינו קיימות בעולם.

כך נאמר על יהודה דימנטמן, שבע"ה זרעו ימשיך את דרכו, ואנו כולנו נצטרף אליו.

נצטרף לצוואתו לבנות את חומש תוכב"א, ויחד עמה את ארץ ישראל כולה, כדכתיב - **"וְהִבְאֵתִי אִתְּכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב, וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה'."**

אחרי מיתת יעקב אבינו, פונים אחי יוסף אליו בתחינה ובקשה:

"וַיִּצְוֵנוּ אֵל יוֹסֵף לֵאמֹר אֲבִיךָ צִוָּה לְפָנַי מוֹתוֹ לֵאמֹר. כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף, אָנָּה שָׂא נָא פֶּשַׁע אֲחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְּמִלוֹךְ, וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ, וַיִּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם אֲלֵיו" (בראשית 50:1-2).

"אֲבִיךָ צִוָּה לְפָנַי מוֹתוֹ לֵאמֹר" - האם באמת יעקב אבינו ציווה על כך?

מביא רש"י את הגמרא במסכת יבמות, ש"שינו בדבר מפני השלום, כי לא צוה יעקב כן, שלא נחשד יוסף בעיניו (ענין סה)."

מבקש יעקב מחילה, שבמשך עשרים ושתים שנים, הוא היה שקוע באבלו, הוא קרע שמלותיו, שם שק במתניו, התאבל על בנו ימים רבים, וכשניחמוהו מאן להתנחם, אך הוא התיאש מיוסף, ומעולם לא בדק אולי יוסף חי, ולא פעל להשיב את יוסף אליו.

יעקב מוסיף כאן, שהרי גזרה על המת שישתכח מן הלב, ואין אדם מקבל תנחומים על החי. ויעקב מאן להתנחם, ככיוול מרגיש שהוא חי, ולא עושה דבר כדי לחפשו ולהשיבו.

על זה אומר יעקב, או אומרים האחים שיעקב אמר - "שָׂא נָא לְפִשֶׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ". יעקב מבקש מחילה על ה'פִשֶׁע', על הרשלנות. בניגוד לאחים, אין כאן מעשה רע, שעליו יעקב מבקש סליחה. הוא לא מכר את יוסף, לא גמל אתו רעה, ואפילו בשוגג לא פגע בו. אך 'פִשֶׁע' - רשלנות - אולי יש כאן. רשלנות, שבמשך כל כך הרבה שנים לא חפש את בנו. ועל זה יעקב מבקש סליחה, על אותה רשלנות, על שלא נהג כפי שאב צריך לנהוג כאשר בן נעלם לו, אלא הוא הכריע מדעתו ש'טרף טרף יוסף', ושקע באבלו.

הדברים נכתבים מתוך כאב על הרצחו של תלמידי הקדוש יהודה דימנטמן הי"ד בידי מרצחים ארורים, אשר בני עמם רואים בהם שליחים במלחמתם הלאומית לגזולת ארצנו.

אין ספק, שאת הרצח עשו אויבי ישראל. אך אני זועק מכאב, האם אנחנו עשינו מספיק כדי שזה לא יקרה?

האם בנו אין ולו מעט 'פִשֶׁע' - כלומר, רשלנות מסוימת?

האם עשינו כל שיכולנו כדי שעם ישראל יאזור כח וגבורה להלחם באויביו כראוי, וכשאיפתו של דוד המלך - "אֶרְדֹּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיג וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתָם" (מסילים י"ח ג) ?

או בעיקר, מה אנו צריכים לעשות כעת, כדי שלא נהיה רשלנים? שלא נחשב כ'פושעים'? כדי שלעולם נכרי לא ירצח יהודי בארץ ישראל. ■

אצל האחים, בקשת הנשיאה רבת פנים - 'פִשֶׁע אֲבִיךָ', 'חֲטָאתָם', 'רָצָה גְמֹלוּךְ'.

לעומת זאת, אצל 'עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ', בקשת הנשיאה היא רק על 'פִשֶׁע'.

מהי משמעות לשון 'פִשֶׁע' במקרא?

לעיתים, לשון 'פִשֶׁע' מבטאת עבירה חמורה יותר מעוון, כדברי המפרשים על הווידוי, שפִשֶׁע הוא לשון מרד.

ולעיתים, 'פִשֶׁע' הוא לשון רשלנות, כמפורסם, ששומר חנם נשבע "שלא פִשֶׁע בה". מה פרוש 'לא פִשֶׁע בה'? הפרוש הוא, שהשומר נשבע שלא התרשל בשמירה. כלומר, 'פִשֶׁע' בהקשר הזה - פרושה רשלנות.

אפשר שלכך התכוונה גם התורה עצמה במילה 'פִשֶׁע', כדכתיב בפסוקי השומרים "עַל כָּל דְּבַר פִּשְׁע", כלומר, ששומר חנם חייב לשלם אם פִשֶׁע בה - פרוש, אם התרשל בשמירתו.

על פי זה, יתבארו הדברים.

האחים מבקשים סליחה על רשימה של דברים, כאמור לעיל. הם מבקשים סליחה על רעה גדולה שגמלו את יוסף, וגם על פִשֶׁע וחטאת, שלא שמעו את צעקתו וכאביו. אך עבור 'עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ', בקשת המחילה היא רק על פִשֶׁע - "וְעַתָּה שָׂא נָא לְפִשֶׁע עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ" - רק על רשלנות.

יכול להיות, שאחי יוסף אומרים בשם יעקב אבינו, שהוא מבקש מחילה גם עבור עצמו!

אלא, שהם אומרים זאת בלשון נקיה - "עֲבָדֵי יְהוָה אֲבִיךָ".

אומרים האחים, שיעקב מבקש - "אנא יוסף, תמחל לי על זה שהתרשלתי. על זה שבמשך עשרים ושתים שנה לא חפשתי אותך!".

כאשר אמרו לי - "הֲכָר נָא הַקְּתַנְתָּ בְנֵךְ הוּא אִם לֹא" (בראשית לו ג), מיד אמרתי - "קְתַנְתָּ בְנֵי חַיָּה רָצָה אֲכַלְתֶּהוּ טָרֵף טָרֵף יוֹסֵף" (ס"ג ג). התיאשתי, ולא הלכתי לחפש ולבדוק, אולי אתה חי!

צמיחת קרן דוד לאחר תיקון הקלקול

הרב חיים דוידוביץ'

אולם בסוף מקבץ נבואות אלה בפרק ד, לאחר תאור התיקון כולו, נאמר: 'ביום ההוא יהיה צמח ה' לצבי ולכבוד ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפלישת ישראל' (3), ותרגם יונתן: 'בעבדא והוא יהי משיחא דיי לחדונה וליקר ועבדי אורייתא לרבו ולתושבחה לשיבת ישראל'. וכן פרש רד"ק, שהכוונה למשיח, וכתב עוד: "כן מלך המשיח, מתחילה ישמחו, ואחר כך כשיעשה מעשה וינצח מלחמת גוג וישים הארץ שלוה ושקטה שכל העולם ייראו ממנו - אחר כך יהיה 'לגאון ולתפארת', שיתגאו ויתפארו בו על כל הגוים".

הרי שהנביא מתאר כאן את המשיח מתחילת התגלותו, ואף תחילת התגלות זו מתוארת שתתרחש לאחר תיקון הקלקול וחזרת המצב לקדמותו. הדברים מוכיחים, כפי שכתבנו במאמרים קודמים, שהנבואה המופלאה בפרק ב אינה באה כפי סדר התרחשות סדרי הגאולה והתיקון, אלא היא באה לפרש את פסגת המצב המתוקן שיושלם לאחר אשר יהיה 'נשגב ה' לבדו ביום ההוא'. ועל כן מה שנאמר שם על המשיח - 'ושפט בין הגוים' וכו' - הכוונה לאחר אשר 'יהיה צמח ה' לצבי' [*].

[*] ראה דברים יסודיים שכתב בעקרת יצחק (כראשית שער סג וישע, ח"ל): "שהם כווננו אל זה השיעור הנפלא משפע החכמה והצלחתה המקוה לבוא לאומה הזאת על ידי איש שלם מאד ודבק ללאהיו בימיו יותר ללמד את הרבים סתרי תורת משה ... והפלגת סודותיה ... שהיו בהם גדולי הנביאים וחסידיו החכמים אשר מעולם משני סדרי בראשית כיד אהיהם הטובה עליהם ... ומעתה לא כווננו בענין זה המשיח אל הגואל העתיד להשתלח לפדות אותנו מגלותנו ולקחת לו גוי מקרב גוי כמו שחשבו ... ואי אפשר לקבל זה השיעור מן ההצלחה הנפשית

במאמר הקודם בארנו מתוך המקראות ומדרשי חז"ל, כי ישעיהו - שבפרקים אלו מדבר בעיקר על תיקון וגאולה באופן של 'לא וכו' - מדגיש כי תחילה יחזור המצב לקדמותו ותקרא ירושלים 'עיר הצדק' במדרגה ובבחינה שהיתה לה טרם חורבנה. רק לאחר השלמת התיקון וחזרת המצב לקדמותו, יתקיימו היעודים הנשגבים שהובטחו לנו לעתיד לבוא.

עתה נראה, כיצד מתוך המקראות ודברי רבותינו בפרושם, מתחדד מה שהתבאר במאמרים קודמים, כי תיקון הקלקול אמור להיעשות גם בטרם יתגלה רוח אפינו משיח ה', ובטרם יהיה לנו בית מקדש במדרגה נשגבת שלא היתה לנו מעולם.

תחילת התגלות המשיח לאחר גמר תיקון הקלקול וחזרת המצב לקדמותו

בפרק ב בנבואת 'זוהיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים', בו מתואר תיקון מופלא ומופלג שיהיה לנו באחרית הימים, מסיים הנביא כך: 'וְיִשְׁפֹּט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכָתְתוּ תְרֻבוֹתָם לְאַתִּים וְחִנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי תִּרְבַּ וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (7). נשאלת, אפוא, השאלה, על מי נסובים דברי הנביא באומרו 'ושפט בין הגוים'.

מרבית המפרשים (רבי אברהם אבן עזרא, רד"ק, מלודם דוד, מלבי"ם, עקדת יצחק שמואל שער נו, ועי' אברבנאל כלון) כתבו, שהכוונה למלך המשיח. כלומר, הנביא מדבר כאן על מצב בו אנו עומדים לאחר התגשמות יעודי הגאולה, גם אלה הנשגבים, באופן שתתבסס מלכותו של משיח, עד שכל העמים יהיו כפופים אליו.

באת עבודה, שנאמר 'עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי'.

ביאור זו לירושלים, כוללת לכאורה גם חזרה לבית המקדש, כפי שמשמע ממה שפרש רש"י שם בגמרא: "אחר ישובו לבית המקדש, ובקשו הקדוש ברוך הוא ואת דוד מלכם"^[*]. אם כן נשאלת השאלה, הכיצד למדו חז"ל, כי לאחר שבא דוד באה תפילה, שנאמר 'והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי', הרי מפורש במקרא שמדובר על ביאה לבית המקדש. ואכן, המהרש"א מפרש, כי הכוונה לבנין בית המקדש, שהוא לדבריו רק לאחר שבא דוד^[**], והוא חולק לכאורה על מה שפרש רש"י, כי הביאה לירושלים כוללת חזרה לבית המקדש.

לאחר חזרת המקדש לקדמותו יהיו היעודים המופלגים להתגלות

לאחר שהוברר לנו סדר הדברים בנבואות אלו של ישעיהו, דומה שאפשר יהיה להבין טוב יותר על פיהן את סדר הגאולה שהביאו חז"ל בגמרא במסכת מגילה (יז) בענין סדר ברכות תפילת העמידה.

שם אמרו, כי לאחר שכלו המינין, מתרוממת קרן צדיקים, והיכן מתרוממת קרנם - בירושלים. וכיון שנבנית ירושלים - בא דוד, שנאמר (סו"ג ג ה) 'אחר ישוב בני ישראל ובקשו את ה' אהיהם ואת דוד מלכם'. וכיון שבא דוד - באתה תפלה, שנאמר (ישעיהו טו ז) 'והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי'. וכיון שבאת תפלה -

לפי דרכנו, כי בטרם יתקיימו היעודים המופלגים שהובטחו לנו, יחזור תחילה המצב לקדמותו, יתבררו דברי הגמרא במסכת מגילה כמין חומר. כי החזרה לבית המקדש הנכללת בברכת 'בונה ירושלים', נכללת במסגרת חזרת המצב לקדמותו ובשלמותו, ועדיין לא מדובר כאן אודות הר בית ה' המופלא שהובטח שיהיה לנו לעתיד בראש ההרים

לפי דרכנו, כי בטרם יתקיימו היעודים המופלגים שהובטחו לנו, יחזור תחילה המצב לקדמותו, יתבררו דברי הגמרא במסכת מגילה כמין חומר. כי החזרה לבית המקדש הנכללת בברכת 'בונה ירושלים', נכללת במסגרת חזרת המצב לקדמותו ובשלמותו, ועדיין לא מדובר כאן אודות הר בית ה' המופלא שהובטח שיהיה לנו לעתיד בראש ההרים. ורק במסגרת התגשמות

הרוחנית מבלתי שתוקדם אליה גאולת הגופים ושהרורם, גם הזמנת צרכיהם וספוקם על הדרך היותר נאות ... וזה כרי שנוכל לקבל אחרי כן ההצלחה הנפשית ... והנה כל הנביאים האלו וזולתם מאשר לא זכרו כלם פה אחד יעידון על הכרח שתי אלו הישועות, ושגאולת הגופים תהיב להיות ראשונה. אמנם סוף כל ההצלחות היא אותה שחתמו בה ככל מאמריהם, ואשר כוונו אליה בזה שאמרו עליו 'ינשא משה'".

וראה עוד דברים מופלאים שכתב המהר"ל: "מלכות ישראל הוא נבדל מן מלכות האומות, ומלכות האומות נחשב כמו קליפה אל מלכות ישראל. וכמו הפרי שהוא גדל בתוך הקליפה, כאשר הפרי על שלמותו, אז הקליפה נופלת ונבדלת ממנו, אבל מכל מקום תחלת גידול הפרי הוא תוך הקליפה. כך ישראל - מלכות שלהם היא מתעלה ומתגדל מתוך מלכות האומות. והיינו, שמכח מציאות מלכות האומות וממדרגתם, מתעלה אל מדרגה יותר עליונה. וכאשר מלכות ישראל בשלמות, אז יסולק מלכות האומות, כמו שמסולק הקליפה ונופל, כאשר הפרי על שלמותו"^(סג)

יעזרל פיק כח.

[*] כאור נבואה זו של הושע דורש התיחסות ארוכה בפני עצמה, והם ממש משלימים את דברינו במאמרים קודמים, לפיהם גאולת הרוח באה אחרי ישועת וגאולת החומר. ועוד חזון למועד.

[**] וזה לשונו: "וכיון שבא דוד כו' שנאמר והביאותים אל הר קדשי וגו'. משמע ליה מהכא שבא דוד, כדאמרין פרק כהן גדול (פסולין כ): 'ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית הבחירה. ומסיק, להעמיד להם מלך מקודם. וא"כ לעתיד נמו דואי יהיה כן, וכיון דכתיב 'והביאותים אל הר קדשי', דהיינו בנין בית הבחירה, על כרחך דבא דוד מקודם".

הרה"ח רבי שלום ברוך יהודה ליבוביץ' זצ"ל

עם סגירת הגליון התקבלה הידיעה המרה על פטירתו בדמי ימיו של חברנו הבלתי-נשכח רבי שלום ברוך יהודה ליבוביץ' זצ"ל, בן האדמו"ר מניקלשבורג, עורך הגליון 'בשבילי הארץ', בו הובאו בשפת היידיש תרגום דבריו הקדושים של בעל האם הבנים שמחה' על-מנת לעורר את לב אחינו שבגולה לעלות לארץ-הקודש. זכינו במשך תקופת ההיכרות עם הרב 'ידי', כפי שנקרא בחיבה על-ידי חבריו, לשלוח את גליונו לתפוצת הדוא"ל של 'קדושת ציון', וכולנו תקוה, שימצא מי שימשיך את מפעלו החשוב אחריו. כמורכך זכינו אך לפני כחודשיים לפגוש אותו באחד מאירועי המלוה מלכה של אגודת 'קדושת ציון', בה הפליא את היושבים בדברותיו הקדושות ובחיבת ארץ-ישראל, שניתן היה להבחין בה אצלו כדבר מוחשי וחי.

להלן יובאו קטעים ממאמר שכתב בגליון כסלו התשפ"א של 'קדושת ציון', וכן דברי הספד שאמר אביו שליט"א, ואשר בטאו את אהבת ציון האדירה שפעמה בלבו הטהור.

ראיית המנופים הענקיים שממלאים את קו האופק בארץ ישראל זה פשוט לחיות את הנבואה. הנביאים שלנו סיפרו לנו על הרגע הזה - הבנייה מחדש של ציון. כשאני מטייל בארץ המדהימה והיפה הזאת, אני רואה את הכרמים, שדות החיטה והכבישים הסלולים. הגמרא בבבא בתרא אומרת כי באחרית הימים, כל כך הרבה יהודים יחיו בירושלים שהצורה בה כולם ייכנסו לעיר, יהיה בבניינים גבוהים של שלושים עד ארבעים קומות. הגמרא הזאת גרמה לי צמרמורת.

כאשר אני נמצא במנין המורכב מיהודים מהונגריה, מפולין ומרוסיה, יחד עם יהודים מעירק, ממרוקו ומתימן, זה גורם לליבי להתרחב משמחה, כי אני רואה את קיבוץ הגלויות מתרחש ממש מול עיני. כמעט 7,000,000 יהודים מיותר מ-137 מדינות - לזה אני קורא הטשולנט האמיתי, כור ההיתוך היהודי.

תודה לך, ה'!

זיכרונם לברכה

- מלמד, הסיד סלונים, בארץ ישראל מדורי דורות
- עובד כפיים, לשעבר אסיר ציון שעלה מיוגוסלביה
- בעל תשובה המקורב לקהילת 'זילברמן'

פרטים בלב הגליון

<https://charidy.com/neshimu/91292>

קטע מהספרו של כ"ק אדמו"ר מניקלשבורג שליט"א על בנו הרה"ח ר' שלום ברוך יהודה ליבוביץ זצ"ל

בא"י, דיבר כל הזמן עם עוד יהודים, עם חבריו, חזרו הביתה לאביכם כאן, הוציא חיבור וגליונות, בו בירר את העניין החשוב של ציון וירושלים.

אני מבקש ממך רבוננו של עולם, אפילו שמה הוא אדם, אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, כל החיים עוברים מהר מאוד, אני מבקש ממך רבוננו של עולם, זכור נא את בני שלום ברוך יהודה, זכור ה' חיבת ירושלים, אהבת ציון אל תשכח לנצח, זכור כמה אהב אותך, ואת ציון וירושלים.

על אלה אני בוכיה, עיני עיני יורדה מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי, בפסוק זה מרומז שמך - שלום ברוך יהודה בן יוסף יחיאל מיכל. ■

אומרים בסליחות: זכור ה' חיבת ירושלים, אהבת ציון אל תשכח לנצח, מבקשים מהקדוש ברוך הוא שיזכור את החיבה לירושלים שהיה לו פעם, את אהבת ציון שהיה לו, מבקשים מהקב"ה שלא ישכח.

תמיד היה לי קשה, אנו צריכים לבקש זאת? מי הרי זוכר כ"כ טוב כקב"ה, הרי אין שכחה מתחת כסא כבודך...

אבל כעת אני מבין זאת, לפני מיטתו של בני שלום ברוך יהודה, שהיה לו כזאת חיבת ירושלים, כזאת אהבת ציון, תמיד נכסף לארץ ישראל, נכסף נכספתי לבית אבי, תמיד כשהיה בחו"ל - רצה לבוא הביתה לבית ה'.

ובן לאחרונה, כשכבר זכה להיות כאן

המשך צמיחת קרן דוד לאחר תיקון הקלקול

המשיח^[**], והיא מקבילה גם לנבואת ב'יום ההוא יִהְיֶה צֶמַח ה' לְצִבְיָה. אבל פסגת מלכותו, שהיא יִשְׁפֹּט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רְבִים, מקבילה לפסגת מצב בית המקדש המקנה, שהוא כאשר יִכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים'.

פרק ה' הוא שיר ששר ישעיהו להוכיח את ישראל על חטאייהם, על האכזבה העמוקה שיש לקב"ה מהפניית ערפם, כשהוא מונה והולך את חטאייהם והעונשים הצפויים להם. חשוב ללמוד אותו ולקחת ממנו מוסר. אך במסגרת סדרת מאמרים זו נתמקד בנבואות התיקון והגאולה. ■

היעודים המופלגים, שהיא לאחר צמיחת קרן דוד, נאמר 'והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלת', שכן שם נאמר 'כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים', והוא מקביל למה שנאמר בנבואת 'נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים' - 'וַיִּנְהָרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, וְהָלְכוּ עִמָּים רְבִים וְאָמְרוּ לִכְּוֹנֵעַלָּה אֵל הַר ה' אֵל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּרְגְּנוּ מִדְּרָכָיו וַיִּנְלָכָה בְּאַרְחֻתָיו'[*].

למהלך זה תואם להפליא סדר הברכות בתפילת העמידה, כי תחילה אנו מתפללים על צמיחת קרן דוד, שהיא תחילת התגלות מלכות

[**] כבר רמזנו במאמרים קודמים, כי אנו עתידים לבאר בעתיד בעז"ה, כי ביאת המשיח וצמיחת קרן מלכות בית דוד - אינן בהכרח קשורות זו לזו, ועוד חזון למועד.

[*] אמונים על דרכנו, כי לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו' (רמב"ם מלכים ומלחמותיהם י"ג ט), נמנענו מלקבוע מסמרות בדבר הדרך המדויקת איך עתיד לחזור לנו המקדש במהרה.

צפת פתאום תבנה

הרב מאיר גולדמינץ

[חלק ד']

(1917), שאז נכבשה על ידי הבריטים בראשות הגנרל אלנבי.

כלומר, במלחמת העולם הראשונה עברה ארץ ישראל מידי הטורקים לידי הבריטים. כאשר כבשו את הארץ, הם הכריזו שבארץ ישראל יקום בית לאומי לעם היהודי, ובזמנו, רבים קיוו לראות בכיבוש הבריטי את אחד האמצעים של רבש"ע להשיב בנים לגבולם.

[הבריטים אח"כ מעלו בתפקידם, אך לא זה הנושא כעת].

שר המושבות של בריטניה היה הלורד בלפור, והוא התמנה על ידי ממשלת בריטניה להכריז את 'הצהרת בלפור'.

רוח הלאומיות באירופה

במקביל, בארצות אירופה פשטה בתקופה זו רוח הלאומיות.

משמעות הדברים, שהוסכם בין העמים, שכל עם 'זכאי' למדינה משלו, בה יחיה את חייו ותרבותו, ויביא לידי ביטוי את הגדרתו העצמית.

מדינות רבות קמו בעקבות מלחמת העולם הראשונה. חלקן היו על בסיס לאומי עתיק יומין, וחלקם אומות שנוצרו מתוך מגורים משותפים על חבל ארץ. נזכיר את ליטא, צ'כוסלובקיה, אסטוניה ועוד.

הגבולות שנקבעו בסיומה של מלחמת העולם הראשונה, נחשבים עד היום כ'גבול

בגליון הקודם, כתבנו על תולדות צפת משנת תר"א ועד מלחמת העולם הראשונה. כדי להבין מה קרה במלחמת העולם הראשונה (מלחמת 1914-1918), מה קרה עם אומות העולם, ומה עבר על עם ישראל בארץ ובגולה, בצפת ובמקומות נוספים, היה ראוי לכתוב כמה מאמרים על המלחמה, כמה שנים לפנייה וכמה שנים לאחריה. ננסה במאמר זה לתמצת לפחות ב'קצרה'.

טקס כניעה מאולתר של הטורקים

יצב גבולות עמים

'סדר עולמי' חדש אירע במלחמת העולם הראשונה, שבא לידי ביטוי בכמה תחומים:

התפוררות האימפריה העות'מאנית

האימפריה העות'מאנית שלטה במזרח התיכון למעלה מארבע מאות שנים. בשיאה היא שלטה מארצות הבלקן שבאירופה, ועד מרוקו שבמערב אפריקה, כמעט כל סיבוב הים התיכון,

ומהמפרץ הפרסי, דרך הפרת והחידקל, ועד מערב סעודיה. ארץ ישראל נכבשה על ידם בשנת רע"ז (1517), והם שלטו בה 400 שנים בדיוק, עד אמצע מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ז

- ידיד ומפגש:**
- חסידי וז'ניץ, עורך במכון תורני מפורסם
 - רב אמריקאי, מנהל תלמוד תורה
 - חסידי ממשפחה 'קנאית', בארץ ישראל כבר כמה דורות

פרטים בלב הגליון

ארץ ישראל ושכנותיה חולקו אחר שלטון האימפריה הע'תומאנית בין צרפת לבריטניה, והן קבלו מגדט על המרחב להכינו לקראת עצמאות בני המקום.

צרפת קבלה מגדט על סוריה ולבנון, ובריטניה על מצרים ו'ארץ ישראל', הכוללת את שתי גדות הירדן. החלטת 'סאן רמו' המפורסמת, משמעותה החלטת 'חבר הלאומים'^[*] להעניק לבריטניה מגדט [או יפוי כח] להכנת ארץ ישראל לקראת בואו של עם ישראל [שרובו המוחלט היה ערין בגולה]. במסגרת 'מנדט' זה, הוטל על בריטניה התפקיד, להבטיח הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, כפי שהוכרז בהצהרת בלפור.

לימים, קבלה לבנון עצמאות מידי הצרפתים בשנת תש"ד [1943], סוריה בשנת תש"ו [1946], מצרים קבלה עצמאות מידי הבריטים בתהליך שהחל בשנת 1922, והגיע לעצמאות מלאה בשנת 1945, ובארץ ישראל הסתיים המנדט הבריטי בה' באייר תש"ח, עם הקמת מדינת ישראל.

ה'גבול הבין לאומי' של מדינת ישראל כיום, המוכר רשמית, הוא הגבול בין שטח המנדט הבריטי לשטח המנדט הצרפתי^[**].

הבינלאומי. על פי ה'חוק הבינלאומי', זכויותיה של כל מדינה נמדדות על פי הגבולות שנקבעו אז.

קביעת 'מנדטים'

על השלל של האימפריה העות'מאנית המתפוררת עטו מדינות אירופה, במיוחד צרפת ובריטניה, ומצאו בה כר נרחב לכיבושים. אלא שעל פי הרוח הלאומית ששררה אז, אנשי המקום היו זכאים גם הם למדינה משלהם. בהתאם לכך נקבעו 'מנדטים'.

משמעותו של ה'מנדט' היה, שהמקום ניתן כפקדון ביד המדינה השלטת, ותפקידה להכין את הארץ ואת תושביה לקראת עצמאות מדינית במולדתם.

ה'מנדט' התקיים לא רק בארץ ישראל, אלא במקומות רבים: במזרח אסיה, באפריקה ובמזרח התיכון. מי שילמד את תולדותיהם של רבות מהמדינות הקיימות

היום במקומות אלו, ימצא שהן היו תחת כיבוש של מעצמה אירופאית, וקבלו את עצמאותן כמה עשרות שנים אחרי מלחמת העולם הראשונה.

המנדט, כפי הגדרתו היה אמור להיות זמני. אלא שפעמים רבות המדינה השלטת חפצה להישאר בשטח שברשותה, ונדרשה התקוממות של בני המקום לקבל עצמאות במולדתם.

הבית הלאומי המובטח לעם היהודי כלל את שני עברי הירדן, וכל השטח שבשטון בריטי היה אמור להיות מוכן לקראת הקמת מדינה יהודית בכל המרחב הגדול הזה

אלא שבשנת 1922 קרעו הבריטים את עבר הירדן משטח ה'מנדט', והקימו שם מדינה ערבית בשם ממלכת ירדן

משמעות הדברים, שבמלחמת העצמאות נלחם העם היהודי דל האמצעים נגד צבאות מסודרים של מדינות, שכבר היו קיימות כמה שנים קודם לכן - מצרים, ירדן, סוריה, לבנון, ואליהם הצטרפו כוחות עירקים, וכנופיות של ערביי ארץ ישראל

כלומר, מבחינת החוק הבינלאומי, החלטת חבר הלאומים בסאן-רמו, נותנת לעם ישראל את כל שטח המנדט הבריטי, כולל עבר הירדן.

אמנם אנו איננו נוקקים לכך, כי די לנו שרשב"ע נתן לנו את ארץ ישראל [וגבולותיה המקראיים שונים מגבולות המנדט הבריטי]. אך יש כאלו, הרואים בהחלטת סאן-רמו 'תנא דמסייע' לשיטתם של אומות העולם.

[*] 'חבר הלאומים' הוקם אחרי מלחמת העולם הראשונה, והוא היה אמור להיות הגוף המכריע והמנהל את האומות כולן. אחרי מלחמת העולם השנייה שונה שמו ל'ארגון האומות המאוחדות', המוכר כראשי התיבות שלו: האו"ם.

מבחינת החוק הבינלאומי, החלטותיהם של גופים אלו מחייבות את האומות החברות בהן.

ורובם נשים וילדים [שהרי הגברים גויסו לצבא], לא יכלו לשרוד את הצעדות הארוכות בהעדר מזון, חימום, ביגוד מתאים ומקום לינה, והדרכים היו זרועות חללים שמתו מקור, מתשישות ומרעב.

החיילים הטורקים גם טבחו בצועדים, והרגו רבים מהם במיתות משונות. הם העלו עשרות אלפי ארמנים על סירות (נשיקי לים), והטביעו אותם בים, רכזו אלפים רבים בכמה וכמה מקומות, ושרפו אותם חיים, והכניסו אלפים נוספים לאורוות ומחסני חציר, והעלו אותם באש.

על פי הערכות, ברצח העם הארמני נטבחו כמיליון וחצי מבני העם הארמני.

הדבר ראוי לדגש מיוחד, מאחר והישוב היהודי בארץ ישראל במהלך מלחמת העולם הראשונה היה תחת שלטון העות'מאנים. היה אז פחד אימים, מי יודע מה הטורקים מסוגלים לעולל גם לבני ישראל.

המהפכה הבולשביקית ברוסיה

לקראת סוף מלחמת העולם הראשונה התחוללה המהפכה הסובייטית בברית המועצות, ושלטון הצאר התחלף בשלטונם של 'מעמד הפועלים' - הקומוניסטים.

מהפכה זו לא באה על גבי חלל ריק. קדמו לה רוחות סוציאליסטיות וקומוניסטיות שעברו על העולם, תיאוריות על 'מעמד הפועלים' - פועלי כל העולם מתאחדים', והתקוממות מול המעסיקים ובעלי ההון שלדעתם מנצלים את העובדים. את שטף הדעות שקדם למהפכה, ואף את המהפכה

[]** מנחם בגין מסר את סיני לידי המצרים, מתוך מחשבה מוטעית, ולפיה סיני אינו כלול בארץ ישראל. שהרי סיני איננה חלק משטח המנדט הבריטי.

מאידך, לפחות באופן הצהרתי, הוא תבע את שתי גדות הירדן.

כך על סמל האצ"ל היתה מפת המנדט הבריטי המקורית, על שתי גדות הירדן, הכוללים גם את שטחה של ממלכת ירדן, אך היא אינה כוללת את סיני, רמת הגולן, ונחלות זבולון ואשר שבלבנון.

יש לציין, כי הבית הלאומי המובטח לעם היהודי כלל את שני עברי הירדן, וכל השטח שבשלטון בריטי היה אמור להיות מוכן לקראת הקמת מדינה יהודית בכל המרחב הגדול הזה.

אלא שבשנת 1922 קרעו הבריטים את עבר הירדן משטח ה'מנדט', והקימו שם מדינה ערבית בשם ממלכת ירדן.

משמעות הדברים, שבמלחמת העצמאות נלחם העם היהודי דל האמצעים נגד צבאות מסודרים של מדינות, שכבר היו קיימות כמה שנים קודם לכן - מצרים, ירדן, סוריה, לבנון, ואליהם הצטרפו כוחות עירקים, וכנופיות של ערביי ארץ ישראל.

טבח העם הארמני

תוך כדי מלחמת העולם הראשונה, כאשר האימפריה העות'מאנית התפוררה סופית, נלחמו הטורקים על שליטתם, וגדעו כל חשב להתקוממות פנימית.

העם הארמני, שציפה כמו עמים אחרים לקבל עצמאות במולדתו שנשלטה על ידי הטורקים, היווה חשש גדול בעיני השלטון הטורקי. אינו דומה עם כבוש רחוק מטורקיה, או מלחמה מול מעצמה בקצה האימפריה, לעם הגר באסיה הקטנה עצמה, ועלול לדרוש עצמאות. כדי למנוע זאת, בצעו הטורקים רצח עם בארמנים, והמיתו רבים מהם במיתות משונות.

הטורקים גייסו את הגברים הארמנים לצבא הטורקי כדי להילחם נגד האימפריות שזנבו בטורקיה, ובמקביל צרו על עריהם של הארמנים, רצחו רבים מהם, ושלחו את השאר לצעדות ארוכות אל מותם.

שיירות ארוכות של מאות אלפי גולים צעדו בתת-תנאים, ללא מזון ומים, בקור כבד אל המדבר הסורי מחוץ לגבולות טורקיה. הגולים,

- מגיד שיעור שעלה מליקווד
- אברך ליטאי מתל ציון
- רואה חשבון שעלה ממונסי

פרטים בנב הגיון

חֶק ה' עִמּוֹ

מלחמת העולם הראשונה היתה נקודת מפנה לתהליכים רבים שעברו על העם היהודי בתקופה שקדמה למלחמה.

חִיּוֹן

תנועת ההשכלה נולדה בגרמניה מעט אחרי שנת ת"ק [אמצע המאה ה־18 למניין הגויים], ומשם התפשטה אל כל רחבי אירופה. בתקופותיה הראשונות, היא התמקדה יותר במערב אירופה, אך כעבור כמה עשרות שנים, השפעותיה נכרו בכל עיר ברחבי אירופה המערבית והמזרחית.

בדור הבא, יהודים רבים עזבו את שמירת התורה והמצוות, והחלו להתפתח תנועות שונות, שהמכנה המשותף לכולם הוא ביטול מסורת ישראל סבא, התרחקות משמירת התורה והמצוות, ואבוד הדרגתי של הקשר לעם ישראל. היו אלו החילונים, הרפורמים, הניאולוגים, הקומוניסטים, ואף מתבוללים.

עם ישראל הגיע אל מלחמת העולם הראשונה, כאשר במערב אירופה ההתבוללות פשתה בכל שדרות העם^[*], ואף במזרח אירופה אין בית אשר אין שם מת.

אנו נוהגים להביט בהערצה על בני הישיבות שעסקו בתורה, אך שוכחים שהם היו כה מעטים במספרם היחסי בקהילה היהודית. תלמידי ישיבות נחשבו ל'בטלנים', עד שראשי הישיבות החליטו

[*] כאשר הרש"ר הירש הפריד את הקהילה בפרנקפורט שבגרמניה, הצטרפו לקהילתו רק כמה עשרות משפחות. באותה תקופה רק 15%-20% מיהודי גרמניה היו שומרי תורה ומצוות.

עצמה, הובילו אנשים רבים, וביניהם מספר גבוה מאוד של יהודים - יהודים שהתנכרו לצור מחצבתם, והתמסרו למען אידיאה עולמית אחרת.

חלקם האמינו, שהמהפכה הסוציאליסטית-קומוניסטית תבטל את שנאת ישראל, חלקם הצטרפו למאבק נגד אחיהם שומרי התורה והמצוות, וחלקם נסחפו אחרי הרוח ששלטה אז ברוסיה.

במסגרת זו לא נאתר את השלבים שעברה רוסיה משלטון הצאר לשלטון הקומוניסטים, ואת מלחמת האזרחים בין ה'צבא הלבן' ל'צבא האדום'. מה שחשוב לענייננו, שהשלטון הקומוניסטי התנגד לכל צורה של דת, וכל מי שלימד תורה נאסר באשמת 'הפצת דעות אנטי-מהפכניות'.

היו יהודים, שמתוך מסירות נפש פעלו למען יהדות רוסיה, אך הם היו מעטים, וזה קרה די בהתחלה. רוב עם ישראל, שנשבה תחת שלטונם של הקומוניסטים, נותק בכל ממורשתו, והוכרח בכח להתבולל תרבותית בין האומות. אם נקפוץ כ־70 שנה קדימה, אל שנת תש"ן, כאשר נפתחו שערי מסך הברזל, ויהודים רבים הגיעו ארצה עם סיום השלטון הקומוניסטי ברוסיה, נמצא כי יהודי ברית המועצות הגיעו הנה כשהם מנותקים מכור מחצבתם. מי יודע מה היה נשאר מזיקתם לעם היהודי, אם המצב היה ממשך כך עוד כמה שנים, עד שהיה חולף לגמרי מן העולם הדור שעוד זכר משהו מבית סבא.

נציון, כי בסיומה של מלחמת העולם הראשונה, התחוללה המהפכה הקומוניסטית ברוסיה, ואילו שכנותיה היו מדינות עצמאיות. רק במלחמת העולם השנייה, כבשה רוסיה מדינות נוספות, שלטה על מדינות מזרח אירופה, והקימה את 'הגוש המזרחי' - הגוש הסובייטי.

רובם הגדול [כשני מיליון יהודים] הגיעו לארה"ב, מיעוטם לארצות נוספת דוגמת בריטניה, דרום אפריקה, דרום אמריקה ואוסטרליה, וכמה עשרות אלפי יהודים הגיעו לארץ ישראל [מה שלימים יקרא 'העליה הראשונה והשנייה'].

באותה תקופה באמריקה - שכונתה 'ארץ הזהב' - ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות' - לא היתה אפשרות למצוא עבודה בלי לחלל שבת. מתי מספר ניסו לשמור שבת בתנאים הקשים, והסכימו לשלם את המחיר להיות מפוטרם כל שבוע מעבודתם, ולחפש עבודה חדשה שתחזיק מעמד עד שבת הבאה. רוב היהודים לא החזיקו מעמד מול 'עגל הזהב' האמריקאי, ואבדו את אמונתם.

בסופו של דבר, מתוך שניים וחצי מיליון המהגרים של אותה תקופה שהגיעו לאמריקה, דרום אפריקה וכו', רובם המוחלט של צאצאיהם במקרה ה'טוב' הם רפורמים או חילונים. רבים מאוד מצאצאיהם של אלו שבכרו את גלות אמריקה על פני עליה לארץ חמדה, נשאו לנוכרים, התבוללו ואבדו את יהדותם^[*].

אלו שהגיעו ארצה - הגם שאף הם וצאצאיהם חילונים - כולם זוכרים שהם יהודים [גם אם אינם שומרי תור"מ]. כמעט כולם מתחננים עם יהודים, ורבים מצאצאיהם ב"ה הולכים וחוזרים בתשובה.

העליית לארץ ישראל

כאמור, בשנת תרמ"ב החלה מה שנקרא בספרי ההיסטוריה "העליה הראשונה".

רובם המוחלט של העולים בעליה זו היו יהודים שומרי תורה ומצוות יראי ה'. הם הגיעו ארצה גם מחמת המציק, וגם כדי לחונן את עפרה. באופן טבעי, רוב העולים באו להתגורר בערים [ירושלים, צפת, טבריה וכו'], וחלקם הקימו ישובים חקלאיים. ה'מושבות' שקמו בארץ ישראל בתקופה זו, נבנו על ידי בני הארץ ועל ידי העולים של העליה הראשונה.

שילבשו בגדים מכובדים, כדי לכבדם בעיני הבריות [זהו מקור הכובע והחליפה, הקיימים עד היום]. תלמידי נובהרדוק נסו להקים סניפים של הישיבה בערים ובעיירות, והצליחו בכל מקום למצוא 2-3 נערים שיסכימו ללמוד בבית הכנסת...!

גם בישיבות עצמן פשה הגנע, ורבים רבים עזבו את הישיבות, והסירו מעליהם את שמירת התורה והמצוות.

אל מלחמת העולם הראשונה הגיעה הקהילה היהודית באירופה מוכה וחבולה רוחנית, ואחריה המצב נהיה קשה הרבה יותר, ואכמ"ל.

ההגירה מאירופה לאמריקה ותחילת ה'תנועה הציונית'

כפי שקראנו ועוד נקרא, יהודים רבים במשך הדורות חלמו להגיע לארץ ישראל, כדי לחונן את עפרה ולהתבסס מקדושתה. מאז עליית תלמידי הגר"א ותלמידי הבעל שם טוב [ואולי אף מימי הבית יוסף והאר"ל], הגיעו גם כדי לנסות ולהתחיל לקבץ נדחי ישראל. המכנה המשותף לכולם היה אהבה יקרת לארץ ישראל, וכיסופים להשראת השכינה.

ב'ספרי ההיסטוריה, נתשבת עליית הביל"ויים בתחילת שנת תרמ"ב - 1881 למנין הגוים - כתחילתה של 'העליה הראשונה' [או 'העליה הציונית הראשונה'], ואלו שהגיעו לפניהם ארצה, נחשבים ל'ישוב הישן'.

המוניע שהכריע את הכף לתנועת העליה הזו ארצה, היו פרעות שנערכו ביהודי אוקריינה ודרום רוסיה, הקרויים בשם 'סופות בנגב'. פרעות אלו, וכן פרעות נוספות שבאו אחריהן, הביאו לגל עזיבה המוני של יהודי מזרח אירופה.

בתקופה שהחלה בשנת תרמ"ב (1881), ועד תחילת מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד (1914) עזבו את מזרח אירופה למעלה משנים וחצי מיליון יהודים!

זיכרון לתשובה	● תלמיד חכם מחשובי חסידי ברסלב
	● אבדך צעיר חסיד באבוב
	● מגיד שיעור ליטאי חשוב, נכד אחד מגדולי הדור הקודם

פרטים בלב הגיון

[*] היהדות החרדית המפוארת שקיימת היום בארה"ב, קמה שנים רבות לאחר מכן, ובעיקר אחרי השואה.

השנייה, השפיעה השפעה מכרעת על צורת הישוב היהודי בארץ, ועל דמותה של מדינת ישראל.

בזמן מלחמת העולם הראשונה, כמעט ולא באו יהודים ארצה, ובע"ה נרחיב על כך בהמשך, כאשר נתאר מה קרה בארץ בזמן המלחמה. אך לאחר סיום המלחמה, העליות היו שונות לחלוטין.

העליה השלישית שהחלה אחרי המלחמה, היתה חילונית-חלוצית ברובה.

בתחילת התקופה הבריטית, שערי ארץ ישראל נפתחו לרווחה [עד שהגיע הספר הלבן],¹ ורבים מבין העולים [כמו רבים מיהודי אירופה באותה תקופה] היו חילונים. בתקופה זו קמו קיבוצים רבים, והם שינו את מפת הארץ.

אפשר לומר, שעד שנים ספורות לפני מלחמת העולם הראשונה, ארץ ישראל היתה יחסית 'טהורה' בשנים חילונית. בשרח רווח חלחלה רווח הסוציאליזם לנשב גם בארץ, ואחרי המלחמה, תושביה היהודים של ארץ ישראל עברו מהפכה רוחנית לרעה.

נציון, שתופעת החילון לא החלה בארץ. היא החלה באירופה שנים רבות קודם לכן. אלא שעד אז ארץ ישראל היתה כעין 'שמורת טבע' יחסית שמורה מפני רוחות רעות, ומאז כמה שנים לפני מלחמת העולם הראשונה - גם בארץ ישראל רחשה רווח החילון ואף הובילה את סדר היום.

רבים מהעולים בני העליה השלישית ומאותה קבוצה בעליה השניה, היו צעירים שהגיעו ארצה ללא משפחותיהם. ההורים נשארו בגלות, והבנים הגיעו ארצה. חלקם היו חילונים כבר בגלות,

קבוצה אחת בלבד מתוכם היתה 'חילונית'. היו אלו ה'ביל"ויים', אשר התיישבו בגדרה. נרוק כדי לשרות לעליה ארצה תדמית חילונית, נחשבה עלייתם זו כתחילת העליה הראשונה.²

העליה השנייה החלה בשנת תרס"ד (1904) למניין הגוים), ונמשכה עד ערב מלחמת העולם הראשונה. רוב העולם היו דומים לעולי העליה הראשונה, ולחלקם היו מאפיינים שונים.

גם רוב עולי העליה השניה היו יהודים יראי שמים, שבאו לארץ ישראל מתוך אהבת ציון. אלא שמבין עולי העליה השניה, היתה קבוצה גדולה של כאלפיים וחמש מאות יהודים, שבאו מתוך מניעים סוציאליסטים ולאומיים-חילוניים.

רוח 'מעמד הפועלים' ברוסיה באה יחד עם לארץ, וחלקם חלמו להקים כאן מה שבאותה שעה טרם הצליחו להקים ברוסיה: "חברות מופת סוציאליסטית חילונית". הם השתלבו בעבודה במושבות, והשפיעו לרעה על חינוך הדור הצעיר. חלקם גרו בערים, והשפיעו מרוחם על הישוב היהודי שהיה קיים בארץ לפני בואם.

אותו מיעוט סוציאליסטי-חילוני היה מאורגן, והם הקימו רבים מהמוסדות הלאומיים בארץ ישראל, שממשיכים לשמש בתפקיד מרכזי בעם ישראל עד היום, ועמדו בראשם.

באמצעות כח ההתארגנות, הצליחו אנשי העליה השניה לשמש בעמדות מפתח בישוב היהודי בארץ ישראל, ובהמשך במדינת ישראל. אפשר לומר, שקבוצה זו מבין אנשי העליה

משמעות הדבר, שאם בעשרות השנים קודם לכן, נהגו יהודים רבים מחסות הקונסולים הזרים [רוסיה, צרפת, אוסטריה, בריטניה וכו'], הרי שבמלחמת העולם הראשונה, כל מי שהיה נתין של אחת הארצות שהיו במצב מלחמה מול טורקיה - גורש מן הארץ.

כך גורשו משפחות שלמות מהארץ. רבים מכני המושבות נאלצו לעזוב, וגם הערים אבדו חלק ניכר מאוכלוסייתם היהודית.

את המשמעות של גירוש, של רעב, מחלות, עוני, העדר בית, חוסר אונים, אי ודאות וכו', קשה לתאר ולהעלות על הכתב.

גם אלו ש'זכו' להיות נתינים טורקים - לא שפר עליהם גורלם. הגברים חויבו להתגייס לצבא הטורקי!

אכן, לצדם של חיילים טורקים שנאו אותם, הם היו צריכים להילחם מול הבריטים. החיילים היהודים היו צריכים להיזהר, הן מרובהו של החייל הבריטי שנלחם מולם, והן מכידונו של החייל הטורקי שנלחם לצדם.

ולא נכנס כעת כלל לתנאי המחיה של החייל היהודי. העדר מזון [בין כשר ובין לאון], העדר תנאים בסיסיים וכו'.

וכך עם ישראל שוב נקרע במלחמה בין אומות אחרות, בין גירוש לגיוס, בין צרה אחת לחברתה, והיונה לא מצאה מנוח לכף רגלה.

המשפחות שנשארו בארץ לשמור על הבתים והמשק החקלאי - סבלו גם הם מנחת ורועו של השלטון הטורקי. הצבא הטורקי - בגיבוי מלא של הפקידות השלטונית - חסם את כל היכול מן השדות. הם עברו, השחיתו, גזלו, הרסו, החריבו ופגעו בצורה חריפה.

רוב הגברים לא היו בבית. הם היו או מגורשים או מגויסים, ובמקרה ה'טוב' הצליחו להסתתר... הנשים והטף שנשארו בארץ, בלי הגבר ה'חזק', התומך, המפרנס - הם אלו שנאלצו להתמודד מול ההתעמרות השלטונית, הגזל, החמס ופגיעות נוספות.

וחלקם פרקו עול עם הגיעם ארצה והשתלבותם באחד הקיבוצים שהקימו תנועות התיישבות אלו.

השפעת החילוניות היתה רבה. לא רק על העולים, אלא גם על בני הארץ, שהעריצו את מסירות נפשם של החילונים למען ארץ ישראל, העריכו את חדוות החיים שלהם, והצטרפו לרוח שנשבה מהם.

החילון שכבר פשה באירופה, וכבר איכד את הזהות היהודית באמריקה, החל להשפיע עמוקות על ארץ ישראל.

גם העליות שבאו אחרי כן, כללו רבים שאינם שומרי תורה ומצוות, שהשפיעו עמוקות על צורתה הרוחנית של ארץ ישראל. נציין אחת מהעליות המשמעותיות מבחינה כלכלית - עלית ה'יקים' שברחו מגרמניה בעקבות עלית היטלר לשלטון. רבים מבני עליה זו היו שקועים עמוקות במצב רוחני ירוד, כרובם של יהודי גרמניה באותה תקופה. דורות של ניתוק ממסורת ישראל סבא, שהחל בגרמניה הרבה שנים קודם לכן - הביא ארצה את התוצאות הרוחניות של ניתוק זה.

יעקב הבל נחלתו

ארץ ישראל במלחמת העולם הראשונה

שנות מלחמת העולם הראשונה היו שנים קשות מאוד ליישוב היהודי בארץ ישראל. נראה, כי היו אלו השנים הקשות ביותר מאז 'תקופת היסורים', ולאחריהן לא באו שנים קשות כמותם, ובע"ה גם לא יבואו.

בתחילת מלחמת העולם הראשונה, ארץ ישראל היתה תחת שלטון הטורקים.

הטורקים, שידעו היטב מה מצבם הצבאי, גרשו מן הארץ כל מי שהיה נתין זר.

יזכור ונחשב

- בחור תלמיד ישיבת חברון גבעת מרדכי
- מלמד ספרדי
- צלם אמריקאי, עולה ותיק

פרטים בלב הג'יון

ילדי ישראל אחרי החיילים הבריטים, ולקטו את שאריות המזון והקליפות ממאכלם, כדי שיהיה משהו להרוות את נפשם.

אציין, כי יהודי הגולה ניסו לעזור ליושבי ארץ ישראל. אך הדבר לא היה פשוט כלל ועיקר.

המלחמה היתה עולמית, ובכל מקום היה קשה. הדרכים היו בחזקת סכנה קשה, והשלטון הטורקי לא אפשר להכניס דבר ארצה. הקומץ שהצליחו להכריח - הועיל רק במעט.

הישוב היהודי סבל חרפת רעב, גרוש, גיוס, מחלות, שוד וביזה.

היה נראה, שהישוב היהודי בארץ ישראל מתמוטט.

במהלך מלחמת העולם הראשונה, הישוב היהודי בארץ קטן בכארבעים אחוזים! [נערב מלחמת העולם הראשונה, מנה הישוב היהודי בארץ כ־85,000 יהודים, ובסיומה - כ־50,000. יותר מ־40% נאלצו לעזוב את הארץ מהסיבות שנמנו לעיל].

היתה זו צרה נוראה. עוד אחד מ'חבלי משיח' הקשים שעם ישראל עבר בתהליך גאולתו.

רק בסיומה של המלחמה היה נראה כי ה' מוביל ישועה מתוך הצרה. בריטניה כבשה את ארץ ישראל, פתחה את שערי ארץ ישראל לעליה חופשית, והכריזה כי בארץ ישראל יקום בית לאומי לעם היהודי.

אך כידוע, 'חלון ההזדמנויות' היה קצר. הבריטים מעלו בתפקידם [ככורש בשעתו שחזר בו, ואסר להמשיך את מה שהתיר בתחילה]. כעבור שנים ספורות, פרסמו הבריטים את 'הספר הלבן', והגבילו שוב ושוב את צעדיהם של היהודים בארץ ישראל.

ככל הנראה, רצה רבש"ע ללמד אותנו, שגם אם הוא משתמש בגוי כדי להועיל לעם ישראל,

על גביהם התווספה צרה כלכלית נוספת, של העדר כספים.

הטורקים עצרו כניסת כספים מחו"ל לארץ ישראל, וכך נמנעה הגעת התרומות וכספי החלוקה. ובמקביל, גבו מסים כבדים כדי לממן את המלחמה.

כולנו מכירים את הסיפורים על היהודי שלא יכל לשלם לפריץ את חובו. וכעת - בארץ ישראל - היו הרבה כאלו...!

נזכור, שברקע המאורעות עמד הטבח בעם הארמני. רוב הציבור לא ידע מכך בשעת מעשה. אך אלו שידעו - חיו בפחד אימים. מי יודע מה הטורקים עלולים לעשות ליהודי ארץ ישראל, שגם הם - כארמנים - מופקדים לחסדי השלטון הטורקי, ללא מגן ומשען.

אין להם מדינה משלהם, אין להם צבא משלהם, ואין אף בן אנוש שיגן וישוע אותם בעת צרה [1].

על גבי זה נוספה צרה קשה מאוד, שמוכרת לנו ממכות מצרים - מכת ארבה!

נחילי ארבה פשטו על הארץ, והם טרפו וזללו את כל מה שרק יכלו. את רוב היבול אכל הארבה, את אשר השאיר הארבה, גזל הצבא הטורקי, וגם ערביי הסביבה לא טמנו ידם בצלחת.

המצב היה כה חמור, עד שכאשר הגיעו הבריטים לארץ, והמצב קצת השתפר, הלכו

[*] אחד הגורמים שדחפו להקמת מחדתת ניל", היה טבח העם הארמני.

במאמר על מלחמת העולם הראשונה ראוי, להרחיב בעניין, אך אפילו אם רק נכתוב בקצרה על כל מה שנצרך - נגיע למים שאין להם סוף.

התושבים מאומה כדי לשלם על מצרכים בסיסיים, במיוחד כעת בשעת מלחמה, כאשר המחירים מאמירים.

3. רבים מתושבי צפת היו נתינים זרים נכמבואר במאמר הקודם.

רוב מוחלט של הגברים מצפת גורשו מן הארץ או גויסו לצבא הטורקי, והנשים והטף נשארו ברעב, במחסור ובחוסר כל.

הפגיעה בישוב היהודי בצפת הייתה מהקשות בארץ ישראל. לפני מלחמת העולם הראשונה צפת מנתה כ-7,500 יהודים, ולאחריה - פחות מ-3,000!

שוב חטפה צפת את אחת המכות הכואבות בתולדותיה, ושוב, אחרי המלחמה, הצליחה לעבור תהליך של השתקמות.

אך בניגוד לפעמים הקודמות, בהן היה נראה שצפת חרבה לבלתי יכולת קום, כעת המלחמה הסתיימה עם תקווה גדולה, שהקב"ה מעורר פעמי משיח.

הצהרת בלפור בשעתה, העניקה לרבים את התחושה, ולפיה הקב"ה מוביל אותנו פעם נוספת את אותו תהליך שעברנו בשיבת ציון של תחילת בית שני, על ידי כורש.

בשעת מעשה, הציבור עדיין לא ידע שהבריטים עוד ימעלו בתפקידם [אכן, כמו הפרסים בזמנו!], והכל חשו, כי הצרות הקשות של המלחמה היו חבלי משיח.

אחרי המלחמה היתה התעוררות גדולה לעליה ארצה, ורוח של התישבות, בניין ועליה עברה בעולם.

באיזה אופן ובאיזו מידה ידע עם ישראל לנצל רוח זו? מי מתוך העם אכן ידע לעשות כן? על כך ועל נושאים חשובים נוספים, בע"ה, בפעם הבאה. ■

ואפילו כדי להשיב בנים לגבולם - אין זה מחמת טוב לבם של הגויים, אלא רק מחמת רצונו של הקב"ה, שזו תהיה הדרך וזה יהיה האמצעי.

על כוונת הגויים עצמם, יש פסוק מאוד ברור, המבהיר לנו, שגם כאשר הם עושים חסד, הרי נאמר 'וחסד לאומים חטאת' (משלי יד לד).

צפת במלחמת העולם הראשונה

מאמרנו זה סקר בפחות מ'קצרה' אבחנות שונות של מלחמת העולם הראשונה, והשפעתה על עם ישראל, ועל הישוב היהודי בארץ ישראל.

מכיוון שאנו נמצאים בתוך מהלך של סדרת מאמרים על צפת, נציין נקודתית מה קרה בצפת במלחמת העולם הראשונה.

צפת סבלה במלחמה כמו כולם, ואף הרבה יותר.

קשייה של צפת נבעו משלוש סיבות עיקריות:

1. צפת היא עיר ואינה ישוב, ולכן כמעט ואין בה שדות, כרמים, ובתי גידול למזון, ודאי לא בכמות שמספיקה לכל העיר. בימים כתיקונים, אחיהם שבכפרים מספקים להם מזון, אך כאשר יש מחסור כבד בכל מקום, קל וחומר בשנות שוד ורעב, בני הכפרים עוד 'שורדים' מהשאריות. לבני הערים אין מזון כלל!

2. בצפת היו יהודים רבים שהסתמכו על כספי החלוקה. ממילא, כאשר הטורקים סגרו את מעבר הכספים לארץ, לא היה בידי

הינה נחמתי

- הסיד בוחש
- אחד האברכים החשובים בישיבת מיד
- בנו של אחד מגדולי הרבנים בניבור הליטאי

פרטים בנב הגליון

רבי נח גד ויינטרוב - פורץ הדרך לארץ ישראל

הרב שמואל יוסף שיינרמן

[פרק שלישי]

מתלמידיו המובהקים ומבאי ביתו, כאשר עשרות משיחותיו ודברי תורתו מובאים בספריו. וכך מתאר רבי נח גד את אחת משיחותיו

המרתקות עם רבי יוסף חיים זוננפלד: "רבנו הגדול תמיד לימד זכות אפילו על הפושע היותר גדול. פעם אחת ישבתי לפניו והיה מלמד זכות על פושעי ישראל, ואמר לי: "צריכים ללמד זכות עליהם". ואמרתי לפני רבינו - "אני אינני מבין את רבנו, שהוא הלוחם הגדול בעד היהדות, ודווקא הוא מלמד זכות על כולם. ועוד אני שואל, איך יוכל ללמד זכות על הכל, אם אראה דרך משל, אחד אצל הכותל המערבי ביום כיפור שחל בשבת והולך בגילוי ראש עם נערה שאינה צנועה ואוכל דברים

אסורים ואחר כך מעשן, איך ילמד עליו רבנו זכות?" והשיב לי רבינו במתק לשונו: "שמע בני, גם יוסף חיים אינו טיפש כזה, אלא שבכל עבירה מלבד שהיא עבירה, אם עושה אותה בתוך ישראל יש בזה חילול השם ועל חילול השם אין כפרה. ואם יולני ללמד עליו זכות, אף כי רחוק הדבר מאוד, מכל מקום שוב אין כבר חילול השם. הנה מה שהולך בגילוי ראש, אפשר יש לו מחלה כזו, ועל האכילה והעישון, אולי הוא בסכנה וכו'. ואם כן על ידי לימוד הזכות אין יותר חילול השם וממילא יש לו כפרה".

אחת הדמויות המופלאות בעולם החסידות במאה השנים האחרונות, הוא הגאון הקדוש רבי נח גד ויינטרוב הירושלמי זצ"ל, שאלפים

מדברי התורה שרשם, ועשרות הספרים שחיבר והוציא לאור, מהווים מקור בלתי נדלה לדורשי חסידות.

עלייתו לארץ ישראל לפני קרוב למאה שנים התבררה כנס ההצלה למשפחתו ולא לפנים רבים שדרבן לעלות לארץ, והוא גם זכה להמנות על יוזמיו של הישוב היהודי הראשון באזור גוש עציון - מגדל עדר. רבי נח גד אהב את ארץ ישראל כנפשו.

בגליונות הקודמים הבאנו קיום לדמות אגדית ומרתקת זו, ששילב בתוכו גאונות, חסידות ואהבה עזה לארץ ישראל. בפרק

זה נמשיך בתאור אותה דמות פלאית, מאנשי ההוד שזכו למסור נפשם על ישיבת הארץ, תוך מתן הגש על פעילותו הציבורית הענפה ובעיקר על חלקו במאבק על הכותל המערבי. גם במסגרת פעילות זו, ניתן היה לחוש היטב כיצד אהבת העם והארץ בערו בלבו של רבי נח גד עד בלי די.

ללמד זכות על כל יהודי!

אצל רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע רבה של ירושלים, התחבב למד רבי נח גד והיה

אוי לי אמי שילדתנו על עת כזאת לראות ולשמוע כזה, כי זה ממש כענין "כתבו לכם על קרן השור... [שאינן לכם חלק ב'אהי ישראל]", "לוקוס לוקוס, עד מתי את מכלה..."

ובוודאי מי שידו יהיה במעל הזה מרה יהיה באחריתו, כי סוף כל סוף ממשלת הזדון [ממשלת אנגליה] אם רוצה לערוך פוגרומים תעשה אפילו אם יחתמו. כי אם חס ושלום ישאר הרשעה הזאת בארץ [מלכות אנגליה] חלילה לא יישאר רגל ישראל בארץ.

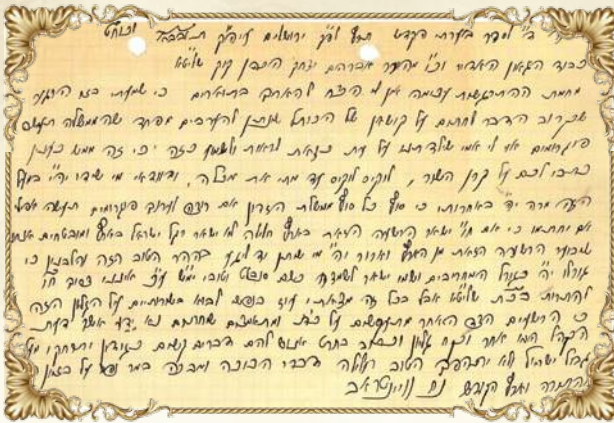
ומובטחים אנחנו שיבוער הרשעה הזאת מן הארץ. וארור יהיה מי שיתן יד לליגע ב"ההר הטוב

מכתב מרגש לראי"ה קוק זצ"ל בענין שמירה על הכותל בבעלות יהודית

בעקבות מאורעות תרפ"ט, הוקמה בקיץ תר"צ ועדת הכותל, ופעלו בה יד ביד כל הנציגים היהודים. ההסכמות שהתבשלו כמשא ומתן היו, שהיהודים יצהירו שהכותל הוא קנין של הערבים [רח"ל], והערבים מצדם יכריזו על זכות היהודים לגשת לכותל ולהתפלל ללא הפרעה.

בשלב מסוים, הסכימו נציגי המוסדות הלאומיים להצעה, וכדי למנוע מהרבנים להדבר ביניהם הם שלחו משלחות נפרדות לרב הראשי לארץ ישראל רבי אברהם יצחק הכהן קוק ולרב העדה החרדית רבי יוסף חיים זוננפלד, שלא הסכמתם למהלך אי אפשר היה לבצעו ולהגיע להסכמות. כל זה התרחש בחודש אלול תר"צ.

מובא כאן צילום מבקשתו של הרב נח גד וינטרויב במכתב להרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, לא להסכים בשום תנאי להסכם, וזאת לאחר שנסו והתאמצו להחתימו על ההסכם.

הזה והלבנון" (דגיס ג' כ"ה) [לפירוש רש"י ההר הטוב זה ירושלים והלבנון זה בית המקדש], כי גורלו יהיה כגורל המחרבים, ושמו ישאר לשמחה כשם סנבלט וטוביה ימ"ש [שחפריעו בתקופת נחמיה לשיבת ציון ובנין ירושלים].

על כן אינני צריך להתרות בכבוד תורתו שליט"א, אבל בכל זה מצאתי עוז בנפשי לבוא בשורותיים על הגליון הזה, כי הרשעים הצד האחר מתעקשים על כבוד תורתו ומתאמצים שיחתום. נא ידע אשר דעת הקהל הוא אחר, וקה גליון וכתוב בחרט אנוש להם דברים קשים כגידין יתרחקו מעל גבול ישראל ולא יתהפך הטוב חלילה.

דברי הבוכה ומבכה במר נפש על בזיון השם והתורה וארץ הקודש נח וויינטראב".

המכתב הוא מיום י"ז אלול תר"צ, וממוען "לכבוד הגאון האדיר וכו' מהור"ר אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א" בפענוח קל בסוגריים מרובעות.

"מהמת ההתרגשות עצומה אין לי הכוח להאריך בתוארים, כי שמעתי בזה הרגע שקרוב הדבר לחתום על קושאן [בעלות] של הכותל שינתן להערבים מפחד שהממשלה תעשה פוגרומים.

זיכרון למגשתי

- עסקן מוכר בציבור הליטאי
- אבדך ממושפחה רבנית מרוקאית
- חסיד גור

פרטים כנגד הגליון

טבח כזה בישראל. [הדברים נכתבו לאחר השואה האיומה].

אסור לדבר על בן ארץ ישראל

פעם אחת בא לחצר הרה"ק רבי חיים שמואל מחנטשין זי"ע איש אחד מארץ ישראל, והרבי קרבו באהבה וחביבה יתירה. בשעת עריכת שולחנו של הרבי, אחרי ששתה האיש כמה כוסות יי"ש, נכנס לגילופין והחל עושה מעשי שובכות. נענה החסיד ר' אברהם מרדכי ז"ל, ממקורבי הרבי ואמר: "אם כן, כדאי לנסוע לארץ ישראל ולבוא הנה, לעשות מעשים כאלו ולרבי לא אכפת הדבר". כששמע הרבי דברים אלו, שלח לקרוא לחסיד ר' אברהם מרדכי ואמר לו: "אם אומרים דברים כאלו על בן ארץ ישראל, מאבדים ח"ו עולם הזה ועולם הבא, אסור לדבר שום דבר על בן ארץ ישראל..."

באחד הימים, כשהיה כבר הרה"ק רבי אברהם דב מאוריטש זי"ע בעל היבת עין^[*] בארץ הקודש ומקום מושבו בעיר הקודש צפת^[*], ערך סעודה גדולה בלי שהייתה לכך סיבה מיוחדת, ואף לא היה זה ביומא דפגרא. שאלוהו אנשי שלומו הסובכים אותו לסיבת הדבר, והשיב להם במעשה שהיה, וכך היה:

"כשהייתי בחוץ לארץ, בא אלי יום אחד שד"ר מארץ הקודש ושאלתי אותו על כל ענייני ארץ הצבי, עד שאמר לי כי אבני ארץ ישראל הן אבנים טובות ומרגליות. והנה, כשבאתי ארצה לא ראיתי זאת ואמרתי - היתכן שהאיש ירמה אותי? עד שפעם אחת פגשתי בו ושאלתי למה רמינני. השיב לי האיש: "אם יש עניינים שהורות - רואים זאת". כאשר שמעתי כן, ביקשתי לפני השי"ת, עד שברוך ה' ראיתי, שאכן אבני ארץ ישראל הן אבנים טובות ומרגליות, ולכן ערכתי את הסעודה..."

[*] להרחבה אודותיו ניתן לעיין בגליון מספר 60 מימים נוראים שנהג, במדור 'מקומות בארץ' במאמרו של הרב מאיר גולדמינץ על צפת, חלק שני.

המכתב של הרב נח גד וינטרוב הגיע בסמוך להגעת נציגי המוסדות הלאומיים בראשות יצחק בן-צבי [לימים, נשיא מדינת ישראל] לביתו של הרב קוק, כאשר משלחת נוספת הגיעה בור זמנית לביתו של הרב זוננפלד לשכנעם לחתום על ההסכם, וזכה רבי נח גד להיות בין אלו, שבזכותם התנגדו הרבנים בתוקף להסכם שהציע הוועד הלאומי הציוני.

אמרתיו של רבי נח גד על ארץ ישראל

ליל ט' אלול תש"ח (בעיצומה של מלחמת השחרור) חלם לי הפסוק (ישעיה נב 6) "לא יוסיף יבוא בך עוד ערל וטמא". ופתרתי לי, שהערבים לא יחזרו עוד לארץ ישראל, והגויים שהם בארץ ישראל יברחו מכאן לארץ ציה וצלמוות אכי"ר.

"על פני כל אחיו נפל" (נבאשים סה, יח) - מתי שירצה ישמעאל להיות בן, היינו לרשת בנחלת ה' ויבוא על הבן האמיתי - שזה עם ישראל - למלחמה לגרשו מארץ ישראל, אז - 'נפלי' ויוכרח לילך מארץ ישראל למקום ציה וצלמות, שאז יפול ישמעאל ולא תהיה לו עוד תקומה.

שמעתי מהרה"צ אברהם אלימלך שפירא מגראדזיסק זצ"ל בן הרה"ק רבי ישראל מגראדזיסק זי"ע הי"ד בשם רבנו הקדוש המגיד **מקאזניץ זי"ע** שאמר: כתיב (מלכים ג 1) "ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו" - זה ציון וירושלים, הם המוסרות והעבות שישאל גאחזים בהם, וכל זמן שישאל אינם מתיאשים מארץ ישראל וירושלים, אין הגויים יכולים להם. לכן הגויים רוצים דווקא לנתק מישראל את הקשר שמקשר אותם עם ציון וירושלים, שתיאשו מהם, ואז יכלו ח"ו לישראל.

אמר ע"ז הרה"ק מגראדזיסק זי"ע, כי זו העצה נתן לעצמו הס"ם בזמן האחרון, הרים קרן צרינו האנגלים ימ"ש שהסיתו את הערבים שיעשו פרעות בישראל, כדי שבני ישראל יתיאשו מלבוא לארץ ישראל, ובוז יכלו להסית את הרשע היטלר ימ"ש לעשות

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק לד]

בהשפלה מכוונת או שאינה, ובעיקר כלפי מצב בו לא נעשה רצוני, דבר שמתפרש אצלי כהשפלה. הכעס מעורר את רגש החמה, שיוצר תגובה תוקפנית כלפי גורם ההשפלה, מתוך רצון של הנפש לקומם את עצמה מההשפלה או להוכיח לעצמה שהיא עוצמתית ואינה מושפלת. הזכרנו, שעוצמת וחומרת התגובה משתנה לפי עוצמת ההשפלה, אך גם, או אולי אפילו בעיקר, ממידותיו של המושפל. ככל שהאדם עניו יותר, יהיה שליו יותר, וככל שכבודו חשוב לו, הוא יהיה רגיש יותר להשפלה, וממילא יכעס יותר. הזכרנו את דברי חז"ל - 'אדם ניכר בכעסו'. וכעת נראה את המקור לכל אלו.

כאן מעמיד לנגד עינינו בלעם את סוד חרון האף. מה זאת אומרת למה הכיתי אותך? כי התעללת בי? מה פירוש המילה 'התעללת'? מתרגם אונקלוס: 'ארי חייכת בי' - עשית ממני צחוק

"כל זה כתוב בתורה במפורש?"

- **כתוב** בתורה, כמעט בפירוש. רוצה לנסות לנחש היכן?
נסיתי כבר במשך השבועות האחרונים ולא הצלחתי... אולי תרמוז?"

- **בשמחה!** כמתבקש, נוכל ללמוד אודות מידות רעות מרבן של כל בעלי המידות הרעות..."

"**מי** זה? אה! המן! מוזכר אצלו מספר פעמים שכעס. וברור שהיה בעל גאווה גדול, וגם רצה בעקבות כעסו להשמיד, להרוג ולאבד!"

זיחר אף בלעם - ויך...

- **יפה**. אפשר גם שם לראות פרטים מהמהלך שהגררנו. אך לא מצינו בחז"ל שהמן הוא רבן של בעלי מידות רעות! כוונתי היא לבלעם. 'כל שיש

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים". (ישעיהו כג')

"שבעה שמות יש לו ל'יצה'ר... ישעיהו קראו מקשוף, שנאמר (מ"ז): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מקשוף מדרך עמי', יחזקאל קראו אבן...". (סוכה נב)

"שלום רבי אליהו!"

- "שלום בן-ציון. מה שלומך? נו, ממשיכים עם הכעס?"

"להיפך... מפסיקים עם הכעס... ממשיכים למגר את הכעס... כן, עצרנו ממש באמצע... סקרנת אותי במה

שארמת, שיש מקור מהתורה להגדרה שלך לכעס... נסיתי להבין למה כוונתך, אך בשלב מסוים הנחתי לזה... עכשיו הגיע הזמן."

- **אתה** רוצה שנתחיל בזה, או בשאלה שהשארנו? מצד אחד המקור מעניין, מצד שני השאלה חשובה."

"**נו**, חביב עדיף... אין אדם למד אלא ממקום שלבו חפץ... לשאלה נגיע אחר כך."

- **אם** כך, בסדר. נזכיר שוב את מה שלמדנו בשיחה הקודמת. אמרנו בעז"ה שמידת הכעס היא חוסר יכולת להשאר שליו כלפי התנהגות שמתפרשת אצלנו כהשפלה. בין אם מדובר

זיכרון

- מגיד שיעור ליטאי בוגר פוניבי'
- ירון שכונתי - ממשפחת עולים ותיקים מתונים
- בחור אמריקאי - חסיד בעלז

פרטים בנב הנלווין

**קמפיין "תעמוזה"
מתקנת "תשפ"ב
כל ההתעוררות - בזכותך!**

"לעשות פעלים לעורר אהבה וחמדה בלבות עם בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, להיותם חושקים ומחמדין לארץ חמדה של אבותינו, ואש יקוד בקרבם לבוא ולירש את הארץ הקדושה... שיחדור בכל בית יהודי ושיפעיל כל נשמה יהודית למען ארץ ישראל... וזוהו ... יתקן הקלקול, ויסתלק הקטיגור ויתגבר הסניגור ויום הישועה יבוא..."

(הרה"ק ר' יששכר שלמה
טייטל זצ"ל הי"ד, אם הבנים
שמחה, פרק ג' סוף אות ס"ג)

בזכות השתתפותכם ובשליחותכם בעז"ה נגיע לעשרות ריכוזים חרדיים ומאות בתי כנסת ונקודות הפצה, כעת גם בארה"ב ובקנדה - כל ההתעוררות שתבוא בעקבות כך - בזכותך!

שותף 100 < 340 לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 100 גליונות

שותף בכיר 170 לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 50 גליונות

שותף 85 לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 25 גליונות

פרוץ בית כנסת < 34 לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 10 גליונות

היה שותף, נשפיע יחד!
דרך "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

בו משלושה דברים אלו - מתלמידיו של בלעם הרשע. עין רעה, רוח גבוהה ונפש רחבה. בפרשת בלעם ואתונו נראה את כל המאפיינים של הגדרות הכעס שראינו.
"מעניין..."

- **"בוא** נביא חומש. מתחיל כך: "ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויטיצב מלאך וכו'... ותרא האתון את מלאך ה'... ותט האתון מן הדרך... ויך בלעם את האתון להטותה הדרך'. כאן אומר הכתוב, שהוא הכה אותה 'מטעמי חינוך', ברוגע, כדי שתחזור למסלול. הלאה. פעם שניה. 'ותראה האתון... ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם את הקיר ויוסף להכותה'. כאן לא כתוב למה... פעם שלישית, 'ותרא האתון את מלאך ה' ותרבץ תחת בלעם, ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל'. כאן כבר מפורש שהכה מתוך כעס. זה הסיפור כפי שהוא היה נראה למסתכל מבחוץ. ואז... 'ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם: מה עשיתי לך כי הכיני זה שלוש רגלים?' שואלת אותו האתון, למה הכית אותי שוב ושוב? מה היא מתכוונת לשאול? היא לא מתעניינת בנחת למה, נכון? היא טוענת: 'למה הרבצת לי! לא מגיע לי! עונה לה בלעם תשובה ניצחת: 'ויאמר בלעם לאתון', מה זאת אומרת? **'כי התעללת בי!'** את מתרעמת על מכות שקבלת? זה בחסד! 'לו יש חרב בידי - כי עתה הרגתיך!'
כאן מעמיד לנגד עינינו בלעם את סוד חרון האף. מה זאת אומרת למה הכיני אותך? כי התעללת בי! מה פירוש המילה 'התעללת'? מתרגם אונקלוס: 'ארי חייבת בי' - עשית ממני צחוק. זה מה שאומר בלעם. כעסתי, כי עשית ממני צחוק. תראה איזו 'גדלות' של בעל גאוה. אדם נורמלי נעלב מחמור? חמור יכול לעשות צחוק מאדם נורמלי? מה יש להעלב ממנו, כולו חמור... אך בעל גאוה כן... גם חמור שלא ממושמע לו נותן לו הרגשה כאילו הוא משפיל אותו... מגוחך! אך אם נהיה כנים, נבין שזה ממש מה שאנחנו עושים כאשר אנחנו מתרגזים כשהמציאות לא הולכת כמו שאנחנו רוצים... נמשיך?"

"מרתק... נמשיך בוודאי!"

- **"עך** כאן ראינו, שהכעס הוא תוצאה של תחושת ההשפלה ש'עושים ממני צחוק'. ראינו שהתגובה 'המתבקשת' היא 'לו יש חרב בידי - כי עתה הרגתיך'... פשוט היתה כאן בעיה טכנית, שהיה לו ביד מקל ולא חרב... כאשר בעל גאוה מושפל - 'כדאי להחריב עולם מלא אם היה יכולת בידו', כלשון מס"י. ואם אין חרב, יהיו מכות... לא מוזכר שהוא כינה אותה בכינוי גנאי או קילל אותה, אך

יראה ה' בעיני והשיב ה' לי טובה תחת קללתו...'
(שמואל ב טו 10-16). וכאן נכנע בלעם לגמרי, אך עדיין
הוא כסיל שונה באוולתו. 'ויאמר חטאתי, כי לא
ידעתי כי אתה ניצב לקראתי...'. זה בעל גאוה
אמיתי. מה ההצטדקות שלו לכך שכעס והכה
את האתון? 'כי לא ידעתי...!'

כלומר, אילו הייתי יודע שזו
היתה המציאות - באמת לא
הייתי כועס ומכה. ואני אומר
לו, שכוייח חוכם. אילו היית
יודע, ברור שלא היית כועס.
החכמה אינה 'לדעת'. החכמה
היא 'לחשוב!' לחשוב, אולי
קיימים נתונים בנוסף למה
שאני יודע! כמו דוד המלך, להשתמש בשכל
ובאמונה! הפסוק במשלי אומר: 'שכל אדם
האריך אפו'. ככל שיש יותר שכל - יש יותר
שלווה. יותר מנוחה. פחות כעס. אין הכוונה
כמובן ל'שכל', במובן של כשרונות או יכולות
חשיבה מפותחות, אלא של התבוננות והפנמה
של האמתיות התורניות שלמדנו עכשיו. מה
אתה אומר?"

"נפלא מאוד!"

- "שים לב לנקודה נוספת. בסיפור הדברים
כמו שנראו, בפעם הראשונה שהכה את האתון
מתואר שהכה אותה 'להטותה הדרך'. אך כאשר
הוא נשאל מדוע הכה, הוא לא אומר כך!
הוא מודה שהכה מתוך כעס! אפשר ללמוד
מכאן, שגם אם לעיתים יש מי שמכה 'מסיבות
חינוכיות' - מתחת לפני השטח הוא בעצם פורק
את כעסו על כך ש'החצוף הזה מעז להתנהג לא
כמו שאני רוצה'."

"יפה מאוד! זה מדהים איך מתוך פסוקים
בתורה אפשר ללמוד על התנהגות יומיומית
שלנו!"

- "בן, בסייעתא דשמיא. התורה, מרום
מעלתה, יורדת עד לפרטי המציאות ומלמדת
אותנו אורחות חיים לפרטי פרטים!"

"ניגש כעת לשאלה ששאלתי בשיחה הקודמת?"

פעמים רבות, למכות מתלוות גם דיבורי השפלה
ובזו. עד כאן המהלך של הכעס עצמו. ומכאן
והלאה נלמד את המהלך של שכוך החמה והכעס.
'ותאמר האתון אל בלעם: הלוא אנכי אתונך
אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה, ההסכן
הסכנתי לעשות לך כה? !'
אומרת האתון לבלעם, מה לך
כועס? נראה לך שעשיתי דבר
נגדך? להשפיל אותך, לעשות
ממך צחוק? למה כך אתה
חושב? וכי עשיתי לך פעם
כזה דבר? הרי אני נאמנת לך
כל ימי! היה לך לדון אותי
לזכות שדבר חיצוני אלץ

אותי להתנהג כך! זה לא נגדך! 'ויאמר: לא.
הוא מודה שהיה צריך לחשוב כך. ואז - 'ויגל
ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה'... ויאמר
אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך זה שלוש
רגלים? הנה אנכי יצאתי לשטן!... ותראני האתון
ותט לפני זה שלוש רגלים, אולי נתת מפני כי
עתה גם אותך הרגתי ואותה החייתי! המלאך
בא בטענה לבלעם, מדוע כעסת על האתון, היא
לא אשמה! אני עומד מאחורי ההתנהגות שלה!
זו לא היא! לא רק זו, שהיא לא עשתה לך שום
עוול באשמתה, אלא אף זו - היא גרמה לך תועלת
עצומה והצילה אותך מדבר גרוע הרבה יותר!
אתה רצית להרוג אותה, כי היא השפילה אותך?
אתה היית מזומן למות אילולי שהיא 'התעללה'
בך! כאן אנחנו רואים את שתי הנקודות שהזכרנו,
שיש בהם כדי לא לבוא לידי כעס. א - אל לי לדון
את השני. יש לנסות להבין שמא הוא לא מתכוון
במעשיו לעבור על רצוני. ב - גם אם ברור לי
שהוא אכן מתכוון במעשיו נגד רצוני - אולי ה'
עומד מאחוריי, אולי הוא מציל אותך בהתנהגותו
מדבר הרבה יותר גרוע! וכמו שהזכרנו את דברי
דוד מלכנו - 'הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה'. אולי

- הסידר אמישינוב מירושלים - צפת
- ליטאי, מחבר ספרים, עולה ותיק מבלגיה
- בחור מנישיבת נתיבות חכמה

האם יש כעס מותר?

- **"בשמחה**. ישנה נקודה נוספת שברצוני להוסיף, אך קודם נפנה לשאלה שהשארנו, ואם נספיק - נוסיף גם אותה. הבה נזכיר את השאלה.

"בן. שאלתי היא, בעסקנו במידת הקנאה הבהרת, שיש בה חלק שאינו מוגדר כמידה רעה, ואפילו שימוש חיובי ישנו במידה הזו. זה נכון גם לגבי כעס?"

- **"זו** שאלה חשובה ויסודית. והתשובה לה תביא אותנו בעז"ה לתירוץ לקושי גדול בדברי המס"י בעניין הכעס. כידוע לכל, ספר מסילת ישירים בנוי בהדרגה ובסדר, כמסילה הסלולה ועולה מעלה אחר מעלה, כאשר כל מעלה מביאה לידי זו שמעליה. בדרך כלל אי אפשר, ואף אם אפשר - לא צריך, ואולי אפילו לא ראוי להתנהג בהתנהגות שאינה מתאימה לרמה של המעלה בה האדם עומד. על כן גם ההנהגות והמעשים המוכרים לאורך הספר, מדורגות למדרגותיהן, הולכות ומעמיקות, הולכות ומתעצמות.

כדוגמא, במידת הנקיות בעסקו בגנות הגאווה ההתמקדות היא בנקיות מגאווה ולא בקניית הענווה. והנה - בעסקו בעניין הכעס, המדרגות השונות משמשות בערבוביה! אני מניח שאתה זוכר את הדברים. הוא מונה שלושה מיני כעסנים רעים בסדר יורד, הראשון כועס על כל דבר כעס נורא ואיום, השני 'רחוק מזה' - לא על כל דבר כועס, אך בהגיעו להרגיז וירגז וכעס גדול, 'השלישי' - פחות מזה, לא יכעס על נקלה ואפילו כשיגיע לכעס יהיה כעסו קטן ולא יסור מדרכי השכל, אך עודנו ישמור עברתו...

ושומר קפידה בלב. ולמרות שהוא יתור טוב, כותב הרמח"ל - 'ואף גם זאת ודאי, שלא הגיע להיות נקי כי אפילו זהיר איננו עדין, כי עד שהכעס עושה בו רושם, לא יצא מכלל כעסן'. עד כאן לא רק שאין זה בעל נקיות, אלא אפילו בעל זהירות אינו. המדרגה הרביעית במעלה שייכת לזה שכועס לעיתים רחוקות, וגם כאשר כועס - זהו כעס סביר, וגם אינו שומר את כעסו. 'הנה זה חלק טוב ודאי', אך האם זהו הנקי? ממשך הרמח"ל באופן מפתיע - 'אמנם, מדתו של הלל הזקן עולה על כל אלה, שכבר לא היה מקפיד על שום דבר! ואפילו התעוררות של כעס לא נעשה בו! זה הוא ודאי הנקי מן הכעס מכל וכל'.

והתמיהה עולה מאליה! מה קורה כאן? שלושת הראשונים, אינם זהירים אפילו. הרביעי 'חלק טוב' ו'ראוי לשבח' ותו לא, ואילו מידתו של הלל הזקן, מה שאנחנו נחשיב

קמפיין "תעמוזה"
מתקנת "תשפ"ב
כל התעוררות - בזכות!

מס' גלילות

- 150 לע"נ צבי דוב ז"ל בן 'בלחט"א מאיר אליהו הי"ו. נלב"ע ביום שב"פ ט"ז וישלח ט"ז כסלו תש"פ. תצב"ה
- 100 לע"נ לאה מרים בת ר' ישראל
- 100 לע"נ ר' שמואל שמשון בן ר' ישראל
- 100 לע"נ ר' יהושע בן ר' יוסף
- 100 לע"נ ר' גרשם בן ר' אברהם
- 60 להצלחת מיכל בת דפנה ציפורה
- 50 תרם ע"י ברוך ק. לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו דבורה שתיח'
- 50 לעילוי נשמת האשה הצדקנית אילה בת רבי ישראל ע"ה נלב"ע ג' אלול תשע"ט
- 30 להצלחת נפתלי בן אהובה
- 30 לע"נ ב"ק מרן האדמו"ר רבי יוחנן בן רבי משה זצ"ל מערלוי
- 25 לזכר נשמת הרה"ח חיים שמואל מאיר בן הרה"ח יצחק פינחס ז"ל - הונצח על ידי נכדו
- 25 לע"נ ר' אברהם ב"ר משה דב ז"ל נלב"ע ז' כסלו תשע"ט
- 25 לע"נ ראש ישיבת 'לב נביא', הרב יששכר אריה ליב בן הרב אברהם יהושע העשיל וינברג זצ"ל
- 21 לע"נ חיה שרה בת ר' שמואל בן ציון ע"ה
- 20 שויבה יב"ד ומשפחתו לעלות ולהשתקע בקרוב בארצנו הקדושה
- 18 לאוקמי שכיתא מעפרא
- 18 לע"נ צבי בן דוד יוסף שטארך הי"ד
- לע"נ חנה פסעל בת יצחק דובער שטארך (לבית וויס) הי"ד
- לע"נ חבר, איש ארץ ישראל: מאיר אהרון בן נסים זיתוני ז"ל
- 15 להצלחת משה כהנא ומשפחתו שיזכו לעלות ולהשתקע בארצנו הקדושה
- 15 לרפואת משה חיים בן ציפיה
- 15 לע"נ בן ציון קרוס בן אורייה, לע"נ יחזקאל בן רחמה, לע"נ אלעזר מכלוף בן רחומה
- 12 להצלחת עם ישראל
- 10 להשבת משפט התורה, וחיבור כל יראי ה' מכל הצבירים.
- 10 למציאת זיווג הנגן עבור ורד בת ניקול
- 10 לע"נ רחל בת חנה
- 10 רפואה שלמה. אהבה בת דיצה לאה.
- 10 לע"נ ר' חיים ברוך יהודה בן דוד צבי ז"ל
- 10 לזכר נשמת מרת רחל בת הרה"ח חיים שאול

היה שותף, נשפיע יחד!

דרך "נדרים פלוס" - אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

שאמרנו בקנאה, ורק מידת חסידות היא להימנע מכעס מכל וכל. אך בהמשך באה התפנית. פרק ב הלכה ג - 'ויש דעות שאסור לאדם לנהוג בהן בבינוניות אלא יתרחק עד הקצה האחר... וכן הכעס דעה רעה היא עד מאוד וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר וילמד עצמו שלא יכעוס אפילו על דבר שראוי לכעוס עליו'. כאן אומר הרמב"ם בפירושו, שמידת הכעס אינה כשאר המידות הרעות, ואסור לנהוג בו בדרך הבינונית! אם כן, דברי המס"י מבוארים. מדרגת ה'נקי', כמו שמבואר במס"י בתחילת מדרגת הפרישות, הוא מה שמצטרך אל האדם לשיהיה צדיק, מכאן ולהלאה

הוא לשיהיה חסיד. לכן תיקון המידות שבנקיות אינה מתמקדת במה שלפנים משורת הדין, כמידת חסידות, אלא במה שמחויב בו האדם. ומכיוון שבכעס אסור להתנהג בדרך הבינונית, וחובה להתנהג בחסידות, כדברי הרמב"ם, לכן כתב הרמח"ל את דבריו בצורה הזו:

"מיושב. יפה. אך למה באמת הכעס שונה משאר המידות?"

- **"שאלה יפה. וכאן אנחנו נכנסים לעומק נוסף. כאשר הסברנו בס"ד את המהלך של הכעס, הזכרנו שהנפש הושפלה, וכדי למצוא מנוחה, היא חייבת לקומם את עצמה מן ההשפלה. אתה יודע איך נקרא הפועל הזה של ההקמה?"**

"נז..."

- **"תחשוב... פשוט! נקמה! מה פירוש המילה נקמה? הקמה של מה שנפל, לקומם את מה שהושפל! הכבוד! נכון? כלומר, הכעס הוא המידה שעליה מיוסד הרצון לנקמה! ואם התורה אסרה את הנקמה, הרי שהתורה אוסרת את הדרך הזו של החזרת הנפש למעמדה! ואיך הגדיר הרמח"ל את רמת הכעס של הכעס השלישי? למרות שכעסו קטן שלא סר בדרכי השכל, מה**

כחסידות מופלגת - זהו הנקי! פלא! אתה מכיר את הקושיה הזו?"

"כן... זה אכן משונה."

- **"זה אכן משונה, אך כבר בדברי הרמב"ם. ותוך דבריו נישב בעז"ה את הדברים. כידוע, הדרכתו והוראתו של הרמב"ם בענין המידות היא דרך המיצוע. כלומר, על האדם להתנהג בצורה סבירה ולא להגזים לשום כיוון. גם טוב לב מופלג עד כדי חוסר יכולת לסרב לכל בקשת עזרה מגדיר הרמב"ם כמידה רעה, יתרון טוב הלב.**

פרק א בהלכות דעות כולו עוסק בזה, וכן פרק רביעי בשמונה פרקים, עוסק בזה בהרחבה רבה. נראה כעת את דברי הרמב"ם בענין הכעס, ושם נמצא שורש לדברי הרמח"ל. אני קורא מפרק א בדעות ומדלג למה שחשוב לענייננו. ב-... ריש בין כל דעה ודעה הרחוקה ממנה בקצה האחר דעות בינוניות זו רחוקה מזו... ג - שני קצוות הרחוקות זו מזו שבכל דעה ודעה אינן דרך טובה, ואין ראוי לו לאדם ללכת בהן... ד- הדרך הישרה היא מידה בינונית שבכל דעה ודעה... כיצד? לא יהיה בעל תמה נוח לכעוס, ולא כמת שאינו מרגיש, אלא בינוני. לא יכעוס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה כיוצא בו בפעם אחרת... ה- ומי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד... ומצויים אנו ללכת בדרכים אלו הבינוניים והם הדרכים הטובים והישרים... לפי מה שנאמר כאן, אכן יש לכעס מקום! יש לו מקום כאשר הוא אינו יוצא מגדרו. ממש כמו

חידושי תורה	● מנכ"ל מוסדות חסידות גדולה באחת הערים החרדיות
	● ראש הכולל של הכולל הגדול ביותר בעיר
	● אברך צעיר ספרדי

פרטים בנב הגליון

קמפיין "תעמוזה" מתקנת "תשפ"ב" השותפים שלנו כותבים

אמונה בחשיבות התהליך
- נפתלי סיגל, ירושלים

הזדהות עם המטרות
- אברהם מגורי-כהן, רמת בית שמש
זה חלק ממני... הם מוציאים לאור את
הדעה שבה אני אוחז. - א.ק., ירושלים

אני תורם כי זה הגליון היחיד, למיטב
ידיעתי, בחוג החרדי העוסק בפועל
ב"ציפייה לישועה", בהכרת הטוב לה'
על גודל הניסים בהיותנו כאן בהמונינו
לאחר אלפיים שנה, בהכרת ערכה של
ארץ ישראל וחיבתה, ובחיפוש ופילוס
דרך ציבורית כיצד לעמוד באתגרי
הדור כציבור של יראי ה' ולא רק בתור
עבודת היחיד

- יהושע וייסמן, ירושלים

אני תורם בשביל חיזוק העניינים
- אהרן ק., מודיעין עילית

חשוב לי שאנשים ידעו את זה
- אברהם ד., רמת בית שמש

אני תורם מפני חשיבת העניין, וגם
להפיץ דבר זה לרבים

- יחיאל ש., ירושלים

אני תורם כי יש לי תחושת שייכות
לקבוצה זו - מאיר חסן, ירושלים

אני תורם כדי להפיץ את הרעיון
- ישראל אברמוביץ, ירושלים

אני תורם כדי להשקיע את נקיפת
מצפוני על כך שאני כמעט לא עושה
כלום בנדון - ש.ג., מודיעין עילית

היה שותף, נשפיע יחד!

דרך "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

שלדברי הרמב"ם הוא דרך הבינונית, אך עודנו ישמור
עברתו. ובמילה אחרת, נטירה! לנטור את הכעס בלב - זהו
איסור נטירה! ונוסף גם את האיסור הסמוך אליהם, איסור
שנאה בלב, שקשור גם הוא על-פי רוב לכעס. מדוע אדם
שונא את הזולת? פעמים רבות, מפני שהוא סבור שהשני
עשה לו עוול וכדו', כמו בדוגמא אותה מביאים חז"ל -
'השאל לי מגלך' וכו', כאשר בעומק הדברים נמצא משהו
בענין השפלת הכבוד שלו. בקיצור, יוצא לדברינו, אם כנים
הדברים, שכעס בהכרח אסור מן התורה! בעניין הכעס,
אין פחות ממידת החסידות! פחות מזה כבר גובל באיסור
דאורייתא דשנאה, נקימה ונטירה!"

"התורה דורשת מידת חסידות כמינימום? זה ממש
מזרז!"

- "נכון! באמת התורה לא דורשת זאת בנוגע לסתם בני
אדם. לא תקום ולא תטור' רק את בני עמך! 'לא תשנא
בלבבך' רק את 'אחיך'! אם גוי הוא זה שהשפיל אותך - בו
תנהג בדרך הבינונית! מצד המוסר והרמה הנפשית שלך,
לא ראוי שתכעס כמו חיה טורפת 'חוץ לשורת השכל'. אך
לא יותר מכך!"

"מעניין... בקיצור. גם ככעס שייך באופן עקרוני
חילוק בין כעס ראוי לכעס לא ראוי, אלא שמפני האהבה
שה' רוצה שתשרה בישראל, הוא מעלה אותנו למדרגת
לפנים משורת הדין, בעיקר הדין..."

'ואל' יהא קפדן...'

"בן... יפה. אך כאן אני רוצה לחזור לנקודה שהשארתי,
שממש נוגעת בנידון שלנו. כל מה שהגדרנו כהגדרת הכעס
וכל המהלך - זהו המהלך של הכעס המצוי. אך נראה לי
שמלבד זאת, יש לעיתים התעוררות של 'חרון אף' שדומה
לכעס, אך היא שונה במקור שלה, ואז אינה קשורה לנקמה,
וממילא אולי אינה חמורה כמוה. מצינו אצל יעקב אבינו -
'ויחר אף יעקב ברחל, ויאמר...', 'ויחר אף יעקב וירב בלבן',
וכן 'ויחר למשה מאוד' מחמת חוצפתם של דתן ואבירם,
ועוד. אם נתבונן בעומק שלב או שנים פנימה, אולי נמצא
גם שם את הרגשת ההשפלה, אך על-פני הדברים נראה,
שוהו ענף שונה מעט. כאשר אדם מרגיש מותקף, כמו
במקרים אלו שבאו אל יעקב בטענות או האשמות שווא,
או אצל משה, כשחשש שהמחלוקת תתגבר, וכן במקרים
אחרים, לדוגמא, כאשר בשעת ויכוח אדם מרגיש ששיטתו

יהודים מתפללים בשער הכותנה, תרמ"ט

"שעריך הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערבי שבתות

ב"ה זכינו שמזה כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מניין שחרית כותיקין בשער הר בית קדשינו, בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, כהמשך למנהג ארץ ישראל שתוקן בימי הגאונים. בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיח הקרוב ביותר לקודש הקדשים מחוץ להר הבית, הידוע כמסוגל לישועה ומאות שנים שנהגו בני ירושלים לשפוך שיחם בו, לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר בנוסח שתיקנו הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בברכה להצטרף למניין מיוחד זה עם הנץ החמה, כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויה"ר שתישמע שוועתינו ונוכה לראות במהרה בבנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמדינו מזל שער

סלחתי נקשיב בבואינו בשער"

("מתוך פיוט שתיקנו הגאונים לומר בשערי הר הבית.")

// כיבוד מוגש לאחר התפילה // המעמד מאובטח ע"י הרשויות, ומותנה בשמירה על נהלי קורונה

לבידורים: 054-842-3801

קמפיין "תעמוזה" מתקנת "תשפ"ב כל ההתעוררות - בזכותך!

אני תורם לגליון כי האמת משתקפת,
וכן אחדות של כל החוגים
- יוסף מן, בית ישראל, ירושלים

כי זו האמת
- א.ז., רמת שלמה, ירושלים

אני תורם כדי להפיץ את דבר ה'
- משה גרינבלט, צפת

להפיץ את הערכים של 'קדושת ציון'
- שמואל בודנר, ירושלים

לקידום של המטרה
- רחמים יעקוביאן, רמת בית שמש

מאמין בחיבור לארץ ישראל - שלמה
מאיר אייזנמן, העיר העתיקה ירושלים

מאמין בחיוב להשתוקק לבנין ביהמ"ק
והחזרת מלכות ישראל
- ח.ג., מודיעין עילית

מתעסקים בדברים העומדים ברומו
של עולם ובני אדם וכו' ר"ל
- א.ב., רמת בית שמש

עידוד העשייה למען ארץ ישראל
השלימה
- דוד קשמנר, צפת

רואה את זה כדבר נכון
- א.ק., רמת בית שמש

שיהיה לי חלק בה
- שמעון כהנא, צפת

תחושת שותפות
- יהודה ברלינסקי,
העיר העתיקה ירושלים

היה שותף, נשפיע יחד!

דרך "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

וטענותיו מתערערות, הנפש עלולה להגיב בצורה חריפה ואף תוקפנית הדומה לכעס, בתור מגננה מפני תחושת הערעור. נראה לי, שאין זה הכעס הרע עליו מדובר. אפשר גם לראות לכך סימן, ש'את והב בסופה' - הרי כאשר הדברים מתבררים ותחושת הערעור סרה, חוזרת האהבה והידידות למקומם הראשון ולא נשארים אחריה רגשות שטנה ועברה שמורה. וגם אופי ההתפרצות לא יהיה בסגנון של השפלה לשני, אלא יותר כעמידה חזקה על שלי. אלא אם כן הוויכוח כבר ירד 'לפסים אישיים', שאז אנחנו חוזרים למהלך הרגיל של הפגיעה והעלבון מתחושת ההשפלה. זהו, אם כן, לענ"ד, סוג של כעס 'מותר', ולמרות זאת גם הוא אינו ראוי. כפי שראינו שחז"ל מציינים את תגובתו של יעקב כלא ראויה - 'אמר הקב"ה, כך עונים את המעוקרות?' (בראשית רבה ע"א 1; מובא במס' פ"ד), וכמו שהורו חז"ל - 'לעולם יהיה אדם ענותן כהלל ולא יהא קפדן כשמאי' (שם 3). זאת למרות שכמובן, שמאי לא עבר על דברי תורה, אלא הנהגתו היתה תקיפה יותר. בסדר? העניין הובהר?"

"הובהר היטב. יש בדבריך מן החידוש, וצריך להתישב בדבר. כעת אסכם בקצרה. א - הבאת את המקור לניתוח שלך למהלך של הכעס מהפסוקים בעניין בלעם. דבר נאה ומתקבל. ב - הוכחת שהכעס אסור מכל וכל, והראית שמפורש ברמב"ם, שבכעס אין ללכת בדרך הבינונית, אלא חובה לנהוג במידת חסידות. ג - על פי זה ישבת את הערוב המצוי לכאורה בסדר המדרגות בעניין הכעס במס"י, ד - הסברת את סיבת חומרת הכעס באיסור נקימה ונטירה, שרצון ה' שנהג בחסידות באחינו ובני עמנו, ה - אגב כך בארת את המונח 'נקמה', והובהר מדוע 'היא מנוחתו לבדה', ו - חידשת שישנו חרון אף שאינו בהכרח כעס, אלא תגובה של הנפש לתחושת חוסר בטחון, בדומה לתסכול שהוזכר בשיחה הקודמת, כאשר הסימן להבחין ביניהם הוא בסגנון התגובה, וכן אם נשאר אחר כך רגש של הקפדה, שאז כנראה שהיתה פגיעה והשפלה ואז מדובר בכעס, אך אם האהבה חוזרת למקומה בלא שנשאר שום רושם - כנראה אין זה כעס. הזכרתי הכל?"

- "הזכרת הכל ואף הוספת נופך משלך. יישר כוח! בעזרת ה', בפעם הבאה אוסיף עוד מצב שדומה לכעס אך הוא חיובי, ואוסיף נפקא מינה חשובה מההבנה של המהלך הזה. אחר כך נראה לאן נמשיך... כל טוב!"

"תודה רבה וכל טוב."

כולם אהובים,
כולם ברורים,
כולם גיבורים.

וכולם פותחים את פיהם
בקדושה ובטהרה:

קדושת ציון - דרישת ציון על טהרת הקודש

ב"ה, מעגל התומכים הולך ומתרחב. גם אתה תומך בפעילות 'קדושת ציון'? בא גם אתה לאירוע הקרוב לביתך, לשמוע ולהשמיע, לחוק ולדהתחוק. האירועים פתוחים לכלל הפעילים והתומכים.

באירועי הגיבוש של פעילי וידידי קדושת ציון שהתקיימו לאחרונה בכל רחבי הארץ, השתתפו עשרות רבות של רבנים, אברכים, חסידים ואנשי מעשה, המייצגים את הציבור החרדי על כל גווניו.

מתחברים למשמעות התורנית המעשית של ארץ ישראל